

1996eko urtarrilak 14 - 1.560 zenbakia - 280 pezeta (BEZ barne) / 14 libera

ARGIA

RICHARD IRAZUSTA

«Molde berrietarako
prestatu nahi dugu
Abertzaleen Batasuna»

NAZIOARTEA

Benigno Rodriguez,
Che-rekin batera
borrokan ibilitako
gerrilaria, Parisen

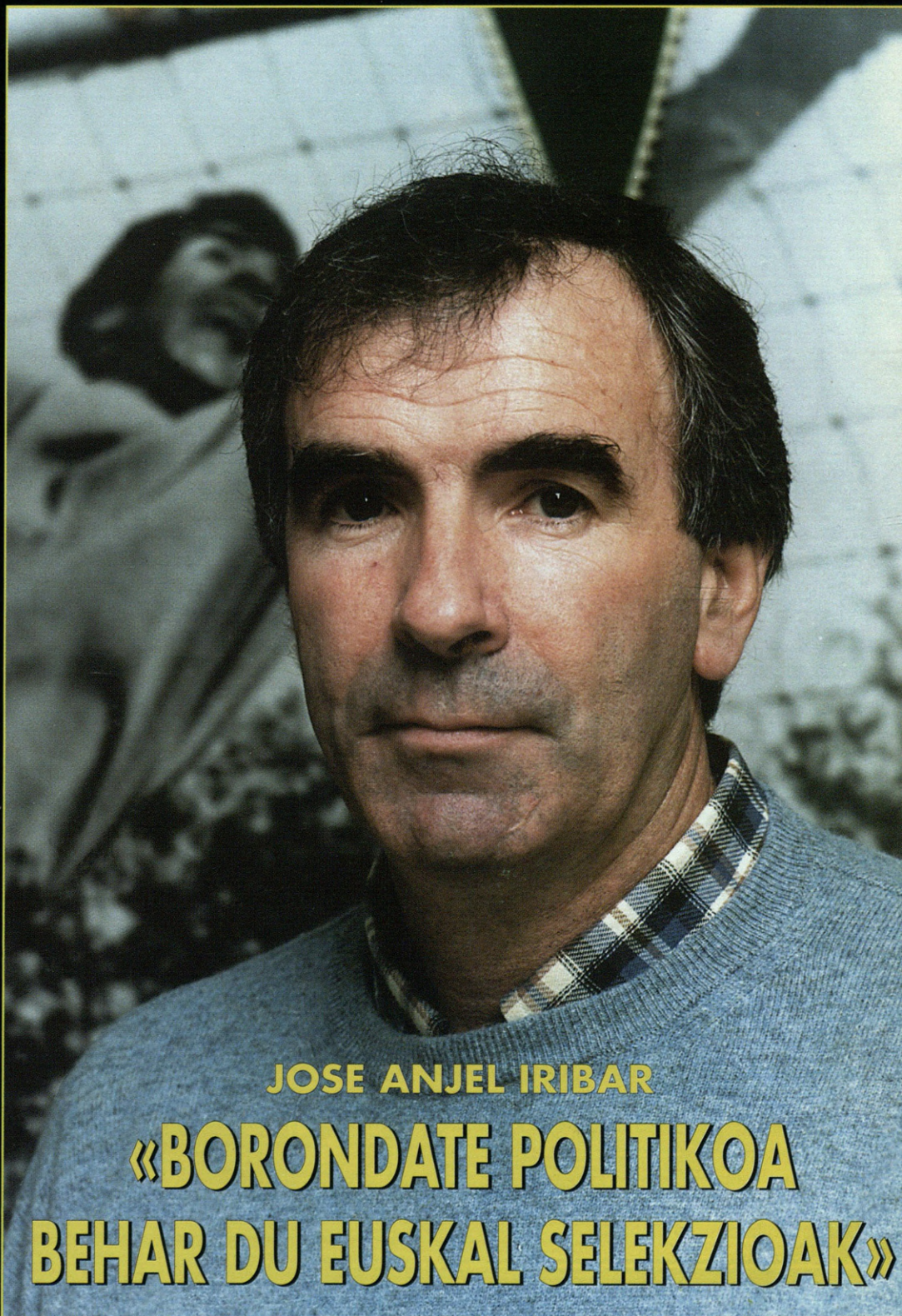
EUSKARA

Erdarak girotzen du
Alde Zaharra
Donostian

KULTURGINTZA

Euskarazko liburuak
prezio erdian
erosi ditu
Eusko Jaurlaritzak

JOSE ANJEL IRIBAR

**«BORONDATE POLITIKOA
BEHAR DU EUSKAL SELEKZIOAK»**

MASKARADAK MUSKILDI ETA MITHIKILEN

DATORREN ASTEKO

ARGIA

REKIN

Sagardoaren txinparta

Antton
Olariagaren
posterra

Euskal Herriko
sagardotegi
eta sagardogileen
gida berriarekin

rtarrilaren 21eko ARGIArekin dohainik

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.

8. Richard Irazusta, Abertzaleen Batasunako bulego-kidea. «Molde berrietan aritzeko prestatu nahi dugu Abertzaleen Batasuna». MIKEL ASURMENDI.

12. Asteazken zehar. XABIER ARANBURU.

14. Benigno Rodriguez, Cherekin gerrilari ibilia. «Analfabetoa nintzen Che ezagutu eta ikastera behartu ninduen arte». JULEN ARRIOLA.

18. «Hemen», Gipuzkoaren ehun urte Kutzaren leihatilatik. XABIER ARANBURU.

20. Geroaren giltzen bila. AINHARA ZUAZABEITIA..

23. Euskararen erabilpen publikoa jaitsi egin da Donostian, Siadecoren neurketaren arabera. Erdararak giroten du Alde Zaharra. AINHOA GERRA.

26. Heriotzaren errepidean. ANDONI URBISTONDO.

29. Jose Anjel Iribar: «Euskadiko selekzioaren aldeko borondate politikoa falta da». MYRIAM GARTZIA.

34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

37. Euskarazko liburuak erdi prezioan Eusko Jaurlaritzarentzat. J.J. PETRIKORENA.

40. Aurten bi maskarada prestatu dituzte Muskildian eta Mithikilen. Zuberoako inauteri-jolasak. AINHOA AZPIROZ.

42. Jose Angel Irigarai: «Euskara da euskaldunok inoiz egin dugun poemarik ederrena». PATXI GAZTELUMENDI.

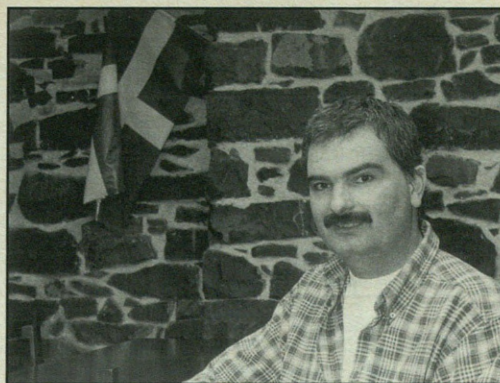
45. Argitalpenak. J.J. PETRIKORENA.

48. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.

52. Aukeran. MIKEL JAUREGI.

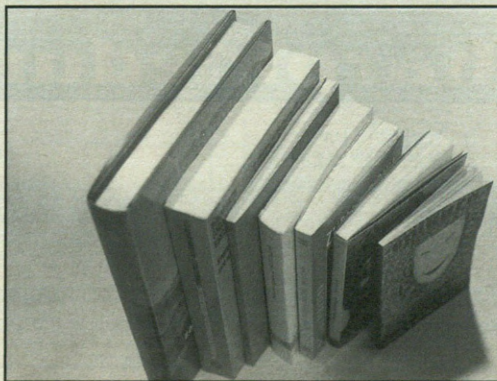
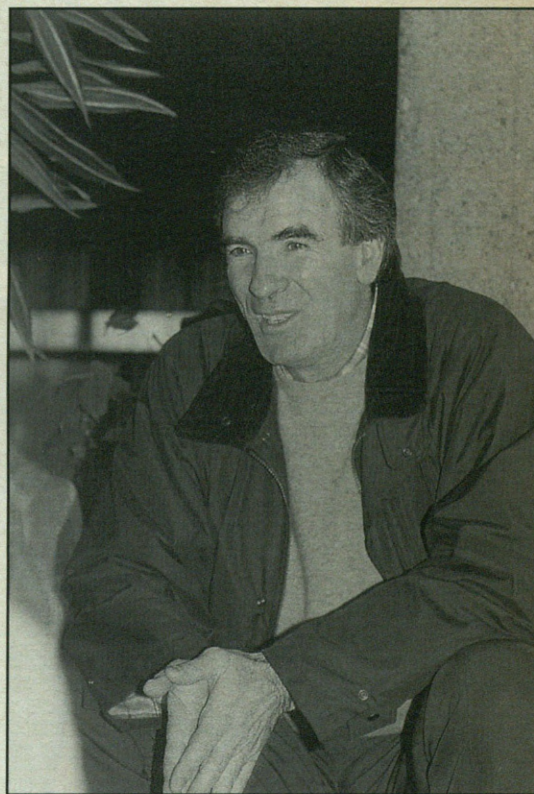
56. Denborapasa.

58. Iaz baino gutxiago, seguru. SAGRARIO ALEMAN.

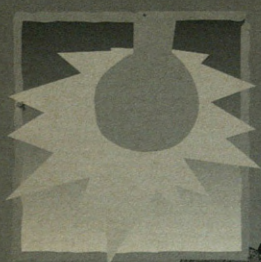
JOSE ANGEL IRIBAR:

Zarauztarra da Athletic futbol taldearen iragan, orainaldi eta etorkizunerako hain garrantzitsua dena. Txandal eta bulegoko lanen tartean topatu dugu Iribar, Euskal Herrian egiten den futbol eta kirolaren inguruan solasaldia egiteko. Txuri-gorria du maiteena San Mames ezagutu zuenetik, orain urte asko, baina Realare Athletic-en antzeratsu ikusten du, «helburuak ere berberak baitira». Euskadiko selekzioak aurrera egin dezan borondate politikoa aldarrikatzen du, entrenatzaile, jokalariei eta Euskal Federazioaren aldetik hainbesteko lana hartu eta gero, goi mailako erantzunik ez dagoela salatzen duela. /29

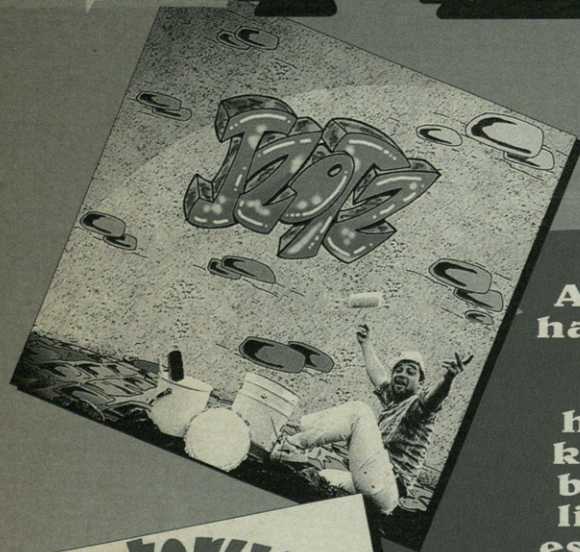

POLITIKA: Richard Irazusta EMako bozeramailea izan da orain gutxi arte. Abenduan, baina, EMA utzi eta Abertzaleen Batasuna koaliziora igaro da. Urrats hori emateko zioa galdetu diogu, Ipar Euskal Herriko egoera politikoa, EMaz eta abertzaletasunaz mintzatzeaz gain. Hauteskundeetarako AB «indartsuagoa» antolatu nahi dutela azpimarratu digu. / 8

LIBURU EROSKETAK: Euskarazko liburu erosketak direla eta, arazorik sortu da Eusko Jaurlaritzak eta Euskal Editoreen Elkartearen artean. Abenduan lehertu zen afera, Kultura Sailak liburuak salmenta prezioaren oso behetik erosteko asmoa iragarri zuenean. Azkenez urak bere onera etorri badira ere, kezkarik gelditzen da aurrera begira. /37

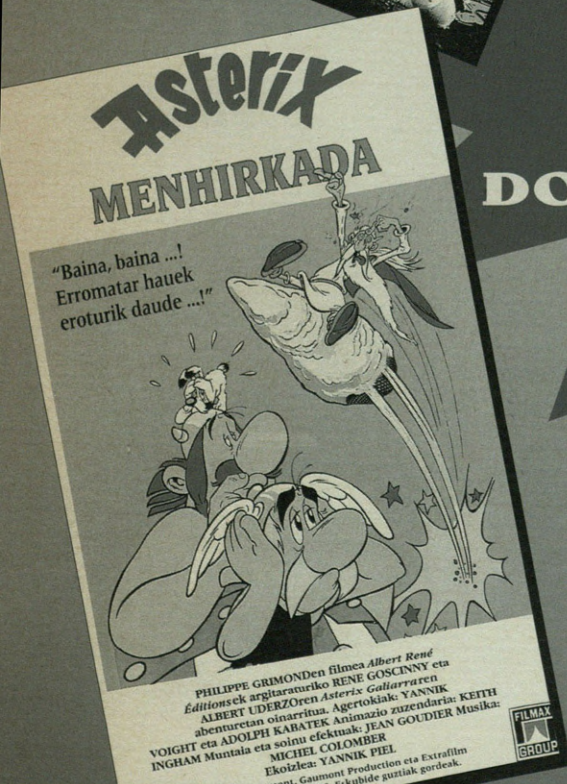
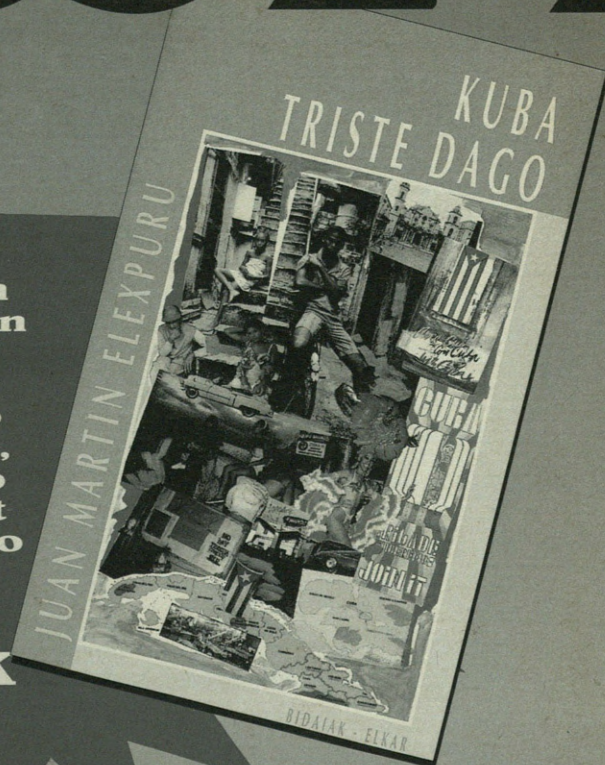

ARGIA

Orain
ARGIAren
harpidedun
eginez
gero
hauetako
konpakto,
video edo
liburu bat
eskuratuko
duzu

DOHAINIK

Telefonoz ere
egin dezakezu
harpidetza
zenbaki
honetara
deituz

943 - 37 15 45

Goizeko 9etatik
1era eta 3etatik
7etara

ARGIAren harpidedun izan zaitez

IZOTZen
KONPAKTOA

"KUBA TRISTE DAGO"
JUAN MARTIN ELEXPURU

"MENHIRKADA"
BIDEA

KIOSKOAN BAINO

%20a
MERKEAGÓ

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____

1. DEITURA _____

2.DEITURA _____

HELBIDEA _____

TFNOA _____

HERRIA _____

POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTSAL HELBIDEA _____

SUKURTSAL ZKIA. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____

--	--	--	--

Entitatea

--	--	--	--

Sukurtsala

--	--

K.D

--	--	--	--	--	--	--	--

Kontu zenbakia

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)
Hego Euskal Herria
12.100 pzta
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 12.100 pzta
Beste Atzerriak
15.750 pzta
Airez 24.850 pzta

Euskal Kulturaren

Universeo materialean ez dago ezer primario denik

IZAN aditzak agian *essere* aditz latinoarekin senidetan jatorrizkoa dauka, eta orduan euskara senidetuta dago mintzaira indoeuroparrek, zeintzuek baitira gaur egun munduko hizkuntz multzorik garatuena. Eta *essere* aditzatik deribatzen da esentzia, zeina kontraponitzen baita esistentziari.

Gu eta gure teoria oro esistentzialak dira, ez dago ezer esentzialik mundu materialean. Hala ere esentziaren teorizazioak badugu egiten, eta deitzen diogu logoa, izamena, arrazoa, absolutua, universal, primarioa eta holako terminoetan. Eta teoria ororen helburua eta objektiboa logo horri ur ematea den arren, helburutik urrerago dago edozein admititzen badu bere proposamenak ez direla esentzialak. Eta hau oso inportantea da edozein teoriaren kritika egiterakoan eta bururatzekoan. Erraiten da gaur egun ideologiaren krisian gaudela, eta arrazoa hori da, batere ez dagoelako esentziari ur ematen dionik, eta denak dira parzialak eta hutsune nabari aunitzekoak.

Historian zehar teorizazio asko eginak izan dira, ezberdinak kalitatez eta erlatibismo merke batean ez gaitezen jausi erranen dut badagoela teoria horietan hierarkia bat, eta badaude admitituagoak direnak eta baztertuak galdu izan direnak, eta hierarkizazio aldakor bat eta oso plurala eta barrokua ere, hainbeste baitira teoriak.

Philosophoek admititua dago nola esistentzia aparentzial orotan absolutu edo logo hori reflejatzen dela, baina alderantziz ezina da gertatzea, eta inork ez du heltzen logo horri behar den moduan, hau da: restriktzio hau kontuan hartuz. Joera edukitzen dugu gure teoriak absolututzat hartzeko, baina ez dakigu zer esaten dugun. Azken teoriarena amets hutsa da, ez besterik.

Kazetaritza arruntean, adibide bat jartzearen, behin Arturo Perez Revertek erran zuen, Bosnian egon eta gero, bertan ikusia zuela noraino gizakia gaizto eta krudel den.

Eta izan aditza erabili zuen, *essere* aditza, eta esentziaz jardun zuen. Eta egiari lotuz gero esistentziaz jarduteko baimena zuen baka-rik, esistentzia materialaz. Eta horretarako euskaraz egon aditza dugu: norainoko gaizto eta maligno egon daiteke gizakia. Hori erran behar zuen, hor egiari loturik hitz egingo zuen.

Egiari lotzeak abantailak dakartzala zientziari ukazina da, zeren eta, kasu honi lotuz, antisozialismoa eta militarismoa esentziazko ikusten baizituen Perez Reverte, eta bestelako gizarteak buruz dihardutenei etsipena besterik ez zaie geratzen, baina esistentziala eginez gero gertatutakoa, eta esistentziala da, hor badaude zirrikituak zabalik gerra eta militarismoa aztertze-ko, jada ez baitira primarioak.

ROMAN GARMENDIA
DONOSTIA

Hipokresia

ASKOK aipatzen duten «urtarrileko malda» iritsi zaigu. Eguberrietan diru mordo bat —jaki «goxoak» direla, opariak, arbola eta ez dakit zenbat kontu gehiago—, urtarirala iritsi eta guztiok estutu behar omen dugu gerrikoa. Izan ere krisian bait gaude. Hipokrita galantak bai gu!

Orain kontzientziak —zer ote da hori?— ahalik eta gutxien gastatu behar dugula esaten digu. Jakina, aurretik xoxak barra-barra gastatu ondoren. Dirudienez Eguberrietan inori ez zaio axola zenbat gastatzen den: «Hain data bereziak izanik, eta urtean behin direnez...». Amorruek eragiten dit horrek.

Ez gara ohartzen Eguberriak, urteko beste egun guztiak bezalaxe, hainbat eta hainbat tekalean igaro behar izan dituztela. «Bai

aizu, zure kaleko eskale horrek berak». Eta guk arraindendara joan eta legatza, angulak edo dena delakoak erosten genituen bitartean, hamar bat metro haruntzago dagoen kale-kantoian eskale batek duro mixerable batzuk eskatzen zituela. Eta bere paretik igarotzean, lelo aurpegia jarri, eta lagunari guk geuk ere dirurik ez dugula esan. Eta euskaldunon % 95ak egin dugu hori.

Baina tira, Eguberriak amaitu dira eta orain «urtarrileko maldari» ekin behar. Kontzientziak hala esaten digunez... Baina itxaron, ez al dira orain merkealdiak?

IDOIA MUJICA
URNIETA (GIPUZKOA)

Zuzenketa

ARGIaren 1.558-1.559 zenbaki bikoitzean, abenduaren 31ko data zeramanean, Kultura sailean akatsa egin genuen. Aritzak musika taldeari eta Pamielak estreinatutako «Marulanda» bildumari buruzko erreportaietako argazkiak trukaturik kaleratu genituen. Bar-ka gaizki egindakoak.

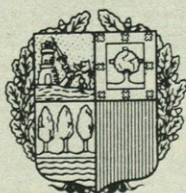
ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia.
20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 37 34 03/36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre.
31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 59 47 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Euskera Departamendua

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Elkarri tartean eta begiak Madrilen

HIRUGARREN gunearen urtea izango da hau. ETaren abenduko atentatuak kritikatu ondoren, ENAM eta Ajuria Eneko itunaren artean sortu eta zabaldu omen den hirugarren gune sozio-politiko aldarrikatu du Elkarrik. 48 orduko tartean plazaratutako bi agiriak iragarri dizkigute urte berri osoan luzatuko diren bi «leit-motiv». Biak —gauzak diren bezala dira— Ezker Abertzaleari zuzenduak. Norbait idatzi du hirugarren gune hori egotekotan Ajuria Enekoa pitzatu delako izango dela, baina gehienen irudipena beste aldetik doa. Elkarriren agiriak berak «Ezker Abertzale usainez» idatziak zeudela nabarmena da.

Herritar askok ziur zekien, Ajuria Enean Bakearen Mahaia osatu zenetik, urte batzuetan itun horren aitzakiaren hemen landu den politika zinez kal-

tegarria zela. Ez dauzkagu ahaztuta 89-90 berunezko haiek. Okerraz ohartuta edo taktika kontuengatik, baina gaur bestelako diskurtsoa nagusitu da. Eta horretan lan bat egin du Elkarrik, kristo guztiak aitortu beharko diona. Hirugarren gune soziopolitiko bat al da hori, emerjentea eta alternatiboa gainera? Gehiegitxo esatea dirudi, baina hitzen pisua erlatiboa da. ETak armaz bilatzen dituen helburuak kosto askoz tikiagoz erdietsi daitezkeela uste du Elkarrik. Gaia hori da.

IAZKO urtearen balantzea mikaztu dio Elkarrik HBri, dudarik gabe. Zergatik eta zertarako hankaz gora ipini batzuentzat itxaropentsua eta zenbaitentzat triunfalista zen balantzea? Bat, Ezker Abertzalearen ildoari kontrajarriz sinesgarritasuna hartzeko. Bi, aurreko mesedeak EAjri ordaintzeko. Hiru, Ajuria Eneko ituna ahul dabilen honetan ETari eta Ezker Abertzaleari hain gogor jokatu ez dezan pressinga egiteko. Lau, alderdi politiko baten posibilitateari bidea irekitzeko. Bost, talde bezala nortasuna eta protagonis-

Egunak pasa ahala, eta Elkarriko buruzagi eta militante askoren jatorria kontutan hartuta, Ezker Abertzalearekiko dialektika horren ondorioak gelditzen dira

Gazteen indarkeria-jarrerak aztertzeko Eusko Jaurilaritzak enkargatutako ikerketa batek, ENAMen inguruko gazteak «berreskuratzea» proposatu du, gune gogorretatik urrundu eta integrazio soziala bultzatuz. Txostena kale-istiluei irtenbidea bilatzeko Jaurilaritzan sortutako batzordearen oinarria izango da. «Justiziaren konpromezu falta» ere kritikatzan du. (Arg.: «El Mundo»).

moa atxikitzeke. Sei, ETaren azken ekintzak pasada bat izan direlako. Hauek eta gehiago erabili dira.

Egunak pasa ahala, eta Elkarriko buruzagi eta militante askoren jatorria kontutan hartuta, Ezker Abertzalearekiko dialektika horren ondorioak gelditzen dira. Jonan Fernandezek entzun dira HBko bilkuretan eta militanteen solasaldietan; alderantziz ere bai. Elkarrin ere nabaritutako dela astindua, alegia. Esperoko zuten, dena dela. 97a ipini zuten mugarri, baina seguruenik epe laburragoa daukate emaitzak erakusteko. Eta horretarako beste indar batzuei egin beharko diete pressinga. Euskal preso politikoen sakabanaketaren prozesuak daraman abiadura baldin bada termometroa, ez da oso seinale itxaropentsua.

EUSKAL Herrian ia egun biz bat dugun beste hauteskunde kanpaina berri baten hasieran egokitu da polemika guzti hori. Lastima tentsio giro honetan hastea, zeren eta HBn eztabaidatzen den parte hartzearen inguruan funtsean EA eta EAJrekin berba egiteko aukera polita baitzegoen. Madrilgo Parlamenturako hauteskundeetara bakarka joatea, ez joatea edo beste jende batzuekin zerrenda irekietan joateaz ari dira hizketan Ezker Abertzalean azken hilabeteotan, eta egunero politikak itogarrian haize fresko pittin bat sartu zezakeen gai honek.

Euskaldunok Madrilen zer arraio pintatzen dugun hitz egiteko aitzakia polita zen. Berrikitan Madrilgo Senatu utzia den Ricardo Sanz batek, adibidez, esateko gauza politikak bazeuzkan. «Por imperativo legal, sí prometo» esatera joan eta tiroka hartu zituztenek zer esanik ez. Franco falta dugula 20 urte bete ditugunez, urteotan Madrilera egindako bidaiek zer eman di-guten baloratu. Sozialistekiko ezkontzaren balantzea egin. Autodeterminazioa han nola landu daitekeen aztertu. Autodeterminazioaren aldeko mugimendu batentzako puntua.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

EAJ-REN AURPEGI BERRIA DATORREN ASTEBURUAN

Mugimendu handia dabil Eusko Alderdi Jeltzalearen egoitzetan, Madrilgo Legebiltzarrerako hautagaiak aukeratzeaz gain urtarrilaren 20rako bukatu nahi delako barne hauteskunde prozesua. Gipuzkoan indarrez dator Eli Galdos diputatu nagusi ohiaren hautagaitzai, eta Bizkaian aldiz Retolazak BBBren buruzagitza utziko duelarik Xabier Atutxaren izena entzuten da ozenki Urkulurenarekin batera. Askoren ezusterako, Araban Ollorak sekulako sinadura pilaren babesa jaso du.

KEPA AULESTIAREN TARTEA

BILDUKO AL DA AJURIA ENKO MAHAIA?

Hirugarrena, metafora

Zortzi urte dira Ajuria-Eneko ituna sortu zenetik. Ordundik gaurdaino bakerako bideak aurrerapauso handiak eman ditu, atzerakadak jasan dituen moduan. Itxuraz, eta ituna sinatu zutenen arteko etenari kasu eginez, esan daiteke egungo egoerak zerikusi gehiago duela sinadura haren aurretiko jarrerekin, ondorengo giroarekin baino. Baina, dena den, urte hauek ez dira alferrik igaro.

Politikan bada elkar ulertzeko oztoporik. Alde batetik hiztegi eta kontzeptu zerrenda murriztak erabiltzen dira errealidade konplexu bat —izatez eztabaidapean dagoena— adierazteko. Horrek, metaforen erabilpena ugartzen du, politikaren islada literarioa aberastu beharrean nahasiagoa eginez. Bestetik, hitz bakanak glorifikatzen dira, fetitxe bihurtzen, eta nahasketa areagotzen da hitz bakoitzak edukin, asmo eta helburu ezberdinak eta askotan kontrajarriak izkutatzen ditue-nean. Hala nola ontzat ematen den politika eta gizartearen arteko erlazioan «espazio» ezberdinak sortzen direla, nahiz eta sekula argitu ez zer nahi duen esan, zehazki, «espazio» hitzak.

Agian Ajuria-Eneko mahaikideak ez dira berriro bilduko. Agian indarkeriaren aurkako jarrera bateratuak agortzen du adostasuna; eta bake biderako estrategia bateraturik ez da posible. Baina inozokeria litzateke Ajuria-Eneko mahaiaren ustezko porrotak demokrazian eratze moduak, Estatuaren boterea, gehiengoaren borondatea ordezkatzeko modua eta indarkeriaren brankan jartzeko posibilitateak desgaitzen direla pentsatzea. Inozokeria hirugarren «espazioa» espero izatea. Bidea luzatuko da, odoldu egingo zaigu agian baina, ezinbestean, gehiengoak zer nahi duen, hura aterako da irabazle, gutxiengoaren kaltetan. Eta demokraziak berak izan dezakeen galera hortik etorriko da: segun eta nola amaitzen den indarkeria, elkarren arteko bizi-tza sendoagoa ala ahulagoa izango da.

Hemen ez dago biren arteko gatazka bat, askoren arteko «hamaika gatazkatxo» baizik. Etsaiaren indarrean norbere indarra gehitu nahi dutenek argi eduki beharko lukete hori. Bakearen ontzia edukinez betetzeko asmotan dabil-tzanez ere jakin beharko lukete bakea berez dagoela edukiz betea. Bake bidea estrategia propioa sendotzeko erabiltzera tentatuak daudenek ikusiko dute —orain arte ikasi ez badute— indarkeriaren «alienak» edozer asmo aldrebestu dezakeela, edozein helburu okertu.

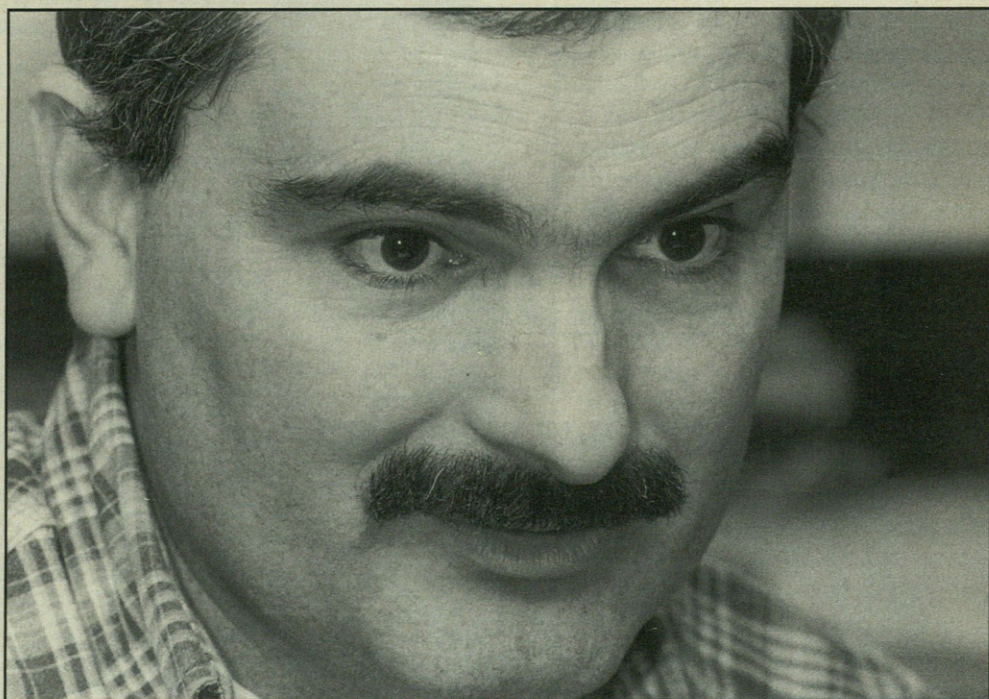
Richard Irazusta, Abertzaleen Batasunako bulego-kidea

«Molde berrietan aritzeko prestatu nahi dugu Abertzaleen Batasuna»

Hendaia, herri borrokan gaztetik engaiatua, Herri Taldeak-en eman zituen lehen urratsak. EMAREN sorreran partehartzaile, gerora bozeramaile, abenduan AB koaliziora pasa zen arte.

EMAk hamar urte bete berri ditu. Azalduko al dizkiguzu laburrean, ordu-tik gaur egunera mugimendu bonen ibilerak?

EMA Iparraldeko jende anitzentzat esperantza handia izan zen. Aro berri bat zabaltzen zela uste zen, baina ez zen guztiz hala izan. Ezkerreko mugimendu abertzale bat eratzeke egiazko grina zegoen Iparraldean. Artean, Hego eta Iparralde artean arazo franko zegoen; oraindik trenkatu gabeak.

■ «Erradikal izateari utzi gabe, hauteskunde eremua landu dugu». (Argazkia: Alberto Elozegi).

EMA sortzean Euskal Batasuna sortu zuten; ia garai berean. EMAREN indarra ahuldu zen une batez. EB, gehienbat, Hegoaldetik eta ETAREN ingurutik sortu zen. Hamar urteren ondotik frogatu denez, hegotik iparrera begira egin zituzten analisiak okerrak izan ziren.

EMAk, biziki erroturik Iparraldeko gizartean, aitzina

na eraman zituen bere asmoak: herri borrokari atxikia, erakunde publikoetara ere gauzatu nahi izan zuen bere lana. Hauteskundeetan indar bat izatea zen bere erronka, eta hori neurri handi batean lortu egin du.

Berriki, zuk zeuk, EMako bozeramaile izateari utzi diozu, eta Abertzaleen Batasunan sartu

zara. Zein da aldaketa bonen zioa?

EMAk hamar urteotako eztabaida burutu berri du. EMA eta Ezker Abertzalearen indarrak hauteskundera begira nola dauden aztertu ditu. Badago egoera berri bat: orain hamar urte ez bezala, Ezker Abertzalean —HB, EB, HA eta EMA barruan direlarik— ezinezko

zen eztabaida bat aitzina eraman daiteke egun.

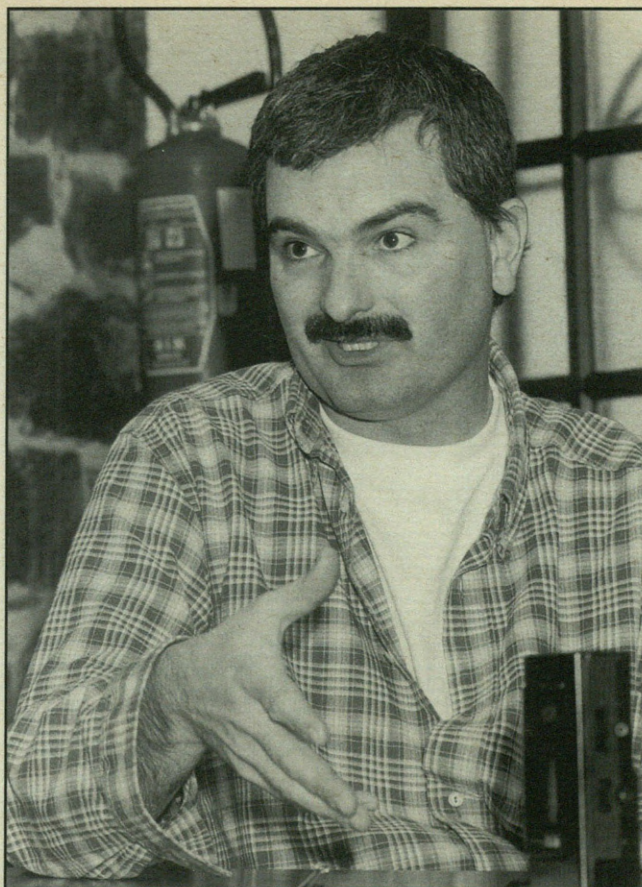
Egun, hamar urte hauen ondotik, talde hauek guztiek AB onartzen dugu hauteskundeetarako tresna bakar gisara. Aldaketa bat eman da, beraz. Eta herriaren aurrean halaxe azaltzea pentsatu izan dugu EMAtik. Beti batasunaz mintzatzen da abertzaleen artean, eta orain batasun molde hori definitzeko tenorea heldu zaigula uste dugu.

ABren egitura sendotu eta finkatu aldera, EMAko bulegoan geunden lau militante ABra pasa gara. Isteque, Apeztegi, Cherquesfoss eta lauok. ABn gauden aldetik, batasun hori argi zehaztu nahi dugu.

EMak uste du ABren dinamikari bultzada indartsu berri bat eman behar zaiola, eta horretarako, EMAko militanteak izaten jarraitzen badugu ere, iritzi publikoaren aurrean gure iritziak ABren izenean soilik eman behar ditugu. EMak bere militanteak eta asmoak ongi bereizi beharra dauzka. Ene kasuan, esaterako, EMAko bozeramaile izaki, batasuna mantendu beharrez, behin baino gehiagotan ene ikusmoldeak isildu eta gorde behar izan ditut ABn.

Hauteskundeetarako nabikari eta ardura sobera ukaitea leporatu zaio EMari zenbait sektoretatik, ez al da bala?

Herri borroka eta instituzioetan lana egitea zen gure asmoa, hasieratik. Erradikal izateari utzi gabe, hauteskunde eremua landu dugu,

«EBk ETari egindako kritikak ez nau batere harritu; harriduraz hartu dutenek harritzen naute ni». (Argazkia: Alberto Elozegi).

alor hau beste aukera politikoentzat utzi gabe. Pentsatzen baikenuen gu baino abertzale moderatuagoek gure lana eta esparrua balia zitzaketela gure bizkarretik.

Talde ezkertiarra izaki, oreka bat lortzea zen gure nahia, eta lortu dugulakoan gaude. Hauteskundeetarako abertzale soil gisara joaten inor ausartzen ez zen garaian presentatu ginen, eta egun, gure ezker eta eskunera dauden talde guztiek onartzen dute hauteskundeetara joan beharra.

Zeintzuk dira, bada, ba-

tasun garai berri hone-tan, Abertzaleen Batasunaren jomugak?

ABk bide bat burutu du orain arte, eta aitzinantzean, molde eta eskema berrietan aritzeko prestatu nahi dugu. Politikan aritzeko eskema berriak asmatzen eta sortzen ari gara Iparraldean. Duela hamar urteko egoera eta oraingoa ez dira berberak. Hasierako hauteskunde giro hotza, lanjeros eta beldurgarri hartatik, giro normalizatuago batera pasa gara. Egun, herritarrek hautagai abertzaleak normal hartzen gaituzte; gure ideiekin bat ez datozenek naturalki begiratzenez digute bederen.

Gu RPRren aurka ari gara bereziki. Barnealdean, sozialistak atzean utzi ditugu.

HAMARREKOA

EUGENIO ETXEBESTE

«Beharrezkoa den eta izan den pertsona»

TTOTTE ETXEBESTE

«Berarekin eztabaida asko izan dudana laguna»

ROBERT ARRANBIDE

«Alternatiba berri baten adierazle»

RAPHAEL LASSALLETTE

«Hendaian erru asko egin duen politikaria»

FRANCOIS BAYROU

«Karrera egiten ari den politikaria»

JEAN LISSAR

«Politikan leku hartzeko erabat kezkatutik bizi den pertsona»

MANOLO ALKAIAGA

«Sindikalgintzan gogor ari den pertsona guztiz interesgarria»

JAKES ABEBERRI

«Erreferentzia eta kide politikoa»

MICHEL INTXAUSPE

«Esparru handia utziko duen politikaria»

ALAIN LAMASSOURE

«Hemen behar-beharrezkoa izaki, Parisera joan den politikaria»

«Orain hamar urte ez bezala, ezinezko zen eztabaida bat egun Ezker Abertzalean aitzina eraman ahal da»

■ «Parisko gobernu berriarekin ez dago Ipar Euskal Herriaz mintzatzerik». (Argazkia: A. Ellosegi).

Abertzaleak indar klasikoen oposizio bakarra bilakatu gara. Eskema berriak asmatu eta urrats berriak eman beharko ditugu hemendik goiti. Mezu bat zabaltu egin izan dugu orain arte, eta gure mezuak *corpus* bat hartu beharko luke orain.

AB ez da Ezker Abertzalearen egitura soil bat izan, eta ez da izanen. Ezker Abertzaletik haratago doan hauteskundeetarako formula da. Orain arte, ez EA ez EAJ ez ekologistak ez badira sartu izan, ez da guregatik izan, haiengatik baino.

Batasunaz ari garela, nola ikusten duzu Euskal Herrian bizi den egungo gatazka?

Euskal Herriko arazoa, herri bezala bere izatea onartua izatearena, bi estatuen erantzukizuna izatetik Europa osoarena izatera pasatzen ari da. Hartara, Hegoalde eta Iparraldeko egoerari aterabide bateratu bat eman beharko zaio. Ipa-

rraldeak ez du bere aldetik irtenbidea aurkituko.

IK fenomeno hori dago. Lehen baino ekintza gutxiago egiten badu ere, estrategia baten ondorioa dela uste dut; ekintzaileak ukan baditu eta. IKren borroka Iparralderako tresna bat da, Estatu frantziarraren aurka beharrezkoa askatasunaren bidean; geroan hain ziur ere erabilia izanen dena.

Euskal Herriko arazoari irtenbide negoziatu bat eman beharko zaio, eta preso diren borrokalarien askatasuna baino lorpen gehiago lortuko direla uste dut. Guretzat zaila bada egoera honi eustea, baita bi estatu hauentzat ere. Une batez, Europaren garapen prozesuan espainiar eta frantziar estatuei egoera

gatazkatsu honi irtenbide bat aurkitzeko unea iritsiko zaie. Gurea bezalako herri fenomeno eta egoera politiko bat ez da berez hiltzen, zerbait lortu ondoren pasako gara egoera berri batera. **EBk ETari egindako azken kritikari zer deritzozu?**

EBren komunikatuak ez nau batere harritu. Harriduraz hartu dutenek harritzen naute ni; Hegoaldean bereziki. Dena den, ez zait gaizki iruditzen borroka armaturak iritzi kritikoak izatea Ezker Abertzalean. Ez badira ados, eskubide osoa dute halaxe azaltzeko. Hori onartu behar da.

Hegoaldeko Ezker Abertzaletik, EBren sorrera interes batzuekin baliatu nahi izan zen. Agian, orain, kal-

kulu okerrak egin izanaz hasiak dira ohartzen zenbait.

Kontua da, EMAkoek gure nortasuna atxiki izan dugula hasieratik, Iparraldetik. Hegoaldeko dinamikari so egin gabe egin ditugu gure analisiak, baita erabaki propioz aitzina egin ere. Iparraldean sortu izan diren beste indar abertzaleak, Hegoaldearen adarrak izan dira kasu gehienetan. EMAREN berezko izatea eta indarra agerikoak dira. Testuinguru honetan, gaur egun, hurbilago sentitzen gara Hegoaldeko Ezker Abertzalearen borroka dinamikatik. **Hendaia izaki, nola ikusten duzu Biharko Hendaia talde abertzaleak Herriko Etxean daraman lana?**

Hendaian abertzaleok beste indarrekin bat egitea posible dugula uste dut, eta orain arte ez da egin. Aurrerantzean posible eta beharrezkoa izanen dela espero dut. Orain arte eraman izan den udal politika aldatu aldera, lan molde berriak aurkitu beharko ditugu. Hendaia kinka larria bizi du. Sozialistek ez dute ezkerreko politika bat egin herri honetan, eskuinaren politika baizik.

Horrek guztiak, politikan aritzeko eskemak erabat aldatu ditu Hendaian. Azkeneko hauteskundeetan ere, ezin izan dugu Biharko Hendaia-tik haratago joateko posibilitatea gauzatu.

Zer dela eta?

Herri bozketan eta herriko erakundeetan aukerak egiten ikasi behar dugu. Abertzaleok gure ikusmoldeak aitzinetik jartzen ditugu, eta gero helburuak hasten gara definitzen. Eta politikan birtartekoak hartu eta zehaztu behar dira lehenik.

Chirac presidentearen

«Euskal Herriko arazoa, bi estatuen erantzukizuna izatetik Europa osoarena izatera pasatzen ari da»

**garai berrian, nola dau-
de abertzale eta gaine-
rako alderdien arteko
barremanak?**

Oraingo egoera inoiz baino zailagoa da. Parisko gobernu berriarekin ez dago Iparraldeaz mintzatzerik. Garai bateko gobernuek, Pierre Joxe lehen ministroaren garaian kasu, zenbait asmo eta ekimen berri agertu ziren. Irekidura gisako bat izan zen. Iparraldeko klase politikoak, ordea, harreman eta solaserako posibilitate haiek erabat zapuztu zituen.

Egun, RPRk ez du deus jakin nahi Euskal Heriaz. Hemengo politikariek onartu behar dute aukera hura beraiek galdu zutela. Errua, beraz, hemengo politikarientzat izan da. Horregatik abertzaleen borroka instituzionala, hemengo politikariengana zuzendu beharra daukagu. Luzaz halaxe ari-tuko gara ene ustez, Parisko esparru politikoa urrun da-gu guretzat.

**Paristik datorren politi-
kaz, eta Jupperekin Planaz
zebazkiago, zer diozu?**

Plan horrek ez du maniobra toki handirik. Maastrichteko Itunari segitu behar dio, jarritako epe eta eskaerak bete-araziz. Hitzarmen horrek ez du defizit soziala onar-tzen. Zerbitzu publikoak

T A N T O A

Argia eta politikoa

Azken hamar urte hauetako Ipar Euskal Herriko politi-kagintza abertzaleko per-tsona baten izena galdetzen badiozu kaleko normahiri, xantza guziak badituzu Ri-chard Irazustarena entzu-tea. Izan ere, hartaz erran daitekeen gauza bat da eza-gutua dela eta berarekin ba-tean, abertzaleen borroka. Alabaina, abertzaletasuna eta Irazusta izena aspalditik loturik edo elgarren ondoan ibiltzen dira.

Nik ere aspaldixkotik ezagutzen dut gizona, hai-nitz urtez EMAko bulegoan elgarrekin lan egin dugula-ko eta galdetu didatenez lagun hartaz mintzatzea, bi hitz erraiterakoan, *argia* eta *politikoa* erabil nitzake.

Bai, Richarden ezauga-rrietarik bat da preziski, ar-gitasuna, bi erran nahietan

hartua. Huna gizon bat jakin duena mugimendua altxa-tzen eta denbora berean ha-sierako helburuei tinki ja-rraitzen, EMAREN kontrako erasoak azkarrenean zire-nean. Denek (abertzaleek nola ez abertzaleek) EMA-ren kontra pariatzen zute-nean, berak, beste batzue-kin, burua gora eta ideiak argi atxiki ditu eta gaurre-gun Iparraldeko mugimen-du abertzale indartsuena den taldea aurrera ereman du. Argitasun eta zuzenta-sun horiekin batean indar handiko gizona dela ere erran behar dut.

Dudarik ez da Richard, neretzat eta beste askoren-tzat gidari eta ereduia izan dugula.

Orain arte erran ditudan gauza guziak iraganekoak ziren, baina urrun bedi ne-

**Jakes Sarrailet
EMAKo
bozeramailea**

re gogotik Richard iragane-ko gizona dela. Alderantziz, EMarentzat eta abertzale mugimendu osoarentzat pertsona garrantzitsua izan bada EMAko bulegoan ze-no, hemendik aitzina hala izaiten segituko du eta zinez uste dut etorkizunean kon-datu beharko den gizon po-litikoa izanen dela. Abertza-leen Batasuna elkartearen be-re indar guziak emanen ditu eta nere konfiantza osoa badu.

defizita utzi du betidanik ordea. Frantziak gastu sozial asko dituen ekonomia ga-ratu duenez, oso zaila du lehiakorra izatea Europa barruan.

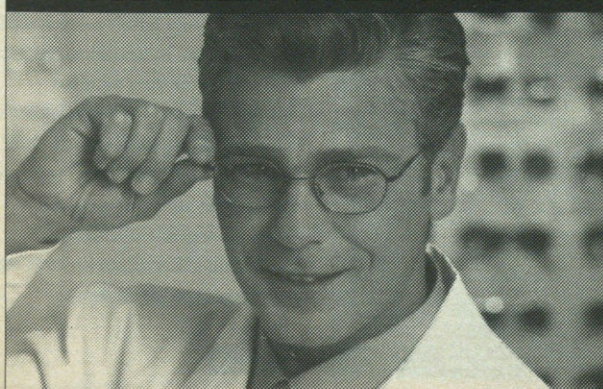
RPR barruan gaullistak zi-ren aitzindari duela urte gutxi arte; Michel Intxauspe

bezalako politikariak. Politi-ka herrikoi moduko bat egi-ten zuten. Eskema eskuin-darrak erabili arren, aurre-rapen franko egin zuten De Gaullek eta bere jarraitza-leek. Oso berezia zen haien politika. Mitterrand bote-rean izan zen bitartean, RPR

barruan aldaketa bat eman izan zen. Chirac garaile atera zen, eta transformazio bat eman da RPRn; eskuin muturrera areago lerratu dela-rik. Frantzian eskuin berri bat dago boterean.

MIKEL ASURMENDI

"EZ DUZU EZER HOBETO IKUSIKO"

VARILUX LENTE PROGRESIBOAK

**HURBILEKO NAHIZ URRUNEKO,
IKUSMEN EZINOBEA**

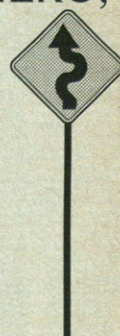

Lente progresiboetako teknologia aitzindaria espezialista onenek zeuri egokitua. Zure ikusmena edozein distantziara ezinobea izateko. Berme onenarekin. Aitzindariarenarekin. Varilux. Ez duzu ezer hobeto ikusiko.

BERMEAREKIN:

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

H I R U M U N D U

■ SARAJEVOKO
BAHITUAK LIBRE DIRA

Washingtongo Gobernuak eta Slobodan Milosevic berak egindako presioak medio libre utzi zituzten aurreko astean hamasei sarajevotar bahituak. Emandako tratuaaren lekuko ziren zenbaitzuen sudur hautsiak eta bestelakoak. Bien bitartean, NATO erakundeko buruek ezikusiarena egin zioten bahiketari, beren lana poliziarena egitea ez zela eta. Eta hori izan zen aurreko asteko hizpide nagusietakoa Sarajevon, NATOk eskari tinkoa egin baitzion NBEen erakundeari ahalik eta azkarren eratu dezan Poliziarik Bosniako hiribururako. Baina Carl Bildt bitartekari suediarrek esan duenez, denbora dextente pasako da NBEen Poliziarik izango den arte.

■ PORTUGALGO
SOZIALISTAK BAIKOR

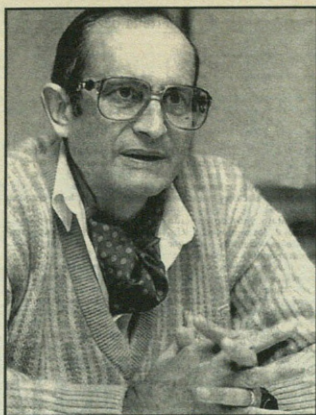
Hilaren 14an hautatuko dute presidentea Portugalgo herritarrek, eta prebisioek arras huts egiten ez badute behintzat, Jorge Sampaio sozialistak eskuratuko du. Lehenbiziko errondan gainera, guztiek diotenez. Batek bakarrik ere ez du eman garailetzat Anibal Cavaco Silva lehen ministro izana. Honenbestez, beren esku izan ditzake laster Portugalgo alderdi sozialistak gobernua eta presidentzia. Ikusteko dago zer egingo duen hautagai komunistak, Jeronimo Sousa, baina litekeena da bere hautagaitza erretiratzea eta Sampaiori presidentziarako bidea erabat libre uztea ezkerretatik. Kanpainan zehar biolentziarik ere agertu izan da, eta Cavaco Silvaren mitinen batean txistu hotsik ezezik kolperik ere zabaldu izan zen.

■ OTSAILEAN
AMAITUKO DIRA
FROGA NUKLEARRAK

Jacques Chiracek agindu berria duenez, otsaila amaitu aurretik bukatuko ditu Frantziako Armadak Polinesiaiko leherketa atomikoak. Abenduaren 27an egin zuten azken frogak, bosgarrena, Muro-roako atoloian, protestei kaso handirik egin gabe. Europako Batasuneko erakundeetan krisi arriskurik ere somatu izan da gobernu frantsesaren egoskeria medio. Alemania, Britainia Handia eta Espainiako gobernuen laguntzarik izan du ordea Chiracek, nabarmena batzuen eta isilpekoa besteena. Edonola ere, EEBBetara laster egingo duen bisitaldiaren aurretik nahi lituzke amaitu Frantziako lehen ministroak Polinesiaiko leherketa nuklearrak.

'Islamaren sukaldariak' goitizena jarri izan die komunikabideren batek Turkiako Refah alderdiko emakumeei. Refah -Ongizatearen Alderdia, islamista joerakoa- izan zen garailea abenduko hauteskundeetan. Hor ere zakurrak oinutsik nonbait, eta emakumezkoen lanari esker irabazi arren bozketa, itxurazko kargu bat bakarrik ere ez dute Refahko andereek ez alderdian ez udaletan. Baina eurak, emakumezkoak, ibili dira aterik ate boto eske, programa esplikatzen, auzo pobreenetan haurtzaindegiak eta janlekuak prestatzen. Esker txarreko lana, Ala ere gizonetako omen da eta.

ATENTATUA IKERGA

ANTONIO CUBILLOri, Canarias irltako MPAIAC mugimendu independentistaren buruari, atentatua egin zioten Aljerian duela 18 urte kasik, 1978ko apirillean. Carlos Dívar epaileak, Auzitegi Nazionalakoak, ekintza haren inguruko dilijentziak berriro zabaltzeko agindu berria du. Hainbat labankadaz zauritu zuten Cubillo bi gizonezkoak bere etxeko igogailuan, Aljeriako Almuradieh herrian. Hantxe bizi zen erbesteraturik MPAIACen burua, eta atentatuaz geroztik makuluekin ibili behar izaten du Cubillok.

Atentatugileek, Juan Antonio Alfonsok eta Jose Luis Cortése, zazpi urteko gartzelaldia bete zuten Aljerian eta libre utzi zituzten segidan. Espainiako Poliziarekin edo zerbitzu sekretuekin bazuten, antza, harremanik bi auziperatuek eta halaxe zioen Auzitegi Nazionalaren sententzia batek ere. Alegia, Cubilloren aurkako ekintza 'estatu krimen' saiakera izan zela. Dívar epailearen aginduz Roberto Conesa 'superkomisario' zenaren agindutara 1977-78an aritutako polizia guztien izenak eman beharko dizkie epaileei Barne eta Justizia Ministerioak.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Herri indigenak eta jabego intelektualak

MUNDUKO Herri Indigenen eskubideen babesleek herri kezkarria irakurri genuen prentsan duela aste gutxi: EEBBtako Osasun departamenduak Papua- Ginea Berriko indigena baten genaren patentea eskatu zuela.

Eskandalu itzela sortu zen 1.992.n zenbait mediku EEBBarrek 'Guaymí Patentearen Eskaria' egin zuenean eta berriro ere zalantzan geratu da gizakien ehun eta genen patenteen inguruko etika. Herri Indigenentzat zera adieraziko du honek, prozesu baten amaiera. Eta prozesu horretan beren baliabideak, eta Hegoaldeko herrienak oro har, 'Gizateriaren Ondare' tzat jo izan dituzte. Ikertzaileak eta 'Gen ehiztari profesionalak' inongo trabarik gabe aritu ahal izan dira zerregina honetan. Ingurune horretako Herri Indigenak bisitatu, hitzegin eta segidan aztarna genetikoak eraman egiten dituzte. Aztarna horiek prozesatu eta produktua eratua dute, 'aurkikuntza' patentatu egiten dute, eta horren eskubideak proiektuaz arduratzen den konpainiaren kontrolpean geratzen dira.

KONTUTAN hartuko bagenu 43 bilioi dolarrekoa dela urtero munduan indigenek erabiltzen dituzten senda-belarretatik lortutako sendagaien merkatu, eta dirutza horretatik sosik ere ez dutela jasotsen indigenek, orduan konturatuko ginatke premiazkoa dutela jakituria tradizional horien kontrola, Herri Indigenek eurek 'Matautuako Aldarrikapenean' eskatu izan duten lege. Jabego intelektualari buruzko nazioarteko legeria aldatu beharko litzateke horretarako, edo indigenen erakundeak sortu kontrola gauzatu ahal izateko. Informazioa eta jakituria indigenen erakundeen kontrolpean jarri beharko lirateke, eta herri bakoitzaren baimenaz erabili, beti ere justiziazko ordaina jaso ondoren.

Somatuko zenutenez, herri indigenak ez dira beren jakituria eta ezagupideak gizateria osoak erabiltzearen aurkakoak. Bai ordea informazioa eskuratzen dutenek beren probetxurako erabiltzearen kontrakoak, etekinak ez baitira herri indigenen artean banatuko. Arazoari aurre egiteko aurrerapausu handia litzateke 'Herri Indigenen Eskubideei Buruzko Aldarrikapen Proiektuaren' onespena, Nazio Batuen Erakundeko Lan Taldeak eratua. Honako hauxe dio Aldarrikapen Proiektuak 29. artikuluan:

'HERRI indigenek badute eskubiderik beren jabego kultural eta intelektualaren jabetza, kontrola eta babesa ezagut diezaizten. Badute eskubiderik beren zientzia, teknologia eta adierazpen kulturalak babesteko kontrol neurri bereziak har daitezten. Eta hor kokatu beharrekoak dirabaliabide genetikoak, haziak, sendagaiak, landare eta animaliek dituzten bereizgarrien inguruko ezagutza, ahoz aho jasotako tradizioak, literaturak, diseinuak, arte grafikoak eta dramatikoak'.

J. CARLOS MOLINO MENCÍAS

Antropologoa

Benigno Rodriguez, Cherekin gerrilari ibilia

«Analfabetoa nintzen Che ezagutu eta ikastera behartu ninduen arte»

Eguna argitu zuenetik sekulako 'balacera' hasi zen Churo aldean, Boliviako paraje galdu batean dagoen zintzurrean. Alde batetik, ELNko (Askapen Nazionalerako Armadako) talde ttiki bat, 17 gerrilari; bestetik, inguratzen ari zitzaizkien bi mila militar. Ilunabarrean Darío Alarcón Ramírez eta bere taldekideak gainerakoekin elkartzen ahalegindu ziren. Orduantxe jakin zuten Che Guevara preso hartu eta La Higuera komandantziara eramana zutela. Biharamunean esan zuen irratia gatazkan zebilela hil zela Che. 1967ko urriaren 8a ez dute sekula ahantzi bizirik suertatu ziren sei lagunek.

Che eta gainerakoak hil ondoren borrokan segi zenuten zuek?

Sei lagunek lortu genuen Churoko zintzurretik ihes egitea eta borrokan segi genuen Txileko mugara heldu arte. Gogor borrokatu ere, 56 aldiz egin baikenuen topo etsaiarekin eta 106 hildako edo zauritu eragin genizkion.

Handik gutxira bizirik suertatu ginen seiostatik -bizirik baina ez osorik, gehienok baikenuen zauririk- Nato borrokan hil zen egun gutxira. Inti eta Darío 1969an eta 70ean tiroz hil zituzten beren segurtasun etxeak aurkitu zituztenean.

Boliviatik 1968an aldegin nuen nik neuk eta Kubara itzuli nintzen gorputz barruan neuzkan bi balak ken ziezazkidaten. Horren ondoren berriro Boliviara itzuli nintzen Inti Pereiraren gerrilariekin.

Elkarrizketatuaren bitzak entzun abala iger liteke zer zela eta jarri zion 'Benigno' goitizena Che Guevarak. «Izakera

ona eta eskuzabala duelako» esan obi zuen. Cherekin emandako urteak ez dituzu, antza, berebala-lakoan abantziko.

Ahantziezinezko esperientzia izan zen. Eta, nahiz eta ahaztu nahi izan, oroitzapenak etengabe ate joka ari zaizkizu. Are gehiago zenbait gauza ikusten ditudanean. Besteak beste, Cheren premiarik badugula gaur

egun ere. Edo zer nolako maitasunaz onartzen duten belaunaldi berriek, zer errespetuz gogoratzen bere irudia, bere etsenpluak, bere oroitzapena. Gehiago lan egitera behartzen nau horrek guztiak, Cheren ideiak barreiatzera. Chek ez zuen soilik Amerikan gauzatu nahi bere ametsa, mundu osoan baizik.

Benignoren aurpegian suma liteke bere bizitzaren gogortasuna, orain arteko ibilbidea ez duela samurra izan. Sierra Maestratik Boliviako oibanetara jo zuen, Congon ere zapuztutako abaleginik egin ondoren.

Nekazaria nintzen ni Sierra Maestran. Hantxe ezagutu nuen Che 1957ko urtarrilaren 14an. Borrokaren hasiera zen eta 60 bat lagun ari ziren horretan. Neu ere elkartu egin nintzaion eta Cherekin ibili nintzen hil zuten arte.

Kubako garaipenaren ondoren, 1959ko urtarrilaren 1ean, zera eskatu nion Cheri, Argentina askatzera jo

«Boliviatik 1968an aldegin nuen eta Kubara itzuli nintzen gorputz barruan neuzkan bi balak ken ziezazkidaten; ondoren Boliviara itzuli nintzen Inti Pereiraren gerrilariekin»

«Nekazaria nintzen Sierra Maestran; hantxe ezagutu nuen Che Guevara 1957ko urtarrilaren 14an, Batistaren aurkako borrokan»

zezanean neu ere berarekin eramateko. Baietz agindu zidan. Cherekin noranahi joan nahi nuen, bere ondoan nire bizitzak zentzurik bazuela sentitzen nuen. Ni-retzat eredugarria zen Che, alor guztietan gainera.

Argentinara jotzeko intentzioz baldin bazebilen, zergatik aukeratu zuen azkenik Bolivia Che Guevarak?

Estrategikoa izan zen arrazoa. Bolivia Amerikaren erdi erdian dago eta badu mugarik beste bost herrialdeekin, Cheren borrokaren premiarik bazutenak guztiak.

Hego Amerikan, garai hartan, Kolonbian eta Venezuelen zebilen, soilik, gerrila. Bolivian ez zegoen, baina bagenuen azpiegitura armaturik prestatuta hara heldu ginenerako. Urrian abiatu ginen Kubatik eta 1966ko azaroan heldu ginen Boliviako oihanera. Urtebeteko esperientzia izugarria, eta aldi berean ederra izan zen.

Ederra izan zen historia-ren partaide izateko aukera eman zigulako, beste guztiei han ibili ginela kontatzeko modurik izan guelako. Eta izugarria izan zen geure buruetan jasan behar izan genuena alor guztietan: eguraldi benetan txarra, osasun arazoak, naturaren enbatak... Zeren eta etsaia-

Benigno Rodriguez eta Jean Cornier Parisko kaleetan. (Argazkia: Julen Arriola).

rekin borroka egitea gogorra bada, ez dira hobeak hango eguraldiak sortzen dituen arazoak.

Gogorra izan zen zeren eta ez genuen inoren babesik; urruti genituen familia, seme-alabak. Baina hori guztia bigarren mailako kontua zen guretzat, gure

eginkizuna gerrila sortzea eta sendotzea baitzen.

Che Industria ministro izan zen Kuba askatu berrian. Zer zela eta erabaki zuen klandestinitatera pasa eta Afrika zein Amerikako bainbat herrialdetan borrokatzea?

Cheren helburu nagusieta-

koa, nik ezagutu nuenetik, zera zen, Kuba askatu orduko borrokan segitzea Latimerika askatzeko. Kubako iraultza tinko zebilela ikusi zuen bezain pronto, beste norabait abiatzeko garaia heldua zela sentitu zuen.

Parisen dabil Benigno

Che Guevara hurbil hurbiletik ezagutu zuten bi gizonok. (Argazkia: Julen Arriola).

azken bilabete bonetan bere liburua aurkezten, 'Los supervivientes del Che'. Zer moduzko barrera egin dizute?

Harrigarria izan da hemen, Frantzia. Ez nuen uste Cheganako horrenbesteko begirunerik zegoenik, ustekabe benetan atsegina izan da niretzat. Gazteen artean ez ezik heldu askorengan ere sumatu dut hori. Frantziara etorritik geroztik belaunaldi ezberdinetako jendea aurkitu dut Cheri buruz miramendu eta errespetu handiz hitz egiten duena.

Horixe bera gertatu zitzaidan Euskal Herrian, urrian, han izan ginenean. Maitasun handia diote han Cheri, eta indarberritu egiten nau horrek. Euskaldunek beste arrazoi bat ere ba-

dute Che maitatzeko, alegia, euskal jatorria zuela gerrilariak. Euskaldunek badakite hori eta euren artekotzat jotzen dute.

Analfabeto izatetik liburuak idaztera, ez da bori ibilbide arrunta. Konta iezaguzu zure bilakaera bori.

Che ezagutu nuenean analfabetoa nintzen. Bera hasi zen niri idazten eta irakurtzen erakusten, ikastearen grina eta harra niganatzeko ahaleginetan. Hasieran ez zidan grazia handirik ere egiten, zeren eta nuen den-

bora libreaz gozatu nahi nuen. Chek, berriz, ikas nezana nahi zuen, eta bere tarte libreetan klaseak ematen zizkidan. Medikua zen lanbidez, baina irakaskuntzan arreta handia jartzen zuen.

Ikasteko harra hasi zitzaidan bueltaka barruan. Abezedarioa ikasi nuenean egunkariak irakurtzen hasi nintzen. Bolivian geundela, 1966ko abenduaren 30an, klaseak jasotzen ari ginen oihanaren erdian. Azterketa batzuk egin nituen, eta Chek, zuzendu ondoren, eskua eman eta zera esan zi-

dan: «Lehen ataleko seigarren mailara heldu haiz». Harro sentitu nintzen, eta titulu hura jasotzeak emandako pozagatik-edo haxe esan nion: «Zin egiten dizut, hemendik bizirik irtetea lortzen badut, Kubako unibertsitateko lehen harmaila bederen zapalduko dudala». Bostekoa tinko eman zidan eta zera esan, «horiek dituk hartu beharreko konpromezuak eta ikusiko duk zein baliagarria izango zaizkian noizbait».

Kuban, hasieran, utziketarian jausi nintzen. Pentsatu ere egin nuen halako batean «zertarako hasi behar ote dut ikasten, Chek ez du jakingo eta zertan nabilen, ikasketak utzi ditudan edo ez». Baina Cheganako konpromezu politiko eta moralik banuela

«Gerrilaren hasiera zen eta 60 bat lagun ari ziren horretan; neu ere elkartu egin nintzaian eta Cherekin ibili nintzen hil zuten arte»

«Euskaldunek beste arrazoi bat ere badute Che maitatzeko, alegia, euskal jatorria zuela gerrilariak»

jabetu nintzen berehala. Eta berak hitza ematen zuenean bete egiten zuen beti, kosta ahala kosta. 1985an Historia lizentziatura eskuratu zuenean oso pozik sentitu nintzen neure buruarekin, bete egin bainuen emandako hitza.

Che mito bilakatu da, baina berak bainbeste borrokatu zuen sistema-ren produktu ere bihurtu da nolabait.

Zoritarrez, bada horrelako arriskurik. Bada nobleziaz egiten duenik, eta bada interes komertzialak bultzatuta ari denik ere. Tamalgarrria da aprobetxamendu hori, bera beti agertu izan baitzen horren aurka. Horrek ez dio Cheri balorerik kentzen, inork ezingo dio sekula kendu, baina bere karisma gutxietsi egiten du zeozer.

Kuban erabili izan dugu bere irudia, baina beti ere nobleziaz eta diru bila ibili gabe. Kamisetak egin izan ditugu eta «Che Guevara» erakundeko kide guztiei eman. Ikurtzat erabiltzen dute kamiseta. Bere egunkaria berriz dohainik banatu zuen Kubak mundu osoan, gero zenbaitzuk negozioz egin badute ere horren kontura. Irlan, ordea, argitaratu eta dohainik banatu zen asetebez.

Europar, ordea, oso bestelakoa da Cheren irudiaren erabilera.

Londresen Che Guevara izeneko garagardo bat ikusi nuen. Ez zait bidezkoa iruditzen, Cheren irudiari etekin komertziala ateratzeko

modua da hori. Hala eta guztiz, eta kontsolatzeko edo, zera pentsatzen dut, garagardo hori edaten duenak Cheren irudia duelako eskatzen duela. Parisen, berriz, taberna eta jatetxetan aurkitu izan dut bere irudia. Ez dira lekurik aipose-nak, nire ustez. Eskolan, unibertsitatean, parke batean agian... Baina ezin dut kritikatu, taberna jabeak Cheganako zeozer sentitzen duelako jarriko baitu bere irudia.

Bizitza osoa Ernesto Che Guevarari eskainia eman duzu.

Ahalegin guztiak egiten ditut berarekiko konpromezuak betetzearren. Bere ideiei eusten ez ezik, berak irakatsi zidan bezalakoa izaten segitzen saiatzen naiz. Egunero lan egin, egunero ikasi, albokoari lagundu, dakidana irakatsi. Ahal dudana bitartean Cheren oroimena gordetzen ahaleginduko naiz.

Gogorra al da bizimodua gaur egungo Kuban?

Aitortu beharrean gara zaila dela gure egoera. Ekonomiak behera eta behera egin digu, eta herritarrei jaten emateko ere nahikoa lan bada. Edo edozein alorreko premiak asetzen. Sekula ez genuen pentsatu herrialde sozialistetan ustelkeria hain urruti helduko zenik, hain itsatsia zegoenik. Horienganak gure menpekotsuna ikaragarria zen, eta horiek jaustean eskuak lotuta ditugu, kapitalismoak ez baitigu ezer onik ekarriko.

JULEN ARRIOLA

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

Elena Barrenak koordinatu du lana

«Hemen», Gipuzkoaren ehun urte Kutxaren leihatilatik

Industrializazioa, errepideen hobekuntza, hazkunde demografikoa, hirien handitzea eta nekazari populazioaren gutxitzea, trenak, lehenbiziko baporeak, gerrak, miseria...

Horiek eta gehiago ageri zaizkigu «Hemen»-en. Kutxaren eskutik eta ikuspegitik eratua eta egina.

HISTORIAN doktorea, Deustuko Unibertsitatean irakaslea (Donostiako EUTGn), duela 42 urte Eibarren jaioa, azken 19 urteotan irakaskuntzan dabilena eta abokatu sobera ezagun batekin ezkondua. Elena Barrena Osorori dagozkio datu biografikook, «Hemen» liburuaren egileari. «Ez egile bakarra -zehaztu digu-, talde lana izan baita. Sei bilabete inguruz aritu da talde osoa bilatze eta pilatze lanetan, eta Arantza Anza izan da zeregin horren arduraduna. Gipuzkoa eta Donostiako Kutxen akta guztiak irakurri ditu». Xabier Alkorta izan da proiektuaren arduraduna, Felix Garrido diseinuarena eta Alberto Martinez koordinatzailea.

Meritu banaketaren segidan argitu digu Elena Barrenak zernolako poz, atseka-be eta buruhaustea eragin dizkion «Hemen» liburuaren sortzeak. «Poz handia, jakina. Izerdi gehiena, berriz, material guztia 300 orrialdetan laburbildu beharrak. Pena eman dit bainbat eta bainbat material interesgarri bazterrera uzteak. Izan ere, bada «Hemen»-en sartu ezin izan dugun zera bat: eguneroko bizitzaren isla hain juxtu».

«Izan ere, egunkaria ziruditen mende hasierako Kutxetako aktek. Idazkariak notario txit leial gisara jasotzen zituzten bileretako xebetasun guztiak, eta horiek irakurtzerakoan kaletan aditzen diren elkarriketak entzuten ari nin-

Elena Barrena, bere liburu argitaratu berria eskuetan duela. (Argazkia: Alberto Elozegi).

tzela iruditzen zitzaidan». Adibide gisara aipatu digu Elena Barrenak 1918. aldera zenbateko harridura sortu

zuen Gipuzkoako gizartean lan publiko eskaintza batek. «Eskribienteak» behar zituen erakunde publiko batek, eta

lehenbizikoz, bi emakumezko ere aurkeztu ziren lanpostu horietarako. Ausardia handitzat jo zuten sasoiko komunikabideek aurkezte hori, eta Kutxetako aktetan bada horren islarik.

Mende osoa arakatzan

«HEMEN» izeneko liburuan, anekdotak anekdota, zera jasotzen da gainerakoan, azken ehun urteotako historia, Gipuzkoarena, jakina. Industrializazio prozesua paper eta oihal enpresek hasi zutela (ez siderurgiak, askok kontrakorik uste izan arren); demografiaren hazkundera; trenaren etorrera eta honek eragin zituen aldaketak (trikitixaren hedapena); hirien handitzea, ezkontzen ugaltzea eta zelibatoaren murriztea; errepideen hobekuntza; baporezko untziak, ibilgailuak...

Eta ondorengo guztiak. Alegia: 12-14 ordu lan egin beharra egunero fabriketan, gizarte segurantzarik eza, istripurik izan edo gaixo jarritz gero jornalik ez. Gosea eta miseria, beraz, inongo ezbeharrik gertatuz gero. Hamar urteko haurrak lan-tegietan, analfabetismoa, etxebizitza eskasia, epidemiak. Horri guztiari aurre egitearren sortu ziren Donostiako Aurrezki Kutxa lehenbizi (1879an) eta Gipuzkoako segidan (1895ean), «Hemen»-ek dioskunez. Eta oraintsu izan da bi kutxek bat egin zuteneko bosgarren urteurrena, liburu kalera-tzeko aitzakia edo arrazoa aldi berean.

Elena Barrena gai horietan murgildurik ibili da iazko maiatzetik urri-azarora bitartean. Lotarako astirik gabe apenas, eta oporretarako zer esanik ez. Nekatua

eta pozik. Ezinbesteko galdera luzatu diogu, ez al duen Kutxak bere buruaren laudoriotan egin liburu, ez al den ageri erakunde hau gipuzkoarren gaitz guztien konpontzaile gisa. «Diskutigarria litzateke esatea kutxen sorrera izan zela miseria, laneza eta beste hainbat gaitzen aurkako konponbide zuzenena. Baina dudarik ez positiboa izan zela oso baien sorrera, ekonomia ttipien erakunde finantzaria izan baitzen», diosku Elenak.

Karitateaz mintzatu zaigu ondoren, eta gaur egungo zentzu gaitzesgarriak ez zuela gogorarazi digu. «Gizarte hartan on-egitea, benefizientzia, balore guztiz hedatua zen goi mailako klaseetan. Ospe edo prestigio soziala eskuratzeko bide bakarretakoa agian. Jauntxoak eskuzabalak izatera behartuak zeuden, beren 'karismaren' osagaietakoa zen». Testuinguru kultur-psikologiko horretan hedatu ziren Gipuzkoan karitate erakundeak, eta gutxi asko, kutxen sorrera ere hor nonbait aipatu behar. Elena Barrenak, bien bitartean, azken ehun urteak alde batera utzi eta bere saltsan segituko du, Erdi Aroko historian murgildua, horixe baitu bere espezialitatea unibertsitatean. Liburu pareta ere argitaratuak ditu, oraingoaz aparte, Gipuzkoako historia: «La formación histórica de Gipuzkoa» eta «Historia de las vías de comunicación en Gipuzkoa». Gerora begira, ikertzen segitzea du asmoa, eta irakaskuntzak egunero sortu ohi dituen buruko minei ahalik eta modu hoberenean aurre egitea.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Dibergentzia europar konbergentzia prozesuan

EUROPAR Batasuna osatzen duten 15 estatuetatik Alemaniak eta Luxenburgo izeneko mikro-herrialde horrek betetzen dituzte, soilik, Maastrichteko hitzarmenak agindutako lau baldintzak Diru eta Ekonomia Batasunari egonkortasun maila zentzuzkoaz ekin ahal izateko. Danimarkan eta Irlandan zor publikoak gainezka egiten die; Frantzia defizit publikoari ezin eutsirik dabilta.

DEFIZITA eta zorra dira Belgika, Holanda, Austria eta Finlandiaren gainditu beharreko arazoak. Desoreka hauek zuzentzea ez da inorentzat lantegi erraza izango, koiuntura ekonomikoa ere ez baita orain hilabete batzuek uste bezain bikaina. Langabezia berriaz goraka ari da herrialde guztietan eta gastu publikoa handitzera behartu litzake horrek gobernuak.

Nolanahi ere, lasterketa honetan aukera gehien duten estatuei buruz mintzatu gara orain artean. Helmuga non dagoen argiro somatzerik ez dagoen lasterketa, bestalde. Korrika egiteko araudia berriaz ez du inork behinbetikotzat onartzen eta den denek espero dute aldatzea, zatika edo oso osoan, norberak bere beharren eta komenientziaren arabera.

Hortxe dago, adibidez, Erresuma Batua, konbergentziarako irizpide bakarra besterik betetzen ez duelarik, beste bi betetzeko hurbil ibili arren. Sorpresa berriz Suedia dugu, ez baitu baldintza bakar bat ere betetzen, batzutan dezima apurren tarteagatik bada ere.

ETA azkenik pelotoiaren atzekaldea dator, Mediterraneo inguruko lurraldeak. Espainiak eta Portugalak ahalegin handia egin dute konbergentziarako bidean eta Maastrichteko Itunaren baldintza bakarra ere bete ez arren ozta ozta dabilta defizit eta zor alorretan. Interes tipoei dagokienez ez dabilta urruti eta inflazio tasan berriz nahikoa gertu. Baikor egoteko moduko egoera, objetiboki begiratuta, eta are gehiago Italia eta Greziarena ikusirik, azken honena batez ere, ez baitu irizpide bakar bat ere betetzen eta urruti dabil gainerajomuga horretatik.

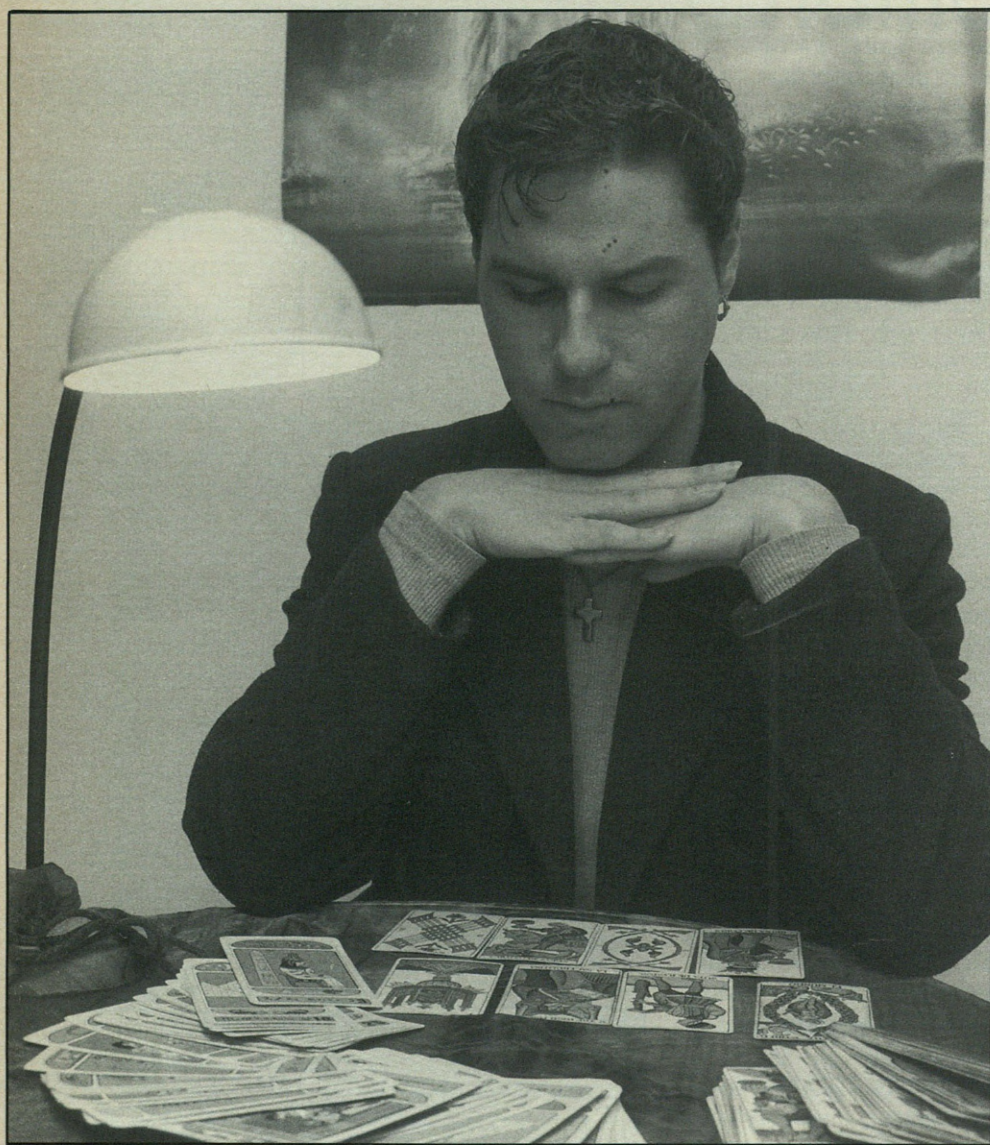
Diru eta Ekonomia Batasuna zaila ezezik garestia ere izango da. Eta mundu guztiak ordaindu beharko du dagokion kuota.

XABIER ZABALETA
Komunikazio aholkularia

Jende asko hurbiltzen da egunotan etorkizuna iragartzen duten bulegoetara

GEROAREN GILTZEN BILA

Kerman Fernandezek eskuak irakurtzen ditu La Cruz Celta zentro esoterikoan. (Arg.: A. Elosegil).

Urtea joan eta berria etortzearekin, galdera asko sortzen dira. 366 egun aurretik dituela, 2.000tik 20.000 pezeta bitartera ordaintzearen truke, mundu esoterikora jotzen du euskal herritar askok erantzun bila, etorkizunaren giltzen bila.

BADOAN urteko azken hilabetea eta datorrenaren lehena izaten dira karten bidez geroa igerri, eskuko arrastoak aztertu eta izarren bidez osaturiko kartak gehien egiten diren sasoia. Igerpen-arte hauetan aritzen direnek oso ongi dakite denboraldi hau dela urteko oparoena. «Urte berria hasten den bakoitzean errepikatzen den gertaera da bonakoa, jendeak jakinmin

Argia datorkio euskal kulturari 1996an

Egin Irratiko Marigorri eta Euskadi Irratiko Anbotoko Mari urte honetan euskal kulturak izango duen egoeraz mintzatu zaizkigu, taroteko kartak aztertu ondoren. Leku, egun eta ordu ezberdinetan egin du bakoitzak karten irakurketa. Ondorioak, beraz, zuen esku.

Marigorri izan da lehen, eta euskal kultura ez dagoela unerik onenean adierazi du. Bere esanetan, «*orain arte borroka gogorra egon da, eta irteera*

benetan indartsua izan zen, energiaz beterikoa. Dena dela, orain geldirik dago euskal kultura». Ilusioa erabat galdu ez dela argi badauka ere, indarrak asko makaldu direla ikusi du kartetan, eta ahultze honen arrazoiaren artean garrantzitsuenak jarrera ezberdinen kopuru altua dela uste du. Berak dioenez, «*sakabanatze honek eragin handia izan du euskal kulturaren gelditzean*». Jende batek gogoz jarraitzen duela ikusi du,

baina, hala ere, orain urte batzuetako indarra galdua dagoela. «*Bultzada bura desagertu da. Euskal kultura berpizteko, ezinbestekoak dira kultura mailan dabilzanen batasuna, batetik, eta ilusioa eta indar energetikoa, bestetik*».

Anbotoko Mari ere noraezean aurkitu du euskal kultura, «*norabide finikorik eta helburu garbirik gabe, galduta*». Hala ere, kartak oso politak direla dio. «*Indarra badago, bai-*

na ideia asko finkatu behar dira, oso sakabanatua baitago guztia». Dauden ideiak onak direla pentsatzen du, izarraren karta azaldu zaiolako, «*sormenaren karta*». Kartek —sei hilabeterako atera ditu— esaten diote egoerak antzera jarraituko duela, hau da, euskal kulturak nahasi jarraituko duela. Dena dela, irtenbidea ere ikusten omen da karta horietan. «*Ziklo bat amaitzear dago, eta ondoren argia ikusten da*».

bandia izaten baitu urte berria nolakoa izango den jakiteko», esan digu Agustina Herrero etorkizun-igerleak. Donostiako La Cruz Celta zentro esoterikoan egiten du lan, taroteko kartak erabiltzen dituen Marisa Martinez, eta kiromantzia edo eskuak irakurtzen dituen Kerman Fernandezekin batera. Azkeneko bi hilabeteetan ehun lagun inguru hurbildu zaizkie. Beraz, erraz uler daiteke joan zen azaroa ezkerotik Agustina gelditu gabe lanean aritu izana, bulegora gerturatutako aurtengo gorabeherak zeintzuk eta nolakoak izango diren aztertzen. Karta astralak egiten ditu pertsonaren joerak ezagutzeko, beti ere astrologian oinarrituta. «*Galdez-*

ka etortzen direnen jaioteguna, jaiotza-lekua eta jaio zeneko ordu zebatza jakin behar dira, eta pertsona hori jaio zen unean astroek zeruan zuten kokapena zein zen ikusten dut. Ondoren interpretazioa dator, hau da, kokapen honek pertsona horrengan duen eragina zein den».

Astrologia bezalako antzinako zientzietan dute oinarria, beraz, igerpenek, eta ondoren egiten den interpretazioetan datza guztiaren gakoa. Nola ikasten da, baina, kartek, eskuek, itsasoko txirlek, urak, orakuloek eta beste hainbat elementuk adierazten digutena «*irakurtzen*»? Egin Irratian asteazken goizero entzuleei taroteko kartak ateratzen dizkien Marigorriren arabera, «*ekinaren ekinez*» ikasten da, eta edonork egin dezake. «*Guk ez dugu abalmen berezirik. Kantatzeko aukera mundu guztiak duen bezala, iragarpenak ere edonork egin ditzake. Praktika kontua da*». Dena dela, astrologoa, karta edo

esku-irakurtzailea, numero-logoa... aukeratzeko orduan kontu handia eduki behar

dela esaten bat egiten dute guztiek, «*min handia egiten duen sasi-igerle asko baita-*

Pilarrek lan handia izan du egunotan kontsultara hurbildu direnei kartak irakurtzen. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

**“Euskal kulturaren ziklo bat amaitzear dago, eta ondoren argia ikusten da”
ANBOTOKO MARI**

go, zoritxarrez». Haei aurre egitea ez da erraza. «Intuizioz jokatu behar da. Pertsona batek ikusi egin behar du aurrean duenak konfiantza ematen dion ala ez». Intuizio aldetik hankamotz direnek, ordea, nola asmatu?

Irtenbideak bakoitzaren baitan

OSASUN, maitasun eta diru kontuen ingurukoak dira kontsultetan entzuten diren galderak; eta emakumezkoak, proportzioan, etorkizunaren paradisuaz jakinmin handiena dutenak. Hala ere, etorkizuna ezagutzea ez ezik, barneko oihu isile-nak kanporatzera gerturatz-zen direnak ere badira. «Abolkulariaren bila dabil jendea -esan digu Marigorri-». Garai batean kultura denek zuten, eta egun funtzio hori betetzen dutenak

falta dira». Ildo beretik, askok bulegoan igarotako denboran soluzio praktikoak aurkitu nahi izaten dituztela ere adierazi du Agustina Herrero, «soluzioak bakoitzaren baitan daudela obartu gabe». Puntu honetan, pertsona bakoitzak bere bizitzaren kontrola izateak duen garrantziaz mintzatu zaizkigu.

Gaueko ordu txikietan irratia entzutea gustukoa dutenek ongi ezagutuko dute Anbotoko Mari, Euskadi Irratiko etorkizun-iragarleetako bat. «Pertsonak joera berezko bat izaten du, eta hori da kartetan -nire kasuan- ikusten dena. Hala ere, agertzen dena jaidura baino ez da. Hori ezagutu eta gero, norberarengan egoten da ezagupen hori modu positiboan bideratzea», Anbotoko Mariren

«Urte berria hasten den bakoitzean errepikatzen da, jendeak jakinmin handia izaten baitu urte berria nolakoa izango den jakiteko»

AGUSTINA HERRERO

esanetan. Batzuetan, bestalde, etorkizuna beltz agertzen da, eta igerleek buelta eman behar izaten diote egoerari. «Momentu txarrei aurre nola egin behar zaion ikusi behar da, pertsona izutu gabe. Gauza kaltegarri eta beldurgarriak esateak ez du inolako zentzurik, kalterako besterik ez baita izaten», diosku Marigorri. Heriotzaz ere ez dute hitz egiten. Agustina Herrero dioenez, «guk gertatzeko aukera handiena zerk duen esan dezakegu, naturalena zer den, baina gertatuko denaren ziurtasuna ebu-

neko ebun ez badugu, nola hitz egin pertsona bati beriotzari buruz?»

Iragarpenak, modu natural-ean hartu eta laguntzen duten neurrian erabili behar direla diote adituek, eta emaitzei dagokienez ere, argi dagoela pertsona bakoitzak eman behar diola sinesgarritasun maila. Marigorriren hitzetan, «azalpen arrazionalik ez baitago». Esaera txinatar bat ere mintzo da horretaz: «Patua jarduerak aldatzen duenez, etorkizuna norberaren esku dago».

AINHARA ZUAZABEITIA

aizu!ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....

Helbidea.....

Tnoa..... P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

Sukurtsal zk.....

Kontu zk.....

Urtebeteko harpidetza: Hego Euskal Herria eta Estatu: 6.500 pta. Ipar Euskal Herria eta atzerria: 11.500 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1.
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

Euskararen erabilpen publikoa jaitzi egin da Donostian, Siadecoren neurketaren arabera

ERDARAK GIROTZEN DU ALDE ZAHARRA

Jende euskaldun ugari bizi da datozen egunotan danbor hotsek beteko duten Donostiako Alde Zaharrean; gero eta erdaldun gehiago inguratzen da auzo honetara, ordea, eta giroa erdalduntzen ari da. Euskara taldeak kezkaturik ageri dira Siadecok egindako azken neurketaren datuekin.

AZKEN lau urteotan, Donostiako leku publikoetan euskararen erabilpena zenbatekoa den aztertzeke neurketak egin ditu Siadeco enpresak, Donostiako Euskararen Udal Patronatuarentzat. Neurketa honetako datuen arabera, egoera nahiko kezkagarria da euskarak Donostian duena, behera egin baitu euskararen erabilpen publikoak. Iaz, neurketa egin eta % 11,3 ari zen euskaraz; aurten berriz, % 9 inguru baino ez. Hamaita zonatan banatu da Donostia azterketa egiteko, eta zenbaitetan euskararen erabilpen publikoa igoagatik ere, beherakada izugarria nabari da Alde Zaharra eta

Antiguan batez ere.

Azken lau urteetan euskara-erabilpen proportziorik altuena izan duen Alde Zaharra zortzigarren postura jaitzi da. Donostiako euskara taldeak kezkaturik dira datu honen aurrean.

Txostenak dioenez, Alde Zaharrera gero eta jende heldu gehiago gerturatzen da, eta jende honen joeraren eraginez, asko handitu da gaztelaniaren presentzia.

Baina arazoa sakonago aztertu beharra dagoela uste dute euskara taldeek. Dani Goñi, Bagera elkarteko lehendakariaren ustez, neurketaren datuak ezagutu baino lehen sumatzen zen egoera: «Guk aurretik ige-

Siadecok eginiko neurketari duen garrantzia eman behar zaiola uste du Inazio Agirrek. (Arg.: A.Bayo).

rria genuen borrelako zerbait Donostian, ez Alde Zaharrean bakarrik. Horrela-

ko geldialdi bat nabaritzen zen azken aldian euskararen erabilpen mailan. Au-

Euskararen erabilera publikoa Donostian. Portzentaiak auzoka

	1992	1993	1994	1995
Gros	6,7	11,6	14,7	21,0
Antigua-Ibaeta	17,1	18,2	13,9	13,7
Loiola-Martutene	13,7	14,0	5,5	12,8
Egia-Mundaiz	12,5	11,3	9,5	12,2
Amara Zaharra	8,9	9,3	7,9	8,7
Intxaurrondo	7,6	10,1	18,6	8,3
Bidebieta	6,2	2,5	7,3	7,4
Alde Zaharra	18,8	19,9	21,4	6,9
Amara Berria	7,2	4,8	6,5	6,7
Erdialdea	7,0	6,6	6,9	6,0
Altza	3,7	2,4	11,0	1,6

Iturria: SIADECO

rrera ez zuela egiten zen gure kezka. Datuok gure ustea konfirmatu dute».

Alde Zaharreko kaleetan euskara gutxiago entzutearen arrazoiak argitzeko hiru

hipotesi luzatu ditu Siadecok: irekitzen ari diren terrazak eta ostalaritza establezimendu berriak direla medio, lehen joaten ez zen jendea inguratzen hasi da, batetik. Bestalde, neurketa egindako egunetan egin zuen eguraldi onak ere inoiz baino jende gehiago kaleratu zuen, eta ez orokorrean ez Alde Zaharrean ere, ez zen euskararen mesederako izan. Azkenik, Nafarroa-Gipuzkoa autobidea irekitzeak Alde Zaharrean izan du jende kopuru alorreko eraginik nabarmenena.

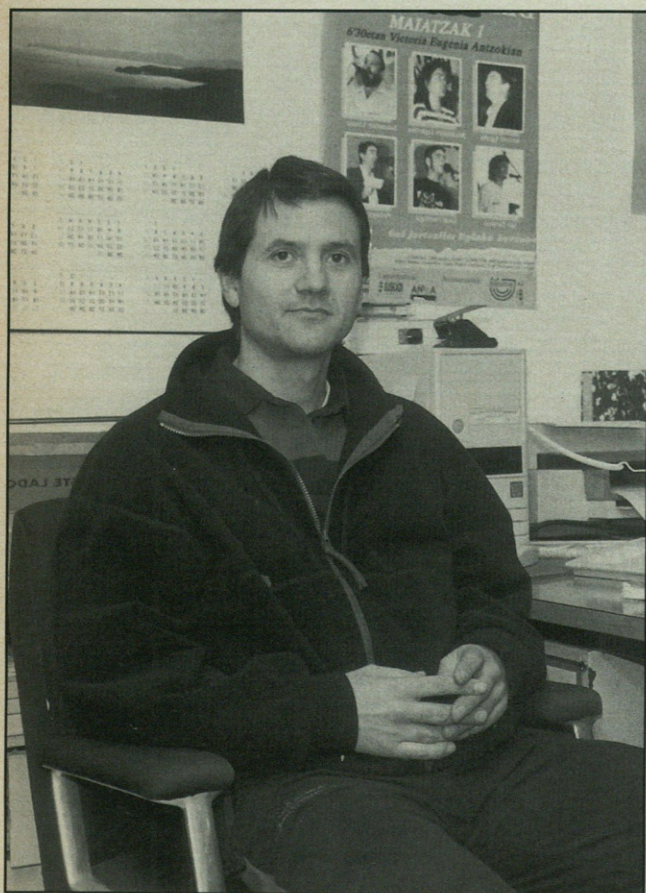
Aurreko urteetan baino jende gehiago neurtu izana ere izan daiteke beste arrazoi bat: «Hiru urtetan %20aren inguruan ibili gara, eta askoz jende gutxiago neurtuta. Aurten, askoz ere jende gehiago neurtuta %6-7aren inguruan. Hor nolabait adierazten da fenomeno sozial berriren bat gertatu dela Alde Zaharraren inguruan. Orain arte Alde Zaharrera joaten ez zen jende multzo bat Alde Zaharreratzen hasi dela da gure azalpena, jende

beldua batez ere», argitu digu Kike Amonarrizek, Siadecoren neurketaren arduradunak.

Udal Patronatuko lehendakaria, Inazio Agirre, bat dago txostenarekin: «*Nik egiten dudak irakurketa da Alde Zaharrean mugitu den jendearen tipologia aldatu egin dela. Behaketa guztiz objetibo eta zuzena egin da eta hor ditugu datuak. Baino neurketak balio erlatiboa du eta duen balioa eman behar zaio, ez gehiago ez gutxiago.*».

Administrazioa erantzule

DONOSTIAKO Alde Zaharreko Arrano Beltza euskara taldearen ustez argi dago administrazioak duela euskararen egoeraren erantzukizun nagusia. «Guztiok daukagu borren ardura, baino batik bat administrazioari egotzi beharko litzaioke, edo berak aztertu beharko luke egoera, Udalak batez ere. Bere erantzukizuna da euskararen normalakuntza. Udalak eta alderdi politikoek gai bonetan

Dani Goñi lehendakari duen Donostiako Bagera Elkartek lan ugari egiten du euskararen alde. (Argazkia: Alberto Elozegi).

Euskara taldeen arteko elkarlana oso garrantzitsua da egoera hobetzeko. (Arg.: Garaialde).

arreta falta dutela uste dugu».

Donostiako hiritarrak euskalduntzen bai, baina hauek euskaraz hitz egin dezaten lan gutxi egin delakoan dago, aldiz, Dani Goñi Bagerako lehendakaria. «Helduak eta baurrak euskalduntzeko lana egin

da, baina erabilpenari ez zaio borrelako garrantzirik eman. Ez da inolako plangintzarik egin euskalduntzen direnak hitz egin dezaten. Euskara Patronatuak hau lortzeko proiektu bat jarriko du martxan, baino honetarako ez du dirulaguntza berezirik esku-

ratu eta beste ekimen batzuei dirua kenduz aurrera eramanez beharko du».

Alde Zaharra berezia da

DONOSTIAKO Alde Zaharreko Euskal Herrian Euskaraz taldearen ustez, Siadecoren neurketaren balio nagusia da Donostian urteetako sekuentzietan azaltzen diren norabideak argitzeke balio duela, hots, azterketa diakronikorako. Honakoa pentsatzen du Al-

de Zaharraren egoerari buruz: «Auzo berezia da, bertako bizitzan ez baitute soilik bertako biztanleek parte hartzen. Donostiako beste auzokideek eta Donostia inguruko hirietako biztanleek izugarritzko presentzia dute Alde Zaharrean».

EHEK ere Udala egiten du euskararen egoeraren erantzule: «Donostiako Udalak bultzatu duen Alde Zaharraren birgaitze planak ondorio garrantzitsuak izan ditu auzoan. Gero eta gutxiago dira bertako jendearen esku dauden komertzio, jatetxe, taberna eta baita etxebizitzak ere, birgaitzeak Alde Zaharreko bizitza maila garestitu baitu. Giroa errotik aldatu da eta honekin batera euskararen erabilera eta euskal kulturaren presentzia». Joera honi galga ez jartzekotan, datozen urteetan 1995. urteko emaitzak konfirmatu baino ez direla egingo uste du Alde Zaharreko EHEK.

Hirian eta auzo honetan euskararen egoera konpontzea ez da erraza, baina lan honetan elkarlanean jarraituko dute Donostiako euskara taldeek; Udalaren laguntzarekin baldin bada, hobe.

AINHOA GERRA

Kalean euskara gehien entzuten zen auzoa izatetik zortzigarrena izatera pasa da Donostiako Alde Zaharra

DORREA S.L.
ES NEKI ETA GAZ TAK

UDABE
BASABURUA
NAFARROA

Tel.: (948) 50.31.69
Faxa: (948) 50.33.27

BIDEKI
ARALAR

IDIAZABAL

Con la garantía de la Denominación de Origen

**DORREA ARDI GAZTA ETA
UDABE GAZTANBERAREN BANATZAILE
BAKARRA GIPUZKOAN**

Edificio Belasco, 119. lokala

Tlfn. 943 / 62 41 10
FAX 943 / 63 35 13

20303 IRUN

1995ean, auto istripuen eraginez hildakoen kopuruak gora egin du nabarmen

HERIOTZAREN ERREPIDEAN

A

zkeneko 6 urteetan auto istripuek eragindako heriotza kopuruak behera egin ondoren, 1995eko datuek heriotzen gehikuntza erakutsi dute Hego Euskal Herrian, ardura sortuaz gizarteko estamentu ezberdinetan.

Istripuen arrazoi artean nagusienak bi: aurrez aurreko talka eta abiadura handiegian joateagatik errepidetik irtetea.

LAUROGEIKO hamarkada-
ren bukaeran, errepidean hil
ziren gizakienak kopuru
handia osatu zuen, baina,
urte hartatik 1994ra arte, da-
tuek erakutsi zuten istripuen
ondoriozko heriotzak be-

Zurbanon (Araba) 1994an gertatutako auto istripua. (Argazkia: Jontxu).

Azterketa tekniko zorrotza

Ipar Euskal Herrian autoen azterketa tekniko Hegoaldean baino askoz ere zorrotzagoa izaten da. Bertan autoek lehenengo azterketa bost urte betetzean gainditu behar dute, Hegoaldean gertatzen denaren antzera, baina azterketa teknikoa pasatzera, Ipar Euskal Herriko autoek, autoen 15 berezitasun gainditu behar zituzten errepidean jarraitu ahal izateko: autoen argi sistema, balaztak eta abar, indarrean zegoen

legeriak zioen ena kontuan hartuz, alegia.

Aurten, ordea, 15 puntu horiei beste hamasei gehitu zaizkio, eta guztira 31 izango dira gainditu beharreko puntuak. Hego Euskal Herrian ez da puntuen sistema erabiltzen eta Juan Mari Lersundik ez daki berrikuntzarik emango den Ibilgailuen Azterketa Teknikoaren arloan, orain dagoen araudia nahiko berria delako. Hala ere, 1998. urterako Europako Batasun-

neko herrialde guztietan puntuen sistema erabiltzeko nahia dago, eta ez 31 punturekin, 53rekin baizik. Europako araudi honen inguruan, Lersundik dioenez, araudiak dioena errespetatu behar da eta ohikoena, Iparraldeko sistema Hego Euskal Herrian erabiltzea izango da.

Iparraldean iaz izandako istripuei dagokienez, Paueko prefekturan ez dizkigu Iparraldeko istripuei buruzko datuak eskaini nahi izan.

■ Guztira, 1995an, Hegoaldean 252 hildako izan ziren, aurreko urtean baino hogeita sei heriotza gehiago

istripu gehiago. Euskal Autonomi Elkartearen emandako istripu beharapena dela eta, Lersundi trafiko arduradunaren aipuan, «istripuen beharapena ematea guztiz baikorra da guretzat, ez delako abaztu behar Euskal Autonomi Elkarteko auto kopurua etengabe hazten joan dela». Hala ere, baikortasun horrek txikia behar du halabeharrez, «istripuen beharapen hori gero eta txikiagoa delako eta neurriak las-

herantz zihoazela, auto istripuen errealitate gogorra ez kutuan geratuz. 1995. urtean, ordea, errepideetako istripuek eragindako heriotza kopuruak gorantz jo du eta gidatzeko orduan ahal diren neurri gehienak hartzea beharrezkoa dela inoiz baino argiago geratu da.

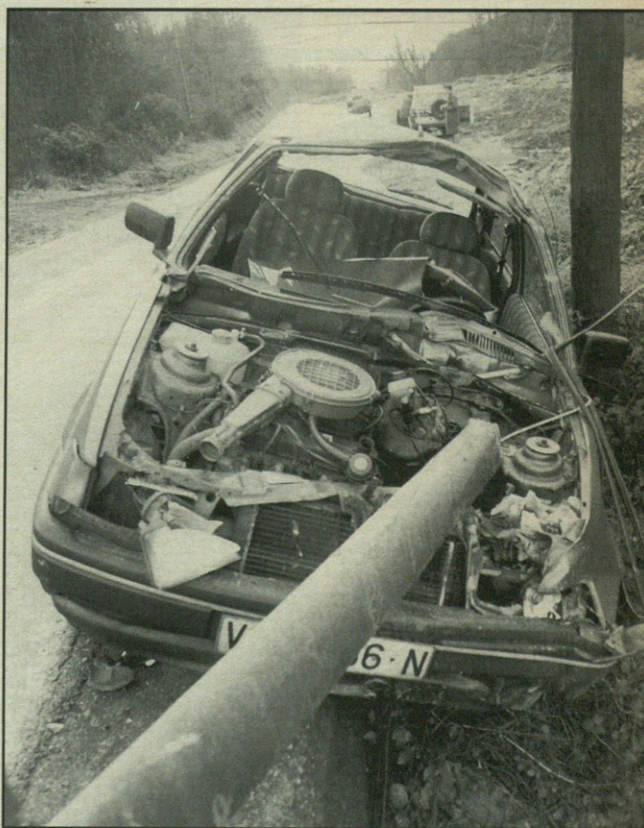
Azken urtean Hego Euskal Herrian gertatutako istripu gehienak bi arrazoren gatik izan dira, Euskal Autonomi Elkarteko Trafiko arduraduna den Juan Mari Lersundiren esanetan. «Batetik, aurrez aurreko talkak edo txokeak ditugu. Istripu mota hau da hildako gehienak sortzen dituen. Bestalde, abiadura dela eta, errepidetik ateratzen diren istripuak daude eta azkenik, batez ere hiri bandedetan ematen diren auto bidezko harrapaketak». Istripuen arrazoi hauek, orokorrean, errepikatu egiten dira urtez urte. Juan Mari Lersundiren arabera, «azken urtean bi arrazoi hauek izan dira istripu eragile nagusienak, beharpen txiki

bat eman den arren. Guretzat, beharapen hori, azpiegituren hobekuntzaren ondorio zuzena da. Adibidez, norabideak banatuta dauden errepideetan, autobideetan kasu, aurrez aurreko talkak gutxitu egin dira; baina errepide arteek eragindako istripuak, berriz, gehitu egin dira. Adibide baten bidez, garbi utzi nahi dugu azpiegiturak egoera hobetzen duela, baina ez dela nahikoa istripua ekiditeko».

1995eko datu latzak

ARESTIAN aipatu moduan, joan den urtean heriotzak nahiz istripuak hazi egin ziren Hego Euskal Herrian. Istripuak guztira 212 izan ziren, eta heriozko istripuak 1994an baino 13 gehiago. Hala ere, egoera ez zen berbera izan Euskal Autonomi Elkartearen eta Nafarroan. Euskal Autonomi Elkartearen 144 istripu izan ziren 1994an, eta 1995ean 142 izan dira. Istripu gehiago, beraz, duela bi urte lehengo

urtean baino. Nafarroan, berriz, hildakoak eragindako istripuak 65 izan ziren 1995an, 1994an baino hamar

1994an baino heriozko 13 istripu gehiago izan ziren iaz Hego Euskal Herrian. (Argazkia: Jontxu).

ter hartzen ez badira, istripu kopuruak gorantz egingo duelako burrengo urteetan», Lersundi arduradunaren ustetan. «Lehenengo neurriak gidariak hartu behar ditu, auto bat hartzeak ekar dezakeen arriskuaren inguruan ohardun izanez».

Errepidean gertatutako heriotza kopuruei dagokienez, Hego Euskal Herri osoan gorantz egin du. Guztira, 1995an 252 hildako izan ziren, aurreko urtean baino hogeita sei heriotza gehiago. Euskal Autonomi Elkartean errepidean hildakoak 177 izan ziren orotara, 1994an baino 16 gehiago, hau da, % 9,93ko igoera. Nafarroan, portzentaia-igoera askoz ere nabarmenagoa izan zen, %15,38koa. Portzentaia kopuru zehatzetara eramanez, pasa den urtean 75 hildako izan ziren Nafarroan, eta

■ 1998. urterako Europako Batasuneko herrialde guztietan puntuen sistema erabiltzeko nahia dago, eta ez 31 punturekin, 53rekin baizik

1994an, berriz, 65 baino ez. Igoera honekin, Nafarroa, Espainia mailan, heriotza gehien izan zituen laugarren autonomi elkarte bihurtu zen

Datu hauetan, heriotzak eragin dituzten istripuak bakarrik jasotzen dira, baina ba dira baita ere heriotzak eragin ez dituzten beste hainbeste. Hego Euskal Herriko bi hiruburuetakoa adibideak diotenari jarraiki, istripu gehienek ez dute heriotzarik ondorioztatzen. 1994an, Donostian, 3191 istripu izan ziren eta guzti hoietatik, lau istriputan izan ziren hildakoak. Gasteizen

berriz, 1994an zehar, 2227 istripu gertatu ziren.

Prebentzio kanpainak

ORAIN arteko prebentzio kanpainen bidez, Eusko Jaurlaritzak helburu bikoitza izan du: zentzuna eta zuhurtasuna. «Gidariak arazoak dituenean, une kritiko batean dagoenean, zer egin behar duen erakusten saiatu gara gure publizitatearen bitartez. Azken finean, gidariak ezer egin baino lehen, eginbeharrekoa zein den pentsatzea, zuhurra izatea bilatzen dugu», Lersundi arduradu-

naren ustetan.

Euskal Autonomi Elkartean erabilitako publizitatea ez da izan Espainiako Trafiko Zuzendaritza Nagusiak erabilitakoa bezain gogorra. Horren arrazoia modu sinplean azaldu du Juan Mari Lersundi arduradunak: «Gure publizitatea ezberdina da, Espainiako Trafiko Zuzendaritza Nagusiak egiten duenarekin alderatuz gero. Hala ere, hori ez da horrela istripuen arazoa modu ezberdinean ikusten dugulako, baizik eta gidariaren beste arlo batzuk ikertu nahi ditugulako. Gure nabia izango litzateke gure prebentzio kanpainak jadanik ezarrita dagoen prebentzioari gehitu beharreko zerbait izatea, konplementu gisa ulertzea, alegia».

ANDONI URBISTONDO

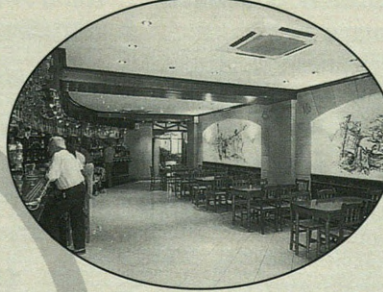
TXIKI POLIT

PENTSIOA JATETXEA

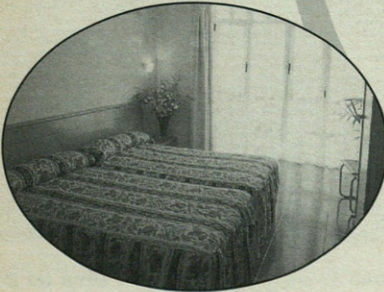
Dentsioa

Txiki Polit pentsioa parte zaharrean (Musika plazan) dago eta hondartzatik 50 m-tara daukazu. Gelak, bainugela eta TB-rekin (Pentsio osoa eta erdia).

Jatetxea

Euskal jatetxea. Trebeak haragia eta arraina parrilan prestatzen. (ezkontzak, banketeak, aitortzak). 120 lagunentzako tokiak. Taldeentzako prezio bereziak Urte osoan irikia.

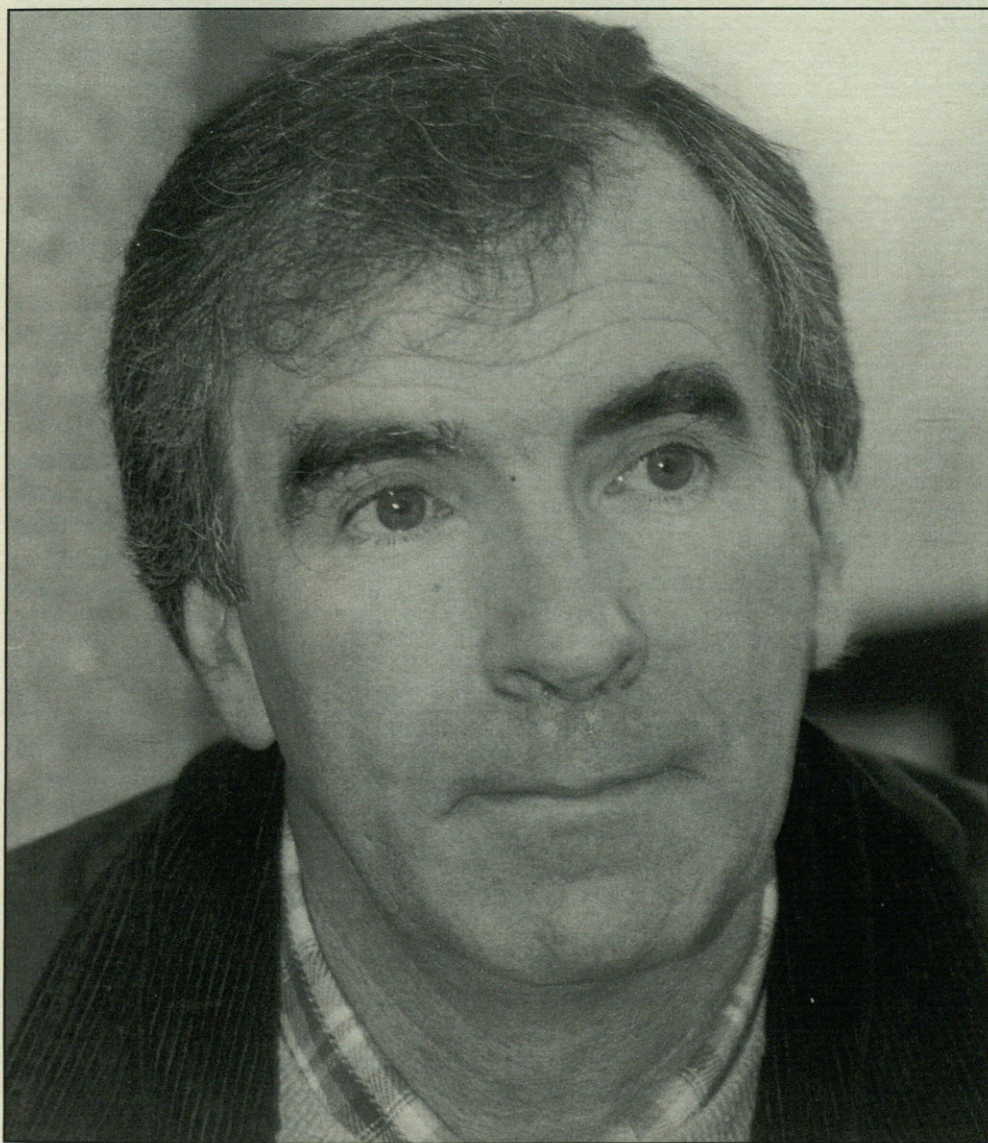

MUSIKA PLAZA

83 53 57

20800 ZARAUTZ (GIPUZKOA)

«Euskadiko selekzioaren aldeko borondate politikoa behar dugu»

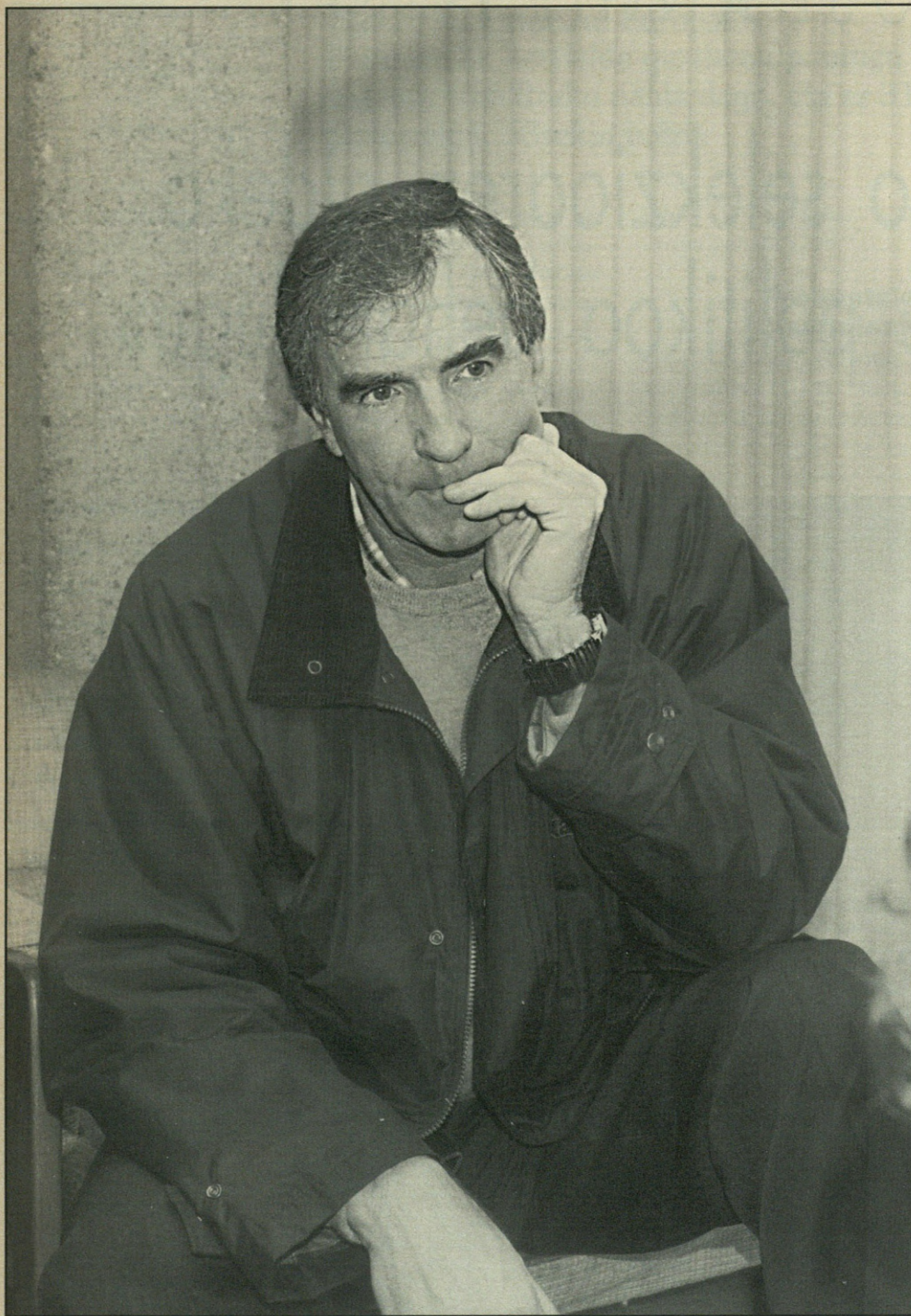
Ez du aurkezp-
penik behar.
Athletic taldeak
duen mitorik
handiena dugu
Joe Angel Iribar.
San Mamesko
zelaia ezagutu
zuenetik,
txuri-gorria du
kolore maitee-
na. Lezama eta
Ibaigane artean
harrapatu dugu,
txandala kendu
eta entrenamen-
dutik bilerara
dabilen
bitartean.

*Atezainen entrenatzaile
aritzen zarenetik, baloia
hobe jotzen duzula diote.
Valenciari 'gol' asko sar-
tzen dizkiozu?*

Eskuak baino, hankak eta
begiak trebatzen ikasi dut,
eta hori beti eskergarria da.
Heziketa fisikoa hobetzea
ona da.

Zer izan behar du ate-

«Egungo jokalaria teknikoki gu baino prestatuagoak daude. Hala ere, autokritika eta norberaren intuizioa bultzatu behar dute». (Argazkia: Alberto Elozegi).

«Bossman kasuak futbol mundutik kanpo dagoen legea ekarri du eta honek Bartzelona eta Madrilgo talde indartsuei laguntzen die soilik, hauek baitira hamaika jokalaria atzerritar ekartzeko ahalmen ekonomikoa dutenak».
(Argazkia: Alberto Elosegil).

zain on batek golik ez hartzeko?

Futbola talde jokoa da eta atezainak jakin behar du bere taldea atzealdean nola antolatu lana errazteko. Hori da atezainek dugun sekretua, azkenengo jokalaria zarenez, defentsa lana ondo antolatu behar duzu. Jokoa

ikusi eta defentsaren posizio txarrak ikusteko erraztasuna izan behar duzu horiek gerora zuzentzeko.

Bizitzarako balio izan dizu baina atezain trebea izatea?

Baietz uste dut... Gustoko lana izan delako batez ere. **Arkonada eta Zubiza-**

«**San Mames berria eraikitzea beharrezkoa dugu, bestela gutxira goaz; 8.000 bazkide berri lortu ditugu eta, jada berandu gabiltza»**

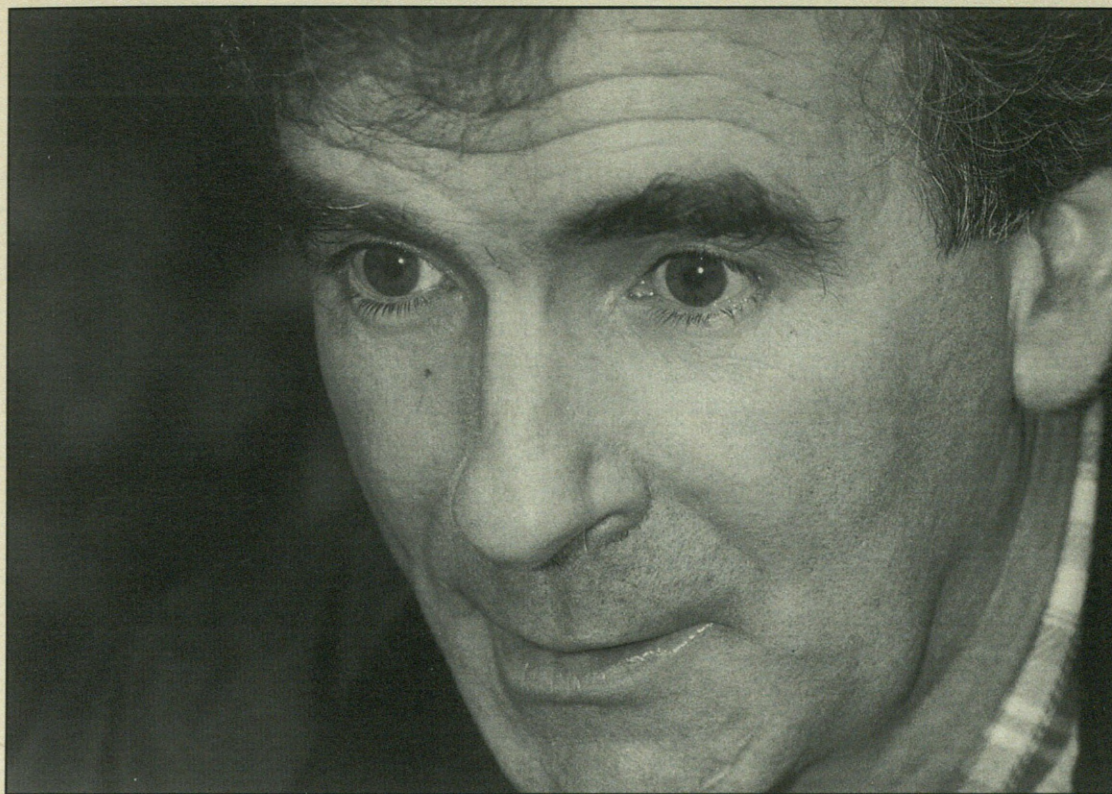
rrera, zure ondorengo atezainek eta zuk zeuk zer nolako beredentzia utzi duzue atezain berri eta gazteengan?

Zubizarreta oraindik badabil eta maila handiko atezaina dela erakutsi izan du beti. Gazteek asko dute ikasteko, hasieran ez baitakizu dena. Gu ere ez ginen zelairatu dena jakinda. Atezainak ere zenbat eta urte gehiago jokatuz gero, hobetzen eta ziurragoa izaten ikasten du. Eta taldea ere, urteen poderioz, ziurrago sentituko da atezaina hobetzen den heinean.

Egungo jokalaria eta atezainak eta zure garaiko jokalarien arteko berezitasunik ba al dago?

Desberdintasunak, egon badaude. Aurrera egiteko, geuk gure burua zaildu behar izan genuen, lehen ez baitzeuden egun dauden entrenatzaile profesionalak. Gure ahalmena eta intuitioaren arabera jokatu behar genuen. Egungoak maisu gehiago dituzte eta teknikoki prestatuagoak daude. Jokalaria bezala osatuagoak dira. Baina, heziketa hartzeko prest egon arren, autokritika eta norberaren intuitioa lantzea eta bultzatzea ere behar dute.

Bossman kasuak jokalarien arteko merkatua zabaldu du. Europako legeriak aurrekaria za-

«Euskadiko selekzioak aurrera egin dezan, borondate politikoa falta da; entrena-tzaileek, jokalariek eta euskal selekzioak ez dute zer egiterik goi mailako erantzunik gabe». (A.: Alberto Elósegui).

baldu du. Zer deritzozu boni? Athletic-i zer nola-ko eragina ekarri ahal dio bonek? Ipar Euskal Herriko jokalariai ekartzeko orduan ez al da erabilgarria?

Harrobi-futbola egiten dugun taldeek aspaldi argitu genuen iritzia. Jokalari bakoitzaren erantzunaren arabera, eta batez ere, jokalari onen erantzunaren arabera taldea indartu ahal da. Eta nire ustez, ez luke Iparralde-tik jokalariai ekartzeko arazorik egon behar. Iparraldea Euskal Herria da, behintzat guk ulertzen dugun moduan. Eta nire ustez ez dira atzerritarrak, argi dago, etxeokak dira. Baina horretaz, bazkideak, zuzendari-tzak eta denek hartu behar-ko lukete erabakia. Iparraldean ez dago futbol zaletasun handirik; nolanahi ere, jokalari onak egonez gero, halako bat ikusiko banu, nik neuk aholkatuko nuke.

Futbol mundutik kanpo ekarritako lege hauek Bar-tzelona eta Madril bezalako talde handiei laguntzen diete soilik, hauek baitira 11 jokalari atzerritar ekartzeko ahalmen ekonomikoa dutenak.

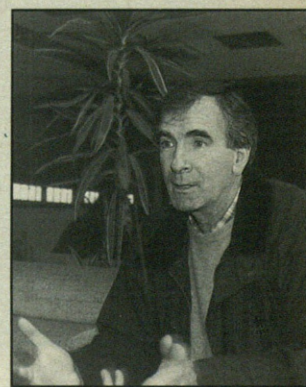
Euskadiko selekzioak ezin ditu arautegi boriek gaingitu. Egoera bone-tan, zein da honen etorki-

zuna?

Euskadiko selekzioak aurrera egin dezan borondate politikoa behar da. Madrilek ez gaitu lagunduko eta bertakoak konbentzituta egon beharko luketela uste dut. Entrenatzaileak, jokalariai eta Euskal Federazioak hori mugitzen dugu baina ez dugu goi mailako erantzunik. Hainbat gazte selekzioaren

inguruan mugitzea, sikiera urtean behin jokatu arren, halako arrakasta izan eta gero pozgarria da.

Futbola negozio izuga-

NORTASUN AGIRIA

Zarauztarra dugu, 1943ko martxoaren 1ean jaioa ● Athletic-ek fitxatu zuenean aita asko poztu zitzaion, familia osoa Athletic zalea baitzuen ● Zarauzko hondartzan jokatzen diren futbol partiduak ikustea oso atsegin du ● Esku pilota du, futbolaren ostean, kirol-ik gustokoena ● Bazkal aurretik Bilboko Kasku Zaharretik basoerdiak hartzeari, «bakar bat baino ez», eta bazkalondoko kopari ondo deritzo ● Beste denborapasa batzuen artean, mendian ibiltzea, musika eta zinema maite ditu

«UEFA erdietsi behar dugu. Eta Kopa Txapelketan ere izugarritzko ilusioak jarri ditugu». (Argazkia:A. Elozegi.)

rria bilakatua da, milaka milioi mugitzen ditu eta, adibide gisa, hortxe dugu Etxebarriaren kasua. Kolorea ala dirua dugu garrantzitsuena?

Nik uste dut, Athletic-en behintzat, koloreek zeresan handia dutela. Julen Guerrerok 12 urterako egin duen kontratua oso esanguratsua da. Jokalariak ondo antolatutako talde batean eta esku onetan daudela sentitzen badute, kolore maiteko dute. Eta oraingo jokalariek, zalantzarik gabe, badute hori.

Futbol zelai berriaren proiektua dela eta, baina batean San Mamesen desagerpenaren kontra agertu bazinen ere, egun proiektu berrialde alde agertu zara.

Zer dela eta?

8.000 bazkide berri lortu ditugu eta argi dago proiektuari aurre egin behar diogula, bestela gutxira goaz.

Beraz, egungo taldean izugarritzko konfiantza duzue? Emaiza onak emango ditulakoan zaudete?

Beti emaitzen bila gabilta. UEFAko txapelketa, Europako Kopa... Stepanovic heldu berria da eta oraindik goiz gabilta balorazioak egiteko orduan. Hala ere, komunikabideen aldetik eta futbolari dagokionez, gauzak asko puztutzen dira.

Athletic-ek une garrantzitsuak bizi ditu, beraz. Talde gaztea eta prestatua izateaz gain, kluba banditzeko asmoa du, UEFARA sailkatzeko helburua...

Eta, egia esanda, berandu gabilta, adibidez zelai berria egiteko orduan. Zelai bat ez da egun batetik bestera egiten. Bilbok dituen hiri proiektuak direla eta, arazo asko ditugu.

UEFArako sailkatzea lortu behar dugu; eta izugarritzko ilusioa dugu Kopa Txapelketan. Bestetik, taldea sendotu beharra dago. Guerre-

rori egindako kontratua dugu eredia jokalaria onak gurekin mantendu nahi ditugulako; lan gogorra egin nahi dugu, harrobia zaindu eta bultzatu. Harrobiarekin, gainera, oso gustora gaude.

Izarrik?

Hori egun dugun akatsik handiena da. Jokalari onak ez dira izarrak izaten, jokalaria onak dira eta kitto. Eta urte askotan zehar erakutsi behar dute jokalaria onak direla.

Baina egun, ordea, kontrakoa gertatzen da: jokalaria gaztea zelairatu, eta pare bat gauza polit egin dituelako titularrak eta mitoak sortzen dira. Hori arriskutsua da, batez ere jokalariaientzat. Harrobian jokalaria politikak ditugu, baina ez dugu izarrik.

Izar hauek euskaraz

«Harrobian ez dugu izarrik, jokalaria onak behar baititugu; mitoak arriskutsuak dira, jokalariaientzat batez ere»

«Ez luke Iparraldeko jokalariai ekartzeko arazorik egon behar, Iparraldea Euskal Herria da. Ez dira atzerritarrak»

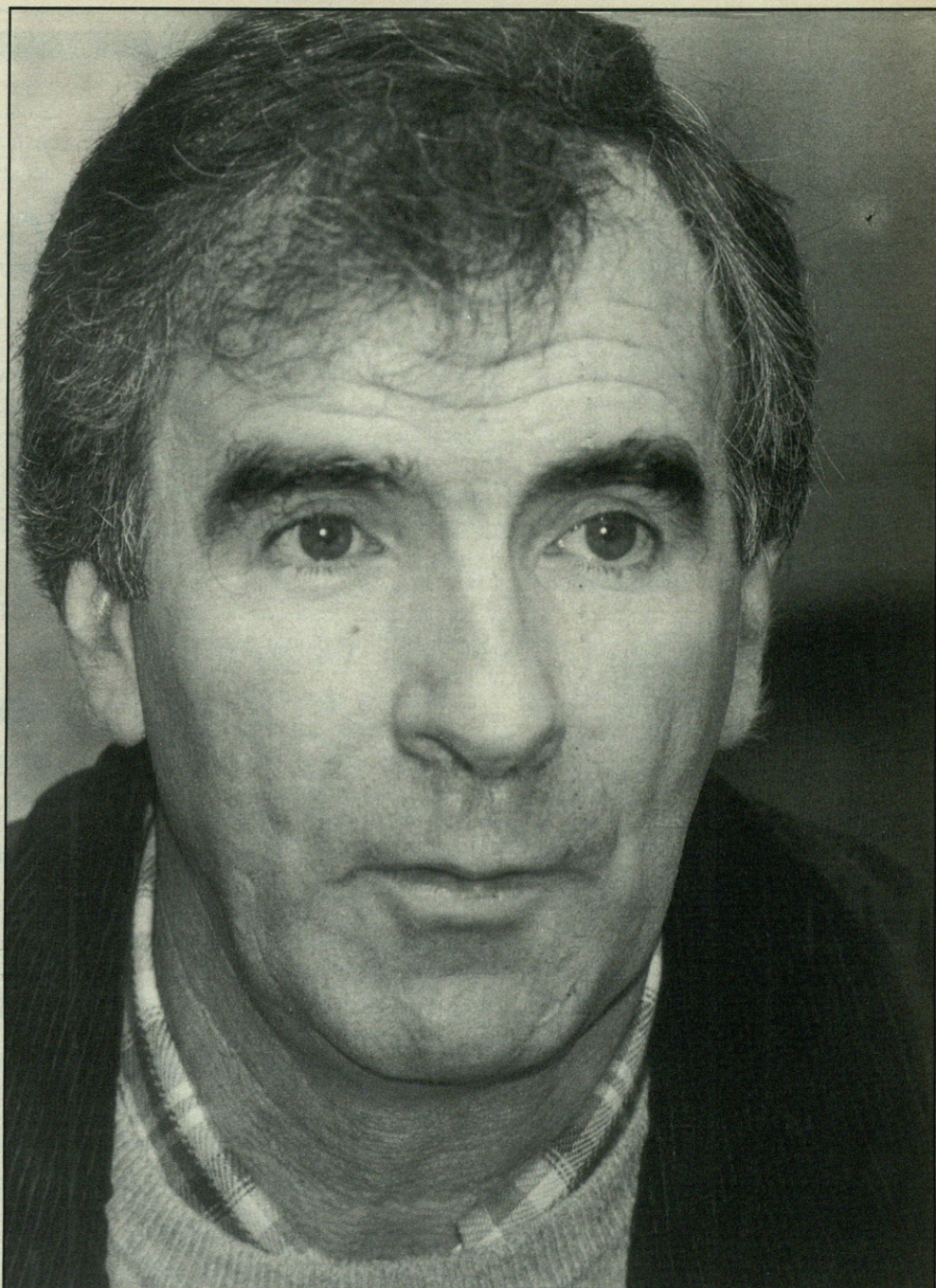
bitz egin beharko luketela uste duzu? Zein da Athletic-eko jokalarien jarrera euskararekiko?

Euskaraz dakitenak saiatzen dira euren artean hitz egiten. Klubak eta jokalariek euskaraz hitz egiteko esfortzua egin beharko luketela uste dut. Eta denbora gehiago izan denean, Lezaman bertan euskara ikasteko aukera egon izan da. Baina aurten go txapelketak ez du denborarik utzi, entrenamenduak goizez eta arratsaldean izan dira.

Nola ikusten duzu Real?

Antzeratsu gabiltza. Helburuak ere berberak baitira: UEFARA sartzea, Kopa lortzea, eta abar. Baina zaletu gazteentzat ez dakit zein puntutaraino ona den atzerritarrak ekartzea.

Hau da, emaitza onak zein txarrak ekar ditzake honek. Etxeberria bera, Athleticera etorri bada ere horregatik izan da. Real utzi du berak eman dezakeena ezin zuelako erakutsi. Harrobiko jokalariekin jarraipen zuzena egiteko aukera duzu, atzeritarrekin, aldiz, ez dakizu. Kodrorekin asmatu egin dute Realeko arduradunek, baina arrisku bat izan daikete atzerritarra hartzea, taldera nola egokitu-eta batzuetan zaila izaten delako. Hala ere, Realaren antolaketa oso ona da, beheko taldeetan ere oso ondo da-

«Klubak eta jokalariek euskara ikasteko lan handiagoa egin beharko lukete». (A.: A. Elozegi).

biltza. Maila ona ematen dute hauek, eta gero eta talde gehiago dituzte bertan aritzeko.

Espainiako Selekzioan 49 partidu jokatu eta gero, 50.ari uko egin zeniola diote. Egia al da?

Horretaz beti hitz egiten da. Garai gogorak ziren, Fran-

coren garaiko azken urteak ziren eta egia esan ez zidaten deitu. «Ni han egoterik ez baduzue nahi, ez naiz joango», pentsatu nuen. Komunikabideen presioa, titularrak... Lehen esan dizudan moduan, gauzak bere onetik kanpo ateratzen dira askotan.

Guztiokin gertatu izan da. Arkonadari ere gertatu zitzaion, Parisko finalean-eta. Zubizarreta ere hortxe dabil. Une batean aukera egiteko ordua heltzen da eta profesionalki ere, gauzak zail jartzen dizkizute.

MYRIAM GARTZIA

Bilboko manifestazioa eta ikasgaia

IRAKASKUNTZA munduak esprint batean hasi du urte berria. Azeleratuta. Eskola mapa dela eta, urtarilaren 13an manifestaldia Bilbon, sare publikoko guraso elkartearen federazioak antolatu eta, EILAS, LAB, CCOOen babesaz. PP bestalde, Oliveriren proposamena blokatzeko prest agertu da, baldin eta kontsentsurik erdiesten ez bada. EAEko Eskola Kontseiluak ere, eztabaidari ateak itxi zaizkiola salatu du. Protesta zaparrada beraz, handik eta hemendik, Hezkuntza sailburuari datorkiona.

Mapa eskolarrak irakaskuntza munduko jende asko ez duela gogobeteko iragarri zuen Oliverik, proposamena aurkeztearekin batera, eta ez du huts egin. Gatazka sortzaile izango dela gaineratu zuen, eta ez du huts egin. Bilboko manifestazioan eskola publikoaren alde 'ukabila' altxatuko

dutenek diotenez baina, jarrera itxia erakustean huts egin du. Eskoletatik bidalitako proposamenak ez dituela ontzat eman eta 'presionatzailea' presionatzea deliberatu dute, non eta Bilbon, bertako kale zabalak aldenik alde bete asmoz. Hiru puntu jarri dituzte mahai gainean bertan izango diren sindikatu eta gurasoen elkarteak: irakaskuntza publikoko oferta osoa kontuan hartzea, bigarren hezkuntzan hizkuntz ereduak ziurtatzea eta planteatuko diren garraio eta jantoki kostuak duinak izango direla bermatzea.

Halarik ere, eskola mapa astinduz esandako guztiak kolokan jarri ditu Oliverik, manifestazioaren berri eman zen egun berean komunikabideak deituz: plangintza aurrera eramateko sortutako eskola bilguneetan eztabaidatu dela eta jaso dituzten proposamen gehienak onartuak izango direla

ziurtatu zuen, % 90ean akordioak erdietsi dituztela gaineratuz.

Hezkuntza Sailburuaren malgutasunezko jarrera hori ordea, ez dator bat hezkuntza munduan ispatzen den egoera gatazkatsuekin; izan ere, gatazka sortu bada, malgutasun hori ez dagoelako sortu baita. Nondik bestela? Hainbat alditan postura kontrajarriak

Irakaskuntza munduko oinarri soziala eskola publikoaren inguruan akordio zabala eskatzen ari da, eta hori lortzearen Bilborako bidea hartu du

Pier Pol Berzaitzek konposatu eta Pabeko herriak emandako «Elkanoren semeak» ikuskizuna Donostian estreinatu zen, Victoria Eugenia antzokian. Euskaldunek bost mendetar zehar egindako bidaia agertzen dituen obrak, lau pertsonaien bitartez, hots, Juan Sebastian Elkano, Loiolako San Inazio, Iparragirre eta Pette artzain zuberotarra. Kantari, aktore, dantzari eta musikarien artean 120 partaide bildu ziren taulatu gainean, Fes-taroa zikloaren barne antolaturiko saioan. (A.: Mitxelena).

defendatzen ikusi ditugun sindikatuak bat egin izanak ematen du zer pentsaturik. Oinarri soziala eskola publikoaren inguruan akordio zabala eskatzen ari da, eta hori lortzearren Bilborako bidea hartu du.

Aurretik ere, irakaskuntza mundua oso ohitua dago erresistentzia mailan jokatzeko, eta oraingoan, atzetik datozen mesfidantza guztiak eta elkarlanerako trabak gainditu ezean, erresistentziaren aldeko jarrera nagusituko dela antzematen da. Esprinta hasi baino ez da egin, eta ekaina bitarteko (Oliverik ordurako dena prest izan nahi du, datorren ikasturtearekin batera eskola mapa abian jartzeko) metroak labur baino esanguratsuak gertatuko dira, maparen inguruko aferak argitu edo ilunduko diren ikusteko.

URTE berriak dirurik ez dakar Nafarroako euskaltzaleentzat. Aurrekontuak ikusi besterik ez dago. Hotsak baino hotzagoak. AEK eta IKA Parlamentuaren aurrean protestaka aritu dira euren sosak etengabea murrizten ari direla salatuz. Egun, Nafarroan helduen euskalduntze-alfabetatzean diharduten 5000 ikasletatik 1300ek soilik jasotzen dute administrazioaren laguntza, adierazi dutenez. Iazko datuekin alderatuz gero, gainera, diruen aldapa beherako bidea azkartuz doa, larriki, aurtun.

EA ikusten zen izan zitekeela hiruko gobernuan euskararentzat aldaketa ekarriko zuena. Esku loturik dabil nonbait, aurrekoarekiko aldaketarik ez baitakar. Atzerantza...

NATXO Etxebarrieta hil da, Cicatriz taldeko burua. Hamaika plaza eta saio egin zituen taldeak, euskal punk-rockaren hasierako hartan, Kortaturekin eta, 80. hamarkadako erreferentzia nagusietako bat bihurtzeraino. Musika eta bizitza bera azken muturreraino eramane zalea, larrutik ordaindu ditu, egindakoak. Lau ziren, Pepin, Pakito eta Pedrokekin batera. Natxo izan da hiltzen azkena.

J.J. PETRIKORENA

UHATZAINDIKO URAZ BUSTI

1996ko pastoralaz

A **URTEN** ere Zuberoan, udako gertakizun nagusia, pastoralak dukegu, Garindaineko herriak digu jokatu. Gaia: Sabino Arana-Goiri. Errejent-eszenografoa: Garindaineko Battita Urruty mitikoa, 1967tik hainbeste antzerki eder kudeatu diguna (haietan nire «Abadia Urrüstoi») bere-berea daukan estilo entzun-ikus-hunkigarri, erromantiko, eskuzabalean.

Doinuen ontzale ta koroen gidari dukegu Pier-Pol Berzaitz muskildiarra, artista polifazetikoa, Battita Urrutyrentzat erabili ditudan hitz berez kalifika dezakedana. Teatroan mugatzeko, harek idatzia da «Harizpe» trajeria, Muskildiko herriak 1991n antzeztua (hor 'sujet' ari zen gainera Pier-Pol). Bestalde trajeriak (edo pastoralak) ez diren bi antzerki zor dizkiogu: «Oihenart ikusgarria», Muskildiko herriak 1993an jokatu zuena, eta «Elkaren semeak», oraintxe arrakasta handiz plazaratzen dena han eta hemen.

IDAZLEA ez dut ahanztiko, hura baita pastoralaren aita: Allandek Aguegaray, Muskildi Bordaxar baserriko semea, Lurdes hirian erakaste dena. Haren lumatik gozatu genuen 1985ean «A. d'Oihenart» trajeria, ikusi dudana ederrenetarik bat, Muskildiko herriak antzeztua, Berzaitz ordutik 'sujet'. Belaunaldiko lehena izan zen Aguegaray, Etxahun zenaren eta Casenaveren erreinu monopolistikoei amaiera emanez, atea beste batzuei zabaldu ziguna. Horrek ausardia emanik, uda hartan idatzi nuen nire lehenbiziko trajeria, «Abadia Urrüstoi», baina bost urte berantago zidaten antzeztuko. Bitartean agertu ziren Bedaxagar («Xaho», 1988, Urdinbarren) eta Berzaitz «Harizpe»-ekin, baina honek aldia 1990ean utzi zien Zuberoako ikastolei (nire «Abadia Urrüstoi»-ekin).

AGUEGARAYEK atxiki zuen Casenavek trajeriari emandako maila gora, baina nire adineko zuberotarraoi errazagoa zaigun euskara batean, kateximan ikasi genuen hura bera baita, Belapeyrek XVII. mendean urratu ildotik, elizak oraino erabiltzen duen zuberera batu, klasikoan. Bestalde Allandek kantu gehiago sartu zuen antzerkian eta horretan ere jarraiki gatzatzen ondokoak. Ikusirik gainera Sabinoren itzala gure historian, oroitzuz pastoralaren ohidura baduela Garindainek, jai eder baten mentura dugu hor uztailaren 21ean eta abuztuaren 4an.

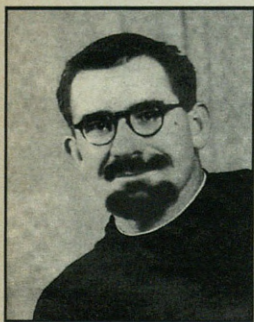
JEAN LOUIS DAVANT

TXUTXU - MUTXUKA

BERTSOLARI EGUNA URTARRILAREN 27AN

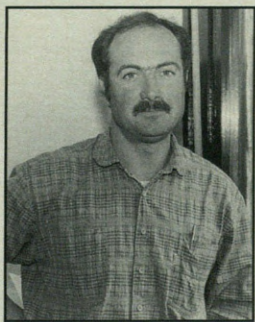
LARUNBATEZ egingo da aurtengo Bertsolari Eguna, Donostian. Goizeko hamaiketan emango zaie hasiera ekitaldiei, Bertsolari Elkartearen Batzar Nagusiarekin. Jarraian, ordubatean, bertso jira egingo da Alde Zaharrean, Donostiako koadrilen eta bertsolarien parte hartzeaz. Saioa berriz, arratsaldeko bost t'erdietan hasiko da, sei bertsolarien bapateko jardunaz. Bertso jarriek emango diote segida, Xalbador zenaren eta sarasuatarraren doinuengurua. Saio berezirik ere eskainiko da, audiobisualen laguntzaz. Gonbidatu gisa berriz, Menorkako «Glosaors»-ak eta Alpujarretako «Trobero»-ak etorriko dira. Azkenez, afaria egingo da.

NOR - NORI - NOR K

GABRIEL LERTXUNDI

aita beneditarra hil da Beloken, 87 urterekin. Ziburun sortua, fraile ordenatu eta hamabi urte egin zituen Jerusalem, Sirian eta Caracasen. Euskal Herrira itzulita, herriz herri ibili zen eliz kantuak jasotzen. Ondoren, «Kantikak» liburua kaleratu zuen, 1954an. 1963an argitaratu zuen jarraiekkoa, «Salmoak», Xabier Diharcerekin elkarlanean. Mezetan kantatzen diren doinu asko berak konposatuak dira ●

J. M. MENDIZABALI

eman diote Euskal Kulturaren Batzarreko lehendakari kargua, hamabi urtez postu horretan egon den Paulo Agirrebaltzategiren ordezkari. AEEKo Gipuzkoako arduradun izan ondoren, EKBko idazkari tekniko gisa aritu da orain arte Juan Mari Mendizabal. Aipatu duenez, euskara normaltzeko «ezinbestekoa den plangintza orokorrari» heldzea izango da bere asmoa, azken nazio batzordean erabakitakoari jarraikiz ●

IÑAKI ALBERDIK

munduko akordeoi lehiaketarik ospetsuena irabazi du, Moskukoa. Irundar honek diskoa kaleratu nahi du orain, eta honez gain, bere prestaketa hobetu, Finlandian. Hala ere, eta horrelakoetan gertatzen denez, ez da apenas bere izenik ezagutzen gure artean. Jo ere ez du bere jaioterrian jotzeko aukerarik izan. Moskuko sariak balioko ahal dio oihartzunik lortu eta soinu handiari indar emateko ●

T E I L A K

■ EUSKARARAKO AHOLKU BATZORDEA

NAFARROAKO Gobernuak berehala sortuko du Euskararako Aholku Batzordea. Jose Maria Rodriguez Otxoaren esku da goen Hizkuntz Politikarako Zuzendaritzapean eratuko da eta euskararen inguruan ari diren talde eta erakunde orori zabaldua izanen da, Gobernuko ordezkariak aiatu dutenez. Oinarriak oraindik finkatu gabe dituzten arren, Gobernuak euskararen alorrean eginen dituen planen gainean proposamenak eta gomendioak ematea izango du bere ardura. Batzordea abian jarriko duen dekretu forala urtarrean bertan onartuko dela aurreratu dute.

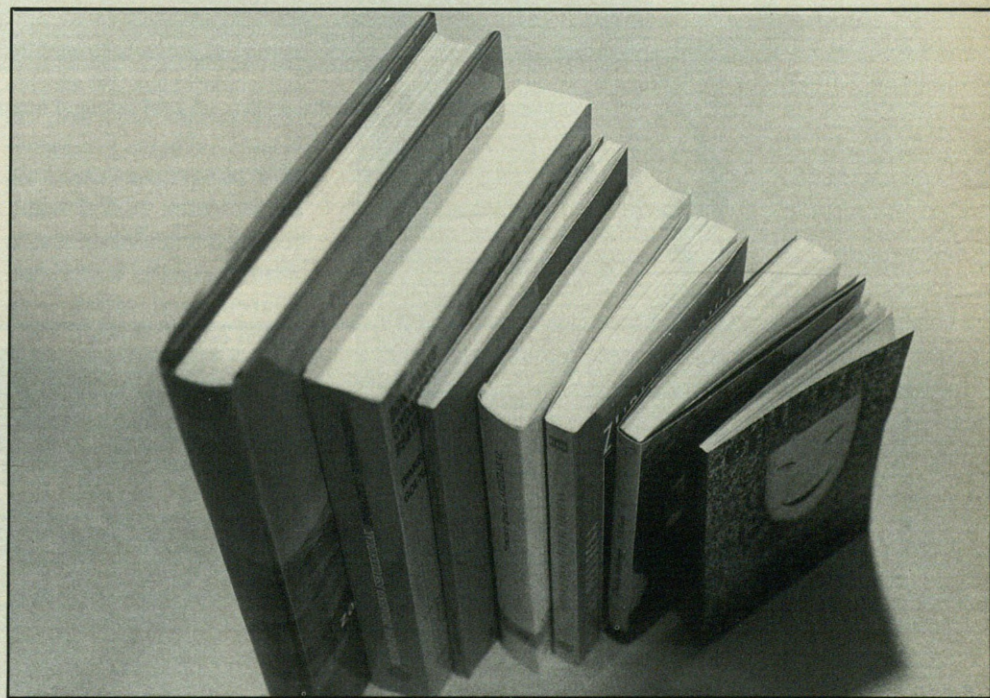
■ BOST MILA MILIOI PEZETA IZANGO DITU NUP-EK

AURRETIK Nafarroako Unibertsitate Publikoko Gobernu Batzordearen eta Parlamentuaren baietza jaso ondoren, NUPeko Gizarte Kontseiluak onartu berri ditu 1996. urterako aurrekontuak, bost mila milioi pezetakoak (200 milioi libera inguru). Kopururik handiena langileen solda-tek eramango dute, hiru mila milioi pezeta inguru. Nafarroako Gobernuak 4.405 milioi pezeta emanen dizkio, eta gainontzekoak tasa eta abarren bidez eskuratu beharko ditu. Lehenengo aldia da NUPek aurrekontuak ikasturte hasieran onartzen dituela; aurrekoak, izan ere, ia azko abuztuan onartu zituen. Antonio Perez Prado errektoreak beteta ikusi du bere helburuetako bat.

Euskarazko liburuak erdi prezioan Jaurlaritzarentzat

I azko euskarazko liburu erosketak direla eta, arazo larririk sortu zen Eusko Jaurlaritza eta Euskal Editoreen Elkartearen artean. Azken orduan adostasunera heldu baziren ere, bai aurrekontuaren aldetik, bai baliatzen diren kriterioak direla eta, kezkarik antzematen da aurtengo deialdirako.

URTERO Eusko Jaurlaritzak egin ohi dituen euskarazko liburu erosketak direla eta, arazorik sortu da Kultura Saila eta Euskal Editoreen Elkartearen artean. Haserrearen abenduan piztu zen,

Azken deialdian, 37 argitaletxeren 340 liburu onartu zituen Jaurlaritzak. (A.: Alberto Elozegi).

argitaletxeek jaso beharreko diruak arras murriztuko zirela ikusi zutenean.

Azken deialdian, 37 argitaletxeren eskutik aurkeztutako 340 liburu (1994ko azaroaren 1etik 1995eko azaroa 1era bitartean kale-ratutakoak) onartu zituen Eusko Jaurlaritzak, 1994an baino 110 gehiago. Izan ere, aurreko urteetan ez bezala, ateak zabaldu zitzaizkien li-

buru garestei, alegia, 5.000 pezetatik gorakoei, eta euskara batuaz gain, euskalkiren batean ere argitaratutako liburu bera bi baitliran hartu ziren.

Onartutako liburu bakoitzetik 280 ale erosteko konpromezua hartu zuen Kultura Ondarearen zerbitzuak, EAEko liburutegietan banatzeko, dirulaguntzaren kopuru orokorra 44 milioi pe-

zetatan zehaztu zuelarik.

Diru banaketa egiterakoan sortu zen ordea, kalapita. ARGIAk jakin duenez, liburuaren salmenta prezioaren oso behetik egin nahi zituen erosketak Kultura Sailak, batzaz besteko % 68tik 'beherapenez', hain zuzen ere, aurrekontuek gehiagorako ez zutela ematen argudiatuz. Honek sutan jarri zituen argitaletxeak,

1995 eko LIBURU EROSKETAK

ARGITALETXEAK	LIBURUAK	DIRUA
AEK.....	3.....	631.558
Alberdania.....	6.....	818.432
Anaya.....	9.....	731.775
Pello Jose Aramburu.....	1.....	105.091
ARGIA.....	1.....	178.015
AED.....	1.....	87.576
Desclee.....	26.....	2.038.809
Edebe.....	4.....	274.423
Ediciones Mensajero.....	7.....	683.430
Ediciones S.M.....	5.....	369.032
Elkar.....	38.....	4.182.433
Erein.....	25.....	1.754.385
Estrata liburuak.....	4.....	606.229
Estibalitzeko Beneditarrak.....	1.....	141.166
E.H.ko Bertsolari Elkarte.....	5.....	1.504.760
Euskarazaleak.....	1.....	172.929
Everest.....	1.....	105.900
Flash Composition.....	3.....	587.097
Gaiak.....	4.....	654.497
Gran Enciclopedia Vasca.....	1.....	164.711
Ibaizabal.....	85.....	6.859.708
Igela.....	4.....	520.943
Iralka.....	4.....	481.837
Izar.....	4.....	271.014
Karmel.....	2.....	1.008.473
Laixan.....	1.....	212.877
Loramendi.....	1.....	176.836
Ostoa.....	1.....	889.234
Pamiela.....	11.....	1.034.307
Pausoka.....	1.....	196.709
R&B.....	6.....	1.020.868
Sendoa.....	18.....	9.144.292
Ttartalo.....	25.....	1.695.507
Txalaparta.....	8.....	942.790
U.E.U.....	3.....	670.900
Xabier Gereño.....	14.....	2.640.756
Zubia.....	6.....	440.700
GUZTIRA.....	340.....	44.000.000

OHARRA: Liburu bakoitzetik 220 ale erosi ditu Eusko Jaurlaritzak

kostuei aurre egiteko ere ez zitzaizela eskaintzen ikusirik.

Abenduaren erdialdea zen. Abenduaren 22an bile-
ra egin eta Eusko Jaurlaritza-
ra libururik ez bidaltzea era-
baki zuen Euskal Editoreen
Elkarteak. Egun horretan
bertan baina, zita lortu zuen
Eduardo Estrade Kultura
Ondarearen zuzendariare-
kin, eta Jose Maria Agirre,
Kultura, Gazteria eta Kirol
sailburuordearekin, aben-
duaren 27rako.

Eusko Jaurlaritzak diru
partida luzatzeko aukera
guztiak baztertu bazituen
ere, akordiora iristeko mo-
dua izan zuten azkenek: li-
buru bakoitzetik 280 ale ero-
si beharrean 220 erosi, eta
honela, salmenta prezioaren
% 50 baino ez deskontatzea
erdietsi zuen Euskal Editoreen
Elkarteak. Abenduaren
28an, hartutako konpromet-
zuaren berri zabaldu zi-
tzaien editore guztiei.

Dirulaguntzatik erosketara

EUSKO Jaurlaritzak ez du
beti politika bera aplikatu
euskarazko liburuekiko.
Hasiera batean, dirulagun-
tza soila banatzen zuen,
erosketarik egin gabe. Edi-
toreek beraiek proposatu
zuten aldaketa, bi arra-
zoiengatik: argitaletxeak in-
plikatzear gain, liburuak li-
burutegietan banatuko zi-
rela ziurtatzen zelako.

Egungo eredia martxan
jarri zenetik, % 25 edo
% 30eko kenketa aplikatuz
erosi izan zaizkie liburuak
editoreei, nahiz eta Madri-
leko Kultura Ministerioak

1988an indarrean jarritako
Prezioen Legeak instituzioei
egin beharreko kenketak,
gehienez ere, % 15ean ze-
hazten dituen. Eusko Jaur-
laritza eta Euskal Editoreen
Elkarteak ordea, goitik egi-
tea erabakia zuten, erosten
ziren kantitateak handiak
zirelako. Iazkoan afera le-
hertu zen arte...

Kriterioak eta aurrekontua

1995EKO konpondutzat
eman dute bi aldeek, eta
aurtengo deialdiari begira,
baldintzak elkarrekin ze-
haztuko dituztela hitzartu
dute. Iazko esperientzia eta
gero, Eusko Jaurlaritzak
bere kabuz erabaki baitzuen
irizpideen nondik norakoa,
urrats positibotzat jo du ho-
nakoa Editoreen Elkarteak.

Aurrera begira, kriterioen
inguruko eztabaidak zutik
dirau, haatik. Azken deial-
dian, euskara batuaz eta
euskalkiren batean izkiria-
turik dagoen liburu bera bi
baitliran kontsideratuz erosi
ditu Eusko Jaurlaritzak, eta
hori ez da logikotzat ikus-
ten. Editore Elkarteari zu-
zena iruditzen zaio, adibi-
dez, Bizkaiko liburutegietara
eramango diren liburuak
bizkaierazkoak izatea, baina
Gipuzkoa eta Arabakoetara
batuaz dagoen liburu baina
ez litzatekeela eraman behar
irizten du. Honekin batera,
5.000 pezetatik gorako li-
buruak besteen zaku berean
sartzea, azken hauen kalte-
rako gertatzen dela diote,
nahiz eta laguntza aldetik
portzentaia txikiagoa jaso-
tzen duten, orokorrean au-

■ 1996ko deialdirako iazko zifra bera zehaztu dute, 44 milioi pezeta. Editoreen Elkarteak kopurua handitzea eskatzen du

Liburu honek Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailaren laguntza jaso du.

Azalaren diseinua: J. Felix IGARTUA

© Xabier Mendiguren Elizegi

© ELKAR, S.L. Donostia. 1995

L.G. NA-1648/1995

ISBN 84-7917-532-X

ELKAR S.L. Argitaletxea

Igarabidea, 88-bis - Tel. 310267 - Fax. 310216

20009 Donostia

Pannecau, 52 - Tel. 59254390

64100 Baiona

mamia jartzen da zalantzan. Izan ere, argitaletxeak behartuak daude, liburuaren lehen tiradan *Liburu honek Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailaren laguntza jaso du* testua aipatzera, eta hori ez dela guztiz egia pentsatzen dute. Batetik, eskaintzen den dirua liburuak erosteko delako, ez besterik; eta erosketak oso merke egiten direlako; iaz, erdi prezioan. Gauzak honela, liburuetan behartzen den testu horren arabera hainbat jende egin duen irudia ez dela zuzena diote; aurrekontu hau dela medio, argitaletxeek dirua egiten dutela pentsatzen duena erratuta dagoela erditik. Eta finean, euskarazko liburuarekiko diskriminazio positiboan asko dagoela oraindik aurreratzeko.

«Liburu honek Eusko Jaurlaritzaren laguntza jaso du»... dago ezbaian. (A.: Gari Garaialde).

rrekontuaren zatirik handiena jaten dutelako.

Honekin batera, aurrekontuen aferra dago. Urteak

dira kopurua ez dela aldatzen; 1996ko deialdiari begira iazko zifra bera zehaztu dute Kultura Sailan, 44 milioi

pezeta. Editoreen Elkartearen kopurua handitu beharra azpimarratzen da.

Azkenez, dirulaguntzaren

J.J. PETRIKORENA

**20 BERTSOLARI
ERREGALO +**

URTEBETEKO

HARPIDETZA =

5.000 PZTA.

HARPIDETZA TXARTELA

Izen deiturak _____

Helbidea _____

Herria _____ Telefonoa _____

Herrialdea _____

Banku/Aurrezki/Kutxa _____

Sukurtsala _____

Kontuaren zenbakia _____

BIDALTZEKO

BERTSOLARI ALDIZKARIA
Madrid Ibilbidea, 6 - DONOSTIA
Telefonoa (943) 47 11 42

SINADURA

1996ko harpidetza (4 ale) 2.500 pezeta

Adiskideren bati edo zeure buruari erregalo polit bat egin nahi badiozu, moztu eta bidali txartel hau. BERTSOLARI aldizkariaren 20 ale jasoko dituzu etxean

Aurten bi maskarada prestatu dituzte Muskildi eta Mithikilen

Zuberoako inauteri-jolasak

Zuberoako inauterien ospakizunek berezitasun bat dute: maskaradak. Herri osoak parte hartuz prestatzen duten emanaldi honek Zuberoako hainbat herri bisitatzen ditu, herri antolatzailetik bertatik hasiz. Muskildin urtarrilaren 14an izanen da eta Mithikilen 21ean.

ZUBEROAN Epifania eta Bazko egunen arteko inauterietan egin ohi diren maskaradak aurten bi herrik prestatu dituzte: Muskildik eta Mithikilek. Urtarrilaren 14an emango diote hasiera

muskildiarrek, eta Mithikilekoak hilaren 21ean, ba-koitzak bere herrian. Jarraian, apirila bitartean, Zuberoako hainbat herritan eskainiko dute emanaldia.

Maskarada jai-giro eta

inauterietarako antzezte komikoa da eta bertan herri osoak hartzen du parte. Musika eta dantzaz lagunduriko mimoa eta adierazpen mintzaturez osatutako funtzioak ditu oinarri. Pertsonaiak

Euskal Herrian ezagunak diren ofizio jakinetakoak dira, eta bi taldetan banaturik agertzen dira: gorriak (bertako jendea irudikatzen dutenak) eta beltzak (atzerri-tarrak ordezkatzeko dituzte-nak).

Mithikilen 1924an azkenekoz

MITHIKILEN azkenengoa 1924. urtean egin zen, eta aurten heldu diote berriro. Antzezpen honetan murgildurik dabilen Philipe Urralt-ek adierazi digunez, maskaradaren oinarriko istorioa antzekoa izaten da, baina beti sartzen dira alda-ketak. *«Gu Sorbueta alda-meneko herriko gizon zahar baten ikustera izan gara eta bark esan digu han azken maskarada egin zutelarik, nola egin zuten. Hartatik ideia batzuk hartu ditugu eta testua moldatu ere bai».*

Horrez gain, musika aldetik txanbela sartu dute. *«Zuberoan kasik biltzearen musika-tresna hau, eta azken biru-lau urtetan badi- ga gazte zenbait ikasten basi- ak direnak».* Guztira 30 herri- tarrek parte hartuko dute, 15 gizon- ezko eta 15 emakumezko.

Euskarak garrantzi izpirik ez

Maskaradak urte berean Zuberoako bi herrietan egi- teak lehiaketa bat sortzen du eta hori ez da ona. Mithikilen 62 urte dira egin ez zela, eta urte bat gehiago itxarotea ez dut uste hainbesteko kaltea izango zenik. Koordina- zioaren falta dago eta hori beharrezkoa izango dela us- te dut. Osterantzean, urte batean bi egon daitezke eta hurrengoan bat ere ez, eta hori ez dut egoki ikusten.

Bestalde, maskaradak eboluzio bat jasaten ari dira neurri batean, eta hori onu- ragarria iruditzen zait. Mas- karaden esanahia kristau er- lijioa baino lehenagoko gure

sinesteei lotuta dago eta jo- ku horiek mantentzea ondo dago. Gainera zati batzuk aldatzea zaila da, sinbologia bati loturik baitaude. Kes- tuen kasuan bezala. Xorrot- xen jokua berriz, beharbada pixkat aldatu egin beharko litzateke. Xorrotzek jauna- ren ezpata zorrozten dute eta aintzinako lanbide ho- rren ordezkari gaurkotasan ge- hiago duen bat jarri beharko litzateke. Bestalde, dantzen aldetik dantza berriak sar- tzeko ahalegina egin da eta eboluzio bat badago.

Tamalgarría iruditzen zait euskararena. Gero eta na- bariagoa da euskarak ga-

rarrantzi izpirik ez duela mas- karadak montatzeko une- an. Bohame jaunak eta Kestu nagusiak jakin behar dute euskara, hauek egiten baiti- tuzte hitzaldiak. Besteei bost axola ez badakite. Euskal kulturaren osagai garrantzi- tsu bat da maskarada, baina une berean euskarak atzera egiten duela ikusten duzu. Kulturaren iraupena eta au- rrerakuntza lortu nahi ba- dugu, euskara gorde eta ga- ratu behar dugu. Bestela folklorizazio garai batetara iritsiko gara.

Allande Sokarros
Kazetaria

Goizeko hamarretan hasita, egun osoa irauten du emanaldiak. (Argazkia: Juan Carlos Ruiz).

Beste maskarada Muskildiko 50 herritarrek prestatutakoa da. Herri honetan lehendik eginak dira, bai maskaradak bai pastoralak. Azken maskarada 1987an egin zuten, baina joan den mendean ere gehiago izan ziren. Bestalde, 1985ean «Oihenart» pasterala eskaini zuten, 1991n «Harizpe» eta 1992an «Oihenart Bizi Urrats» izeneko komedia musikala. 1987ko maskaradarekin Hegoaldeko hainbat herri bisitatu zituzten, hala-nola Usurbil, Donostia, Markina, Larrabetzu, Mundaka, Leioa eta Bilbo.

Muskildiko maskaradak hiru berrikuntza nagusi izango dituela esan digu Alain Bosq-ek. «Lehenengo aldiz bi aitzindari edo dantzari talde izango dira; sei

gorriak eta sei beltzak. Horrez gain, bubame jokoan 10 bubamisako neska talde bat izango da mutikoekin batera. Eta azkenik, Hartza ere agertuko da». Garai batean maskaradak pertsonaia honen inguruan egiten ziren eta ez zegoen Pittu pertsonaia. Beranduago, Hartza desagertu eta Pittu agertu zen. Orain, muskildarriek Hartza ere biziarriziko dute, horrela biak berreskuratu.

Hainbat berrikuntza

JOKOETAN eta mintzaldian ere berrikuntzak sartuko dituzte. «Maskarada honetan 1987koan parte hartu zuten gazteak berriro arituko dira. Baina lehen marea eta antzerako kargu ttipiak errepresentatu bazituzten,

orain dantzariak dira».

Muskildin urtarrilaren 14an eskainiko da Maskarada eta hilaren 28an Pagan izanen dira. Ondoren, hauek ere dozena erdi bat herri pasako dituzte apirila bitartean. «Denboraz mugatua izaten da eta herri guztietara ez gara joaten. Kulturzale eta dantzariak diren lekuetara, euskal kulturaren inguruan mugitzen diren herrietara eta maskaradak egin dituzten herrietara joaten gara. Ondoren, beharbada Hegoaldera joanen gara, azken maskaradarekin bezala».

Emanaldiak egun osoa irauten du. Goizeko 10ak aldera barrikadekin ematen diote hasiera. Barrikadak zer diren Alainek argitu digu: «Herriko kaleetan ibiltzen zara eta herritarrek eskaintzen dute jatea eta edatea dantzariari eta maskarada osoari. Zuk horren ordaintzeko behar duzu dantza egin bere etxe aurrean».

Horrela, herri osoa igarotzen dute eta azken barrikada herriko frontoian izaten da. Ondoren, denek elkarrekin bazkaldu eta arratsaldeko 4ak aldean hasten da emanaldia.

Bat ala bi?

MASKARADAK ez dira urtero egiten eta zenbait urteetan bi herritan prestatzen dira. Herri bakoitzak egokien datorkion urtea hautatzen du egiteko. Muskildiarrek iaz plazaratzeko asmoa zeukaten, baina Barkoxek ere gauza bera erabaki zenez, aurtengorako uztea erabaki zuten.

Mithikilek ere aurtengoa aukeratu du. «Herri bakoitzak sentitzen du noiz den mementua egiteko; dantzariak adinean dituenen, talde giro ona dagoenean, eta abar. Gure herria txikia da, gainera, eta gazteak joan egiten dira. Horregatik aurtun egitea iruditu zaigu egokiena», Philipek dioenez.

Bi herrietako maskaradak oinarrian berdinak dira, nahiz eta gero bakoitzak bere aldaketa eta berezitasunak sartzen dituen. Herri bakoitzak bere aldetik prestatzen du eta ez daukate harremanik. Hala ere, «maskaraden emanaldiak auzoko bi herrietan ez egokitzeko hitz egiten dugu elkarrekin», adierazi digu Philipe Uthurralt mithikiletarrak.

Herri bietako partaideek adierazi digutenez, hobe da maskarada bakarra izatea. Zuberoa ez dela handia eta agian igande batzuetan bi herritan izango direla emanaldiak. Hala ere, Alain Bosq-en iritziz, «traba soberririk ez dela izanen pentsatzen dugu».

AINHOA AZPIROZ

■ Bi herrietako maskaradak oinarrian berdinak dira, nahiz eta bakoitzak bere aldaketa eta berezitasunak sartzen dituen

Jose Angel Irigarai, «Urdinkara» poesia liburuaren egilea

«Euskara da euskaldunok inoiz egin dugun poemarik ederrena»

Bilboko Kafe Antzokian egin dugu topo Jose Angel Irigarairekin; lanean atsedean une bat hartu eta telefono elkarrizketa bat bukatu ostean, mintzatzen hasi zaigu. Hitzun ona da, argi hitzegin digu, gozo. «Urdinkara»rekin hasi eta poesigintzaz bukatu dugu, hizketan.

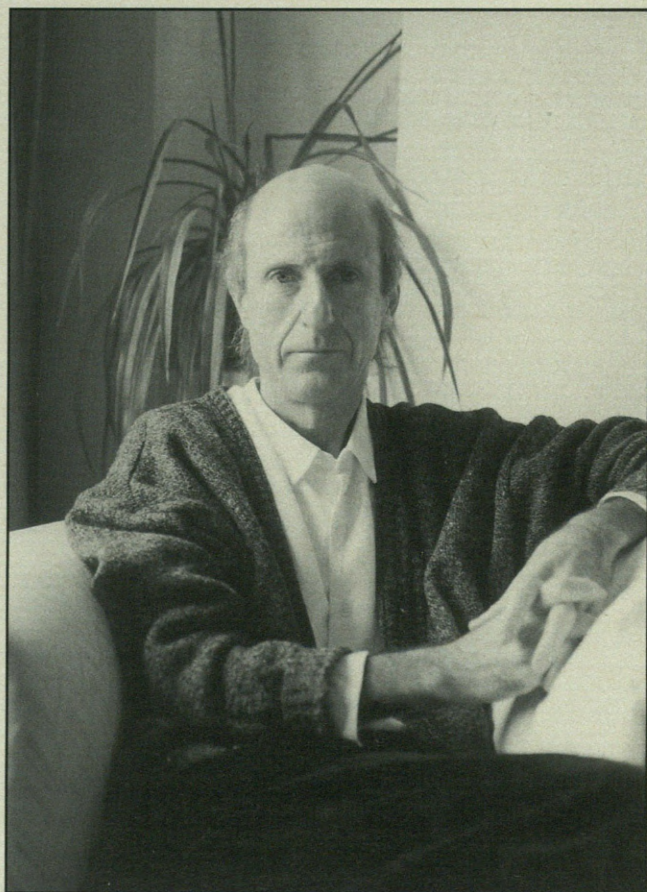
Zerk bultzatuta atera duzu, zure birugarren poesia liburuaren den «Urdinkara»?

Betiko oldeak bultzatuta idatzi dut liburu hau. Nik beti idazten dut, nere moduan, maitale batekiko harreman mota dut poesiarekin, orain idatzi, orain utzi. Espresabide bat da, eta sortu ahala metatzen dira olerki batzu, eta bereizketa bat eginez, erabakitzen duzu argitaratzea. Azken liburu argitaratu nuenetik, «Bizimnaren olerkina», 1986an, ordutik hona idatzitako olerkiak dira, ez denak, hautatutakoak baizik.

Horrenbeste denboran zehar idatzitakoak badu loturarik?

Bai, azken batean, beti liburu guztiak, bidaia iruditzen

zaizkit. Norberak egiten duen bidaia, norbera eramaten duen bidaia. Nik nire azken olerki liburuan erraten nuen, azken olerkian; «Josepa ederraren bidean barna banoala, adio eta ez naiz hala». Bide horretatik abiatu nintzen, bide iluna zen niretzat, beltz antzekoa. Baina pixkanaka ohartu nintzen argitzen zihoala iluntasun hori, eta anitzetan urdina agertzen zen nire bidean. Urdina enetako osotasunaren kolorea da. Berez urdina esanahi anizduna da. Nik metafora bezala erabiltzen dut, osotasuna adierazteko. Urdinkara berriz, osotasunera hurbiltzen ari den zer baita. Nolabait beltzetik urdinera noa. Eta oraingoan ere Joxepa ederrari eskeintzen diot olerkia.

Bilboko Kafe Antzokia kudeatzen du idazle nafarrak.

Nor da ba Joxepa eder hori?

Joxepa ederra Bidasoaldeko

ipuin mitologikoetan agertzen den pertsonaia. Niretzako emetasunaren meta-

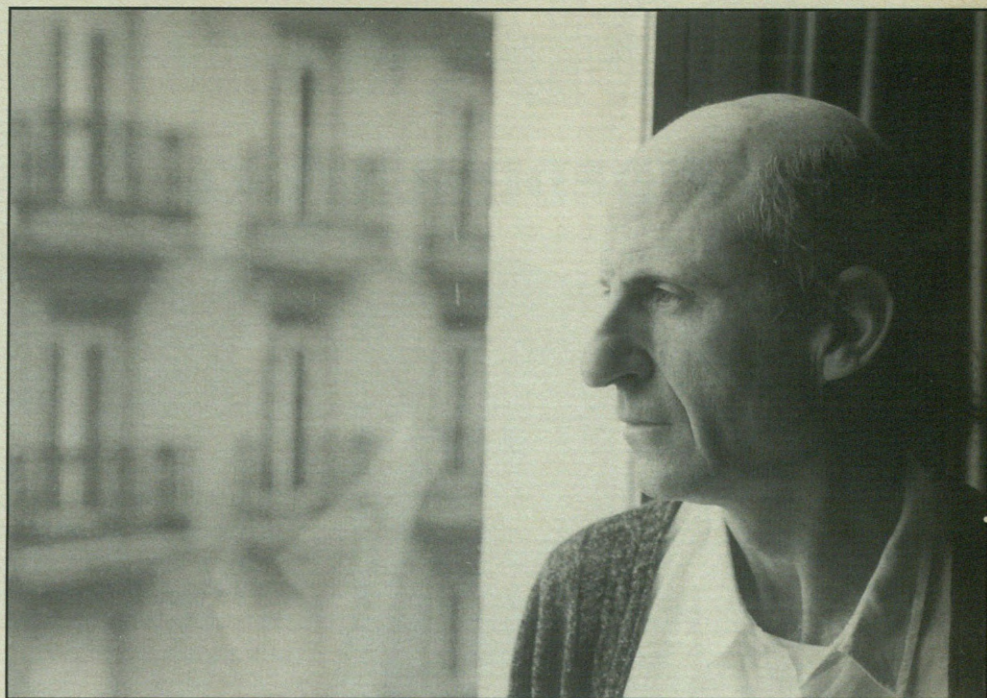
« Bizitza da bizitzeko eta ez literatura egiteko; literatura egiten hasten garen ber, bizitzaren poesia galtzen ari garen kezka sortzen zait»

fora da, emetasun ausartarena. Gauerdiz artajorran zeudelarik Bidasoan neska mutikoak, ur bila joan behar zuten mendian zegoen oihaneko iturri batetara; nehor ausartu ez eta bera izan zen ausartu zen bakarra. Ausartu eta joan zen, deitzen zioten eta erantzuten zuen, baina zenbat eta urrunago erantzuna mendreagoa. Azkenean ez zuen erantzun, gauak irentsi zuen. Han ahots bat entzun zen: «Gaua gauekoentzat, eguna eguekoentzat, eta Joxepa ederra guretzat». Nik beti hori metafora moduan hartu dut, emetasunaren ausardiarena. Beti erabiltzen dut, ni mailan eta gu mailan.

Emetasun horrek eta urdin koloreak bat egiten dute zuretzat?

Joxepa ederra emetasunaren irudia da, eta urdina aldiz osotasunarena. Hau agian bidai bat da, non urdinaren bila abiatzean emetasun horrekin elkartu nahi dudana. Joxepa ederraren irudia beti agertzen da, nahiz eta batzutan zeharka agertu. Indar erakargarria da batzuetan eta erangikorra bestetan. Idazteko eta bizitzeko dudana olde nagusi bat da hau. Herioaz tronpatzeko erabiltzen ditut metafora hauek, ustez osotasunaren jabe izanik ez nintzatekela herioaren beldur.

Ez duzu uste poesian be-

Euskal literaturaren bizia euskararena baino handiagoa dela dio Irigarai. (Argazkiak: Manu).

riotza eta mailasuna direla gai eta erreferentzia bakarrek?

Nik uste dut munduan eman diren kreazioak eta sormenezko lanak oro gertatu direla libido horrek, olde horrek eraginda. Bizian barna beti dago herioa, eta bizi nahia. Nere poesian agian funtsean dago hori, baina hala ere, ez da beti ageri.

Poesia gehien bat ez da erreallitateaz mintzo, baizik eta zinezko erreallitatearen biziaren munduaz. Nire ustez, bizitza da bizitzeko eta ez literatura egiteko, literatura egiten hasten garen ber,

« ITematikoki badira aldakuntza batzuk orain arte idatzi ditudan hiru poesia liburuetan, baina beti ere argitasun horren bila nabil»

poesia esatebaterako, kezka sortzen zait ez ote garen bizitzaren poesia galtzen ari. Olerkia idazten hasten naizenean badut halako bikoitza den tentsio bat, ezin bizi hori egin gabe, baina nik nahi dut poetikoki bizi eta ez bizitzaz poesia bat egin.

Hiru olerki liburu plazaratu dituzu orain artean, ba al dago beraien arteko loturarik, bidai bakar bat osatzen al dute hirurek?

Nik uste baietz, azken finean nire biziaren eta ni naizena- ren isla badira, nire taupaden eta nire printzak eta oihartzunak badira, derrigor izan behar dute ni naizen bezala. Arte mota orok behar du izan bizitza ikuspegi, sentimolde batzuen islada. Tematikoki badira aldakuntza batzuk, baina, agian, liburuaren arteko tentsio hortan murgildua nago orain iluntasunean eta orain argitasunean. Beti ere argitasun horren bila.

Euskal olerkigintza zelan ikusten duzu?

Nire ustez olerkigintza beti izan da euskalgintzaren erarik nagusienetarikoa bat. Eta ez da kasualitatea gure lehen liburua, Etxeparerena, olerkiz osatutakoa izatea. Mendeetan zehar ere gauza oparoenak ere ez ote dira olerki bidez etorri. Euskaren baitan badago horrelako olerkitasun bat eta euskara bera ere, nire ustez, euskaldunek inoiz egin dugun poemarik ederrena da. Inongo zalantzarik gabe esaten dizut. Bada olerkigintzarekin bizitzeko era bat.

Egungo olerkigintza ere nahiko oparoa iruditzen zait, literatura bezalaxe. Kuriosoa da baina, niretzat, euskal literaturaren bizia haundiagoa da euskaren bizia baino. Nire ustez literatur mailan produzitzen dena gehiago da.

PATXI GAZTELUMENDI

ESKAINTZA BEREZIA

ARGIA REN

HARPIDEDUNENTZAT

**ARGIAren harpidedun bazara
ZEREN ZAIN ZAUDE?**

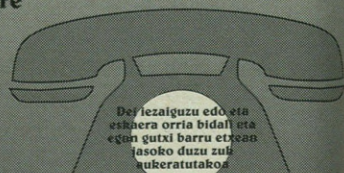
Orain, gustoko tituloa eskura
dezakezu prezio ezin hobean

**gutxienez
kalean
baino
% 25a
merkeago**

**Nobedade honetaz gain beste
hainbat dago aukeran. Nahikoa
duzu dei bat egitearekin eta
behar duzun informazioa izango
duzu**

KATEBEGI GALDUA	1.350 pta.
Jon Alonso	
EZ DUK ERRAZA KONPAI!	1.300 pta.
Koldo Izagirre	
AXUN	1.000 pta.
Abelin Linazisoro	
ZOAZTE HEMENDIK!	975 pta.
Patri Urkizu	
AZKEN FUSILA	1.150 pta.
Edorta Jimenez	
NON DAGO STALIN?	1.150 pta.
Xabier Montoia	
EMAKUME BIBOTEDUNA	1.150 pta.
Xabier Montoia	
GARTZELAKO POEMAK	900 pta.
Joseba Sarrionandia	
BALIZKO ERROTEN ERRESUMA	900 pta.
Koldo Izagirre	

1.500 ppta.

943 - 37 15 45

E S K A E R A O R R I A

Izenburua	Prezioa	Kopurua	Guztira

Kobratu beharreko kantitatea

Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

ZEN ABIZENAK

KALEA

TFNOA

PROBINTZIA

HERRIA

HARPIDETZA ZBKIA.

ZBKIA.

PISUA

LETRA

KODE POSTALA

VISA / KREDITU TXARTELA

SINADURA

ZEN ABIZENAK

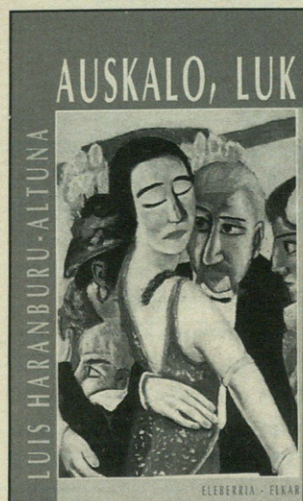
ARJETA ZENBAKIA (16 digitu)

KADUZITATE DATA

HARPIDETZA ZBKIA.

SINADURA

L I B U R U A K

«AUSKALO LUK»
LUIS

HARANBURU-ALTUNA
ELKAR, 154 or.

Luk Otamendi eleberri honetako protagonista, konstruktore ospetsu, aberats eta sibarita da, plazer-mota guztietan aditua. Garai honetako garailea. Hala ere, bere jardunari erreparatuz gero, berehala ohar gaitzek bere benetazko irudiaz, bere burua engainatzen dabilen gizarajo batena, alegia.

Luis Haranburu-Altuna Alegian jaio zen 1947an eta Donostian bizi da egun. Editore eta idazle bezala dugu ezaguna. Sorkuntza-lanak narratiba eta antzerkian eman ditu, batez ere ●

«IDAZLAN SORTA»
ANTONIO ARZAK
SENDOA, AUSPOA

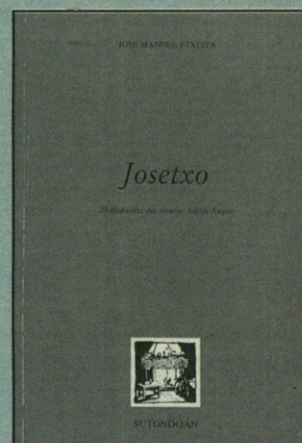
LIBURUTEGIA, 222 or.
1855ean Donostian jaioa, 1904an zendu zen Antonio Arzak. Bizi zelarrik, jenero asko jorratu zituen: poesia, narratiba, kazetaritza... Beti ere, gai nagusi baten harira makurtzen zituen testuak, hots, maitasuna. Izan ere, Euskal Herria, euskara, izadia eta kristau fedearrekiko maitasuna ispiatzea zuen gustuko. Donostiako «Euskal-Erria» aldizkariaren zuzendaria urte luzez, bertako «Euskal Itz-Jostaldiak» ekitaldiaren antolatzaile lanetan ere jardun zuen. Liburuak bere idazlan sorta eskaintzen digu, testigantza gisa ●

RITXI LIZARTZAREN BEGIETAN

Klasiko ezezagunen altxorretik

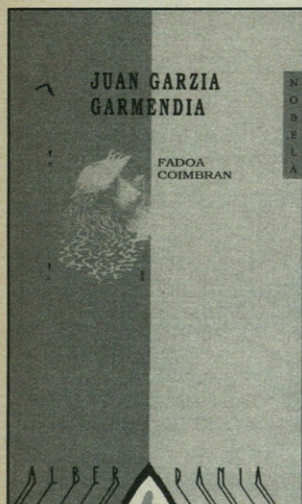
Ez dute hedapen handia izaten Labayru Ikastegiaren literatur lanek. Kanpotik ikusita, arrazoi bi somatzen ditugu; batetik, behar bezain ezaguna ez izatea -arazo hau areagotu egiten da euren produkzioa literatura eta literatur kritika dela kontutan hartuz- eta bestetik euskalkian, bizkaiera batuan idatzirik egotea. Orohar Labayru taldeko ikertzaileek Bizkaiko egileen lanak aztertzen eta aurkezten jarduten dute, beren euskalkian landuz eta beraz, bizkaitarrentzat nonbait. Baina planteamendu hau oso azalekoa da. Bizkaitarrentzat bakarrik da biltzala pentsatzen dutenek maila handiko azterketak eta ikerketarako ikuspuntuak galdu egiten baitituzte. badirudi betiko eztabaidan hasteko parada ematen digula gai honek, euskalkian idaztea atzerakoia den ala

ez pentsatzea. Ez genuke dialektika horretan larregi sartu nahi, baina oso esanguratsua da beste kultur euskalkietan horrelako joerarik ez izatea eta batua bide bakarizat jotzea. Lehen kontsumitzaileak irakurle bizkaitarrak dira, baina ez dago sobera, urrun ditugun egileak geure egin eta bide batez bizkaiera bera ere geure egiten hastea. Etxeitaren lehen lana aurkezten digu Adolfo Arejitak, 1909an idatzia. Hitzaurre mamitsu batean, idazle mundakarraren berri ematen digu: bizitza, idazlanak, hizkera... eta «Josetxo» elaberriaren azterketa sakona, irakurketa errazteko. Ohitura-elaberria da eta XIX. mendearen amaierako giroa erakusten digu: abertzaletasunaren gorakada, euskal bizitza eta ohiturak... Lan go-

«JOSETXO»
JOSE MANUEL ETXEITA.
EDIZIOA: ADOLFO
AREJITA. LABAYRU

mendagarria da, nobela errealista ere baden hau, «Garoa» eta «Kresala»z gain beste batzuk badirela ere jakiteko.

«FADOA COIMBRAN»

JUAN GARZIA

ALBERDANIA, 253 or.

Lehen eleberria du Juan Garziak, fadoaren martxari jarraikiz tolestua: «Fado bilakatzen dira nobela honetan, noiz trumilka, noiz bare-barean, norabaiteratzaren diren uren oihartzunak oro, eta fado soraio batek biltzen ditu, halaber, oroimenaren eta objetibitatearen bazter posible guztietatik lekuri eskatzen duten ahotsak».

Itzulpen ugari eginga da autorea (Melville, Borges, Chesterton eta Shakespeare euskaratu ditu, besteak beste). 1987an kaleratu zuen «Akaso» bere lehen ipuin-bilduma, eta 1993an «Itzalen itzal» narrazio liburua ●

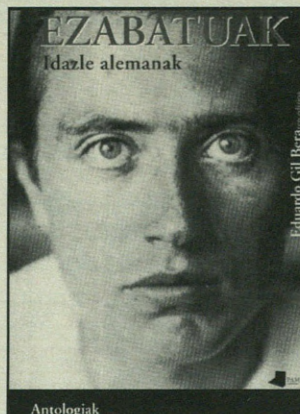
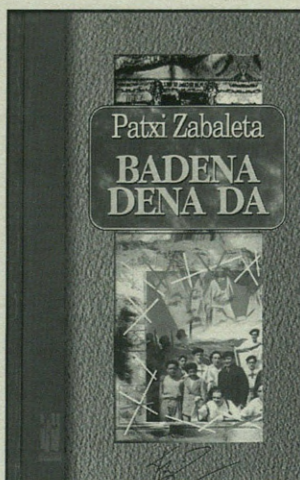
«BADENA DENA DA»

PATXI ZABALETA

TXALAPARTA, 403 or.

1936ko gudua lehertzen den unean abiatzen du eleberria Patxi Zabaletak, Nafarroako Erribera eta Mendialdean hedatuko dena. Muga ondoko Itzu herrian bizi den Beñat Mandazen ondo asko ezagutzen ditu gudua antolatzen egindako lan ezkutak. Errepresioaren garai latzenetan Erriberara galmozketara milizianoek joanarazia, kobazuloetan bizi diren pobreenik pobreenak ezagutuko ditu. Lurra zen hauen etxea; eta leloa berriz, «Lurra eta askatasuna».

«Ukoreka» izan zen Zabaletaren lehenengo eleberria, eta haren ondotik, trilogiaren bigarrena da honakoa ●

«EZABATUAK»

EDUARDO GIL BERA

PAMIELA, MARULANDA,

109 or.

Eduardo Gil Berak kontrazalean adierazten duenez, 1933ko maiatzean naziek erre egin zuten 'arte dekadentea' bezala ofizialki kontsideratzen zen liburu meta handi bat. Belaunaldi oso bat ezabatzea bilatzen zuten honela, espresionismoarekin saiatu ziren lege. Nazien boterepean kondenatu idazleen zerrenda luzea da oso, beraz. Horiatarik hainbat jaso ditu Gil Berak: Else Lasker-Schüller, Ivan Goll, Claire Goll, Paula Ludwig, Ernest Toller, Armin T. Wegner, Albert Eherenstein, Walter Mehring, Klabund, Erich Mühsam, Ferdinand Hardekopf eta Max Hermann-Neisse ●

«HAUSTURAK»

JOKIN MUÑOZ

ALBERDANIA, 333 OR.

Nork bere hausturak aurpegiko zimurretan omen daramatza grabatuta. Jokin Muñozen liburu honetan berriz, haustura bat baino gehiago eta zimur ugari aurkituko ditu irakurleak, iragartzen zaigunez. Bost narrazio lotu ditu autoreak, giroz eta estiloz batasun handikoak. Prosa landua baliatzen du, denboraren pasoa paperean atzemanez.

Nafarroako Castejon herrian jaio zen Jokin Muñoz, 1963. urtean. Maisu eta filologia ikasketak egin zituen Donostian, eta egun, euskal hizkuntza eta literaturako klaseak ematen ditu Barañingo institutuan. Bere lehen literatur lana da aurkezten diguna ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

SALVAT-PAPASSEIT JOAN

Koldo Izagirre

«SALVAT-PAPASSEIT JOAN»

KOLDO IZAGIRRE
PAMIELA, MARULANDA,
109 or.

Gazterik hil zen Salvat-Papasseit, 30 urte zituela (1894-1924), baina Koldo Izagirrek aipatzen duenez, «gazterik hil izanak ez du denborarik izan injustiziarren aurkako sukarra epeltzeko. Eritasun ederrenak eraman izan balu bezala jukatuko dugu beti».

Urte askotan isildua, gerraondoko lehen belaunaldiak aldarrikatuko zuen poetara lana, orduko Kataluniako poesia hotz, artifizial eta ofizialaren aurrean. Maitasun poemak dira Salvat-Papasseit hilezko egin dutenak, eta horren adibideak eskaini ditu Izagirrek Marulanda bilduman ●

«PEDRO MARI»

MARKO
ARTURO CAMPION
KULTUR ELKARTEA

Marko Armpach komikilariren azken eskaintza dugu eskuarte, Arturo Campion idazlearen «Pedro Mari» testuan oinarrituriko komikia. Istorioa Frantziako Iraultza denboran gertatzen da, Baztanen bizi ostean, Ameriketarako txangoa egin nahi duen Pedro Mari armadak bortxaz hartzen duelarik. Istorio gordin baten irudiak dira beraz, eskainiko zaizkigunak.

Komikigintzan gero eta urrats sendoagoez ari zaigu Marko Armpach. Liburu honen aurretik «Orreaga» komikia osatua du, eta astero «Errobiko Pirañak» komikia plazaratzen du ARGIA aldizkariarekin ●

«ZERUAK ITXARON DEZAKE»

WARREN BEATTY-REN
FILMEA
EUSKO JAURLARITZAKO
KULTURA SAILA

Aktore, gidoigile, produktore eta, Buck Henry-rekin batera zuzendari gisa ari zaigu Warren Beatty ospe-tsua, erdi komedia, erdi fantasia erromantikoa den lan honetan. Bertan, kirolari ospetsu bat behar baino lehenago hilko da zeruko mandarien akats bat dela medio. Lurrera bidaliko dute berriro ordea, oraingoan aberats baten gorputzean bizitzeko.

«Zeruak itxaron dezake» filmeak Oscar bat irabazi zuen 1978an ●

«GOR EZAZU ZURE BURUA»

ASKOREN ARTEAN
GOR

Konpakto bikoitza kaleratu du Gor disketeak, 1991n sortu zenetik osatu dituen diskoen adierazgarri gisa. Denbora honetan 30 lanetik gora merkaturatu ditu zigituak, 300dik gora abesti grabatuz. Ezagun eta bereizgarrienek egin du bilduma. Exkixu, MCD, Urtz, Pottoka, Julio Kageta, Zazpi eskale, Flitter, Balerdi Balerdi, Trikitixa Kontrario, Parabelum, Beer Mosh, Los del Rayo, Kojon Prieto y los Huajalotesen parte hartzeaz.

Hala definitzen dute bilduma: «Gure ezaugarriarik nabarmenena multinazional batean lekuri ez duten diskoak egitea da: rocka rockagatik, mezu zuzenak eta modetan murgiltzearen beren musika eratzeko prest ez dauden taldeak dira» ●

SOLUZIO GRAFIKOAK

ANTZA

Maisuen Eskutik

SOLUZIO GRAFIKOAK

Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 ☎ 37 15 45 - Faxe 37 34 03 • Lasarte Oria 20.160

Telebistako saioa egiteko irratiko lana ez du alde batera utziko Jaime Otamendik. (Arg.: A. Elozegi)

Irratiko izarraren apostua

Jaime Otamendi irratik esatari ezaguna da «Noizean behin...» telebista saio berriaren arduraduna. Otsailaren 7an hasi eta izenak adierazten duen bezala, tartean-tartean, epe zehatzik gabeko jarraipenaz eskeiniko da. Hasi politikatik eta kulturaraino doazen gaien inguruko gonbidatuak, solasaldiak, bideoak... izango dituzte. Saio bakoitza besteagandik ezberdina, berezia izango da.

EZ du aurkezpen beharrik Jaime Otamendik, baina bai egingo duen saio berriak. Irrati gizon ezaguna den honek laister telebistaratu du «Noizean behin...» saioa. Elkarriketa edo solasaldi giroko saioa izango da, bertan, Jaime Otamendiren gidaritzapean, Euskal Herriko puntako jendea izango da. Irrati esatarariari ez zaio guztiz arrotza telebista, lehenago ere aritua da paila-

zoen tartea eta publizitateari buruzko programan aurkezle lanetan, baina oraingoa da bere esku osoki izango duen lehenengo telebista programa. Berak aitortzen duenez: «Beldur naiz, ondoegi manejatzen ez dudana bitartekoa delako, ikasteko gogoz nago. Lehenago ere aritua naiz, baina zuzenean ez dut sekula telebisorik egin».

Urtarrilaren zazpian hasi-

ko den saioaren izenak, bat baino gehiagori «Goizean Behin» irratsaioa ekarriko dio gogora. Argi dago aurkezlea bera dela, eta horrek beti du bere eragina, Jaime Otamendik aitortutakoaren arabera estiloan ere ukitu berdintsuak izango ditu, noski, gauza ezberdinak dira bost ordutako magazinea edo ordubeteko telebista saioa egitea.

Tarteka egingo den pro-

gamak noiz arte iraungo duen zehaztu gabe dago. ETBn beste kate askotan bezala, ez dira epe luzerako saioak planteatzen, baizik audientzia eta beste faktore batzuren arabera berritzea edo ez erabakitzen da, adibide gisa, «Elkanotarrak» saioari hiru hilabeteren ondoren kontratua ez diote berritu. «Noizean behin...» oraingoz prime timean kokatuko dute, horrek esan nahi duen guztiarekin, «Bi aldagai izan ditzake saio honek bere iraupena zehazteko. Batetik audientzia, audientziarekin oso lotuta programaren duintasuna. Eta bigarrena nire osasuna, bai bata eta bai besteak programaren iraupena aldatuko du». Audientziak eragiten dituen gudataz honakoa dio, «garbi dago ez goazela munduko audientziarik handiena lortzera, audientzian pentsatuko dut, baina programa duin bat eginez. Behar bada, bi gonbidatuk elkarrekin borroka egitea ondo legoke, baina duintasunak eta errespetuak eskatzen duenagatik nahiago dut elkarriketa hori lasaia izatea».

Telebistako aurkezle asko dira irratian lehenago jardun diranak, alderantziz gutxiago. Jaimek momentuz irratian loturik jarraitzeko asmoa du, nahiz eta telebistan noizean behin agertu, «Ekainera arte Goizean behin-en jarraitzeko asmoa daukat. Irratia uste dut gehiago maite dudala telebista baino, hobeto ezagutzen dut, gero gerokoak. Beti esan dut telebista probatu baina aprobatu beharreko ikasgaia dudala».

ARRITXU ZELAIA

Jose Mari Otermin: «Ez dugu bizioz errepikatzen»

Jose Mari Oterminek aurtengo udaberrian bostgarren urtea egingo du programa Euskal Telebistako arduradun bezala. Lehenago irratian jardun zen gizon honekin, jarraitzen duten saioa, berriak eta orokorrean ETB-1 programazioari buruz hitzeging du.

Zer eskeiniko digu ETB-1ek 1996an?

96ko lehen hiruhilabeteaz hitzeging daiteke zehazkiago. ETB-1ean aldaketa nabarmena da, orainarte eguerdian egiten zen «Bertatik bertara» gauera pasatuko dela. Jaime Otamendiren saioa ere aipatzekoa da, hau izango da apustu handienetakoa. Esan beharra dago baita ere, politika pro-

fesionala ematen hasi gerala.

Zein da momentu bone-tan programazioaren ardatza, ardatzik balego behintzat?

Nekez esan daiteke gaurko telebistaren ardatza zein den. Euskaraz bizi nahi duenari aukera ematen diogu. Euskal Telebistak duen ikuslegoari atxiki nahi zaion programazioa da. Nolabait,

ikusleak dituen egarriei erantzun nahi lioken programazioa da.

«Goenkale», «Arralde», «Arralde Kantari», «Kai-xo 96»... «Goenkale» ge-biegi ez ote?

Mundu guztian egiten den gauza da. Ez dut uste oraindik neurriaren muga pasatu dugunik eta ezta gutxiagorako ere, mundu guztian egiten da produktu bat indarrean daukazunean handik ariak ateratzea.

«Goenkale»k osasun ona du, eta ez dira ari hoiek kaltetan gertatu. Azken finean «Goenkale» babestea, eta pixkat marko zabalagoa ematea da.

Egun errepikapen kopurua handia da, bere horretan jarraituko al du?

Bai, ez da aldaketarik egongo, oraintxe bezala mantenduko ditugu. Jendeak badaki diru gehiago bagenu gutxiago errepikatuko genuela. Hala eta guztiz ere, gauza asko errepikatzen dira eta errepikatuko dira kate honetan eta besteetan. Jendeak badaki, etxe honek bere mugak badituela, eta ez ditugula gauzak bizioz errepikatzen. Errepikapenei buruz aurreritiz hitzegiten da, publikoak momentuan momentukoa ikusten du.

«Goenkale»k osasun ona du» dio Oterminek. (Arg: G. Garaialde)

TXORI BATEK

ESAN DIGU

51 pilota partidu 1996an.

ETBk eta Asegarcek lorturiko akordioaren ondorioz gutxienez 51 pilota partidu eskeiniko dituzte aurtan ETBkoek. Gutxi-neko hauetatik 35 esku pelotakoak izango ira, bost palakoak eta hamaika finalak.

ETBk eskeiniko dituen final batzuk TVErekin batera emango ditu. ETBk eta Asegarcek hitzartutakoa geroago zabaldua izan daiteke.

Akordio berean ETBren satellite bidezko eta kable bidezko emisioen eskubidea jasotzen da.

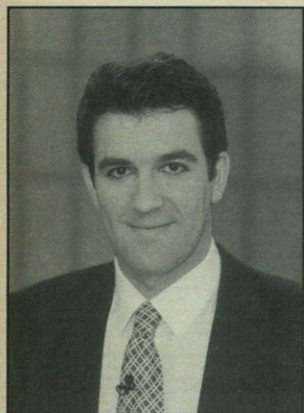
Telebista lehenen-goz Lasturren

Orainarte Deba herriko Lastur auzoak ez zuen telebista seinalerik jasotzen. Urtarrilaren 10ean jaso dute «Izarraitz bizirik» taldeak egin dituen ahalegienen ondorioz.

Eguzki indar plaken bitartez funtzionatzen duen antenak bideratuko du seinalea. 17 miloi behar dituzte, dirulaguntza ofizialak eta baserriarrek beren poltsikotik jarri duten diruaz gain, bestelako ekimenak ere antolatu dituzte. Lasturri ezin hobeto egokitzen zaion zozketa da ekimen hauetako bat, zezen bat zozketatuko baitute. Orainarte txartelak saldu eta urtarrilaren 20an aterako da zenbaki saritua, zozketa hau zuzenean eskeiniko dute Euskadi Irratitik.

Lasturreko herritarrek ikusiko duten lehen telebista katea, Euskal telebista izango da.

ARRITXU ZELAIA

■ Andoni Aizpururen «Bertatik Bertara» ilunabarrean

Bertatik bertara saioak berrikuntza nabarmena izango du. Eguerditik gauera aldatuko dute, eta eguneroko informatiboen beste aurpegi bat erakutsiko du. Orain arte eguneko gaiez eta Euskal Herriko txokoetan barrena ibili bada, albiste kutsua izango duen magazina ez da

beti eguneko gaiez ariko. Hala ere euskaldunekin eta euskal kulturarekin lotura zuzena izango du saioak. Aldaketa hauen bidez eguerdiko saioak zuena baino ikuslego zabalago bat erakartzeko asmoa dute. As-tean zehar, egunero, gaueko 23.00etan.

■ «Euskal Espioitza» dokumentala ostegunean

ETB1ek «Euskal Espioitza» dokumentala estreinatzen du ostegun honetan. Saio honek 5 atal izango ditu eta bertan Gerra Zibilean espia bezala aritu ziren hiritar euskaldun talde baten gertakizun ziragarriak eskeiniko zaizkigu. Espioi hauen lana gorderik egon da urteetan zehar eta dokumental honekin euskaldun hoi ibileren berri jakiteko aukera egokia dugu. 1. atal honen «Iragarritako kolpea» izena du eta telebista ikus-

teko ordu egokiak ez badira ere ez galdu honelako telesail bat ikusteko aukera. Osteguna, hilak 11, gaueko 00.30etan.

■ Kirolak protagonista nagusiak asteburuan

Futbolaz gain beste kirol batzuk ere izango ditugu asteburu honetan ETBn. Alde batetik eskuz binakako lehen finalerdia izango duzue ikusgai larunbatean arratsaldeko 16. 30etan. Tolosako Beotibaren jokatu dute lehen finalerdia Alustiza-Errasti eta Etxaniz-Arretzek. Bestalde igandean «Zornotzako Nazioarteko krossa»

erretransmitituko du ETB1ek zuzenean. Bertan izango dira estatu mailako nahiz mundu mailako atletak onenak. Kros zaletuentzat aukera egokia, igandean eguerdiko 12.00etan.

■ «Fernando Amezketarra» telesailaren estreinaldia igandean

Igandean hasiko da Juanba Berasategi eta Eduardo Elosegik produzituriko «Fernando Amezketarra» marrazki bizidunen telesaila. 13 atal izango ditu eta atal bakoitza hamamost minututakoa izango da. Bertan gure artean hain ezaguna den Fernandoren kontu eta xelebrekeri ugari aurkeztzen zaizkigu. Honekin batera Sebastian Lizaso, Peñagari-kano eta Egaña bezalako bertsolarien ahotsak entzuteko aukera izango duzue. Igandean, 15.25etan 1-2. atalak.

Z A P P I N G

Emilio Olazabal, ZTBko «Herriko kontu zaharrak»ak saioan.

«Herriko kontu Zaharrak» izeneko programaren atl berri batekin dator-kigu Antxon Etxeberria.

Zarautzen XIX. gizaldiaren amaieratik mende honetako erdikalderarte izandako aldaketa nagusien berri izango dugu. Zarautz hobeto ezagutzeko herriko istorioak ondoen eza-gutzen dituztenengana jotzen dute.

Saio honetan, zarautzarren artean ezaguna den Emilio Olazabalek, bere esperientzia pertsonala kontatuko du, nola ezagutu zuen herria txikittean, eta zeintzuk izan diren bere ikuspuntutik aldaketa nabarmenak.

Programa amaitzeko, kalean in-

kesta bat egingo zaie herriko zaharrei, Zarautzen gertatu diren aldaketak ea nola ikusi dituzten galdetuz. Hau guztia, urtarrilaren 10ean izango da.

Hurrengo egunean, urtarrilaren 11, ostegunean, «Udala lanean» izenburua daraman saioa izango da. Zarautzarrei udaletxearen barne funtzionamendua ezagutzeko aukera emango die.

Juan Mari Zubiaurren eskutik alkatetza, udal osoko bilkurak, gobernu batzordeak eta komisiok ezagutara emango dira.

Saio hauen emisio ordua arratsaldeko 19.15, 20.15, eta 21.15ean izaten

da. Gogoratu, eguerdiko 13.15etan aurreko eguneko programazioaren errepikapena ematen dela.

KTBN eguneroko informatiboak

Kate Berria Eibarko Telebistak, eguenro, 8:45etan eta zuzenean, erdarazko «KTBN Noticias» emititzen du. Erderazko albistegi honetan gai ugari lantzen dituzte, bai Eibarren baita ingurukoetanan ere gertatzen dena jasotzen dute. Albistegi honen amaieran euskarazko laburpena izan ohi da, «Albiste Boletina» deituriko tarte honek 10 minutu irauten du.

Bestalde, astelehenero informatiboaren ondoren «Kontrakantxa» kirol saioa emititzen dugu. Saioak irauten duen hiru ordu laurdenetan futbola, Kate Berria Eibarko Telebistan, eskubaloia, rugbia... eta asteburuko kirol ekintzen berri ematen dute.

«Zortziko txikian» bertsolaritza bizi-bizian

Bizkaia Irratian bada «Zortziko txikia» izena duen irratsaio bat. Larunbatero eta azken hiru urte hauetan, Bilboko ikastetxeek bertsolaritza eta euskara lantzeko aukera izan dute. Aurten ere bertsotan datorkigu «Zortziko txikia».

Bilboko Udala, Bizkaiko Bertsolari Elkarte eta Bilboko ikastetxeek euskarene erabilpena bultzatzeko kanpainaren barnean, irratia eta bertsolaritza batu nahi izan zituzten. Bilboko haurrek bertsolaritza mundua ezagutu eta aldi berean irratia euskaraz bizi zezaten jarri zen martxan «Zortziko txikia» Bizkaia Irratian.

Asier Txakartegi eta Jose Luis Bazterretxea *Altzalek* zuzenduriko irratsaio honetan Bilboko Ikastetxeetan

«B» eta «D» ereduak dabilzan OHOkos bosgarren eta seigarren mailakoek hartzen dute parte. Bertan haurrek prestaturiko bertsoak abestu, kultura mailako pertsonaia bati elkarriketa egin eta azkenik lehiaketa egiten dute, beti ere dena euskaraz.

Bilbon euskarazko irratia oso jende gutxi entzuten du, biztanleriaren gehiengoak erdalduna izanik nekez ezartzen baitute euskara erabiltzen duen irratirik. Bizkaiko Bertsolari Elkarte-

OHOkos bosgarren eta seigarren mailakoak dira «Zortziko txikia» irratsaioaren protagonistak (Arg: G. Garaialde).

ko *Altzale*ren ustez «gurasoak erdaldunak badira etxe horretan ez da irratia euskaraz entzungo, baina irratsaioa beraiek egitean larunbatetan saio hau entzuten abalegintzen dira. Euskararen inguruan giro-tze lana egiten du «Zortziko txikiak» eta bide batez bertsolaritza bere sustraletatik

ezagutu eta bide horretan ezartzen ditugu».

Ikastetxeetako haurrek irratsaio honi emandako erantzuna positiboa izan da orain arte. Partehartze handia izan dute eta pozik aritu izan dira lanean irratia eta bertsolaritza munduan.

JOSU ARANBERRI

B A G A K

■Tarte bereziak Durango Irratian

Gaur egungo gizartearen garrantzia hartzen duten arloak jorratu asmoz, asteartetik ostiralera tarte berezia dute Durango Irratiko entzuleek gaueko 8.30tik 9.00etara. Asteartetan ekologiari buruzko informazioa, asteazkenetan ONG ingurukoa eta asteazkenean motor munduko berri ematen saiatzen dira. Hala nola ostiraletan zinea dute protagonista nagusia. Asteburu berri baten atarian inguruko zine kartelera eta bertan dauden pelikulen informazioaz arduratzeaz gain, zinera joateko sa-

rrerak ere banatzen dituzte entzuleen artean.

Bestalde Durango Irratiak domeketan eskeintzen duen igandeko meza santua Durangotik emango dute eguerdiko 12.30etatik aurrera.

■Alboka saioa Irulegi Irratian ostegunean

Ostegun honetan, hilak 11, «Alboka saioa» duzue Irulegi Irratian goizeko 11.00etatik aurrera. Hila-betan behin egiten duten irratsaio honetan egiazko istorioak kontatzen dituzte Oraingo honetan Ameriketako hil zituzten bi italiar anarkistak gertakizun ezberdinekin datorkigu.

A U R P E G I A

Itziar Urteaga (Loiola Irratia)

Loiola Irratiko entzuleek sobera ezaguna dute Itziar Urteagaren ahotsa. Duela urte pila bat, hogei urte hain zuzen ere, hasi zen Azkoitiar hau Loiola Irratian esatari lanetan lanean.

Hasi bakarrik ez, bertan dago orain ere arratsalderoko «Han da hemen» saioan lanean, eta asteburuetako «Kuku Miku» saioan. Jendearekiko kontaktu zuzenean gustora dabil, horretarako parada bikaina ematen diote irratsaioek.

Irratiko urte luzeek, inguruko errealitatea hobeto ezagutzeko beta eman diotela azpimarratzen du, «irratia denborak jasaten dituen al-daketekin batera joateko aukera eman dit». Egu-neroko irratsaioak aurrera ateratzea du bere buruari jartzen dion erronka nagusia.

URTARRILAK

12 GAUPASA DONAPALEUN

ostirala

Amikuze eta Oztibarreko gau eskolek antolatuta, **gaztain eta talo jatea** oinarritzat izanik, gaupasa izango da gaur iluntzeko 20.00etatik aurrera Donapaleuko Saint-Louis aretoan.

ANTZERKIA BARAKALDON

Gaur, bihar eta etzi **Atalaya Teatro** antzerki taldeak **Federico Garcia Lorcaren «Así que pasen 5 años»** lana taularatuko du Barakaldo antzokian. Eszenografia Juan Ruesgarena da; aldez, zuzendari lanak Ricardo Iniestak beteiko ditu.

KONTZERTUA ALEGIAN

Alegiako Gaztetxean kontzertu dotorea izango dugu entzungai gaur gauean.

Deabruak Teilatueta talde tolosarrak «Itsumutugor» euren azken lana aurkeztuko du. Tolosarrekin batera, Hondarribiko **Dut** taldea arituko da.

IPUIN LEHIAKETA PASAIAN

Pasaiaiko Udal Euskaltegiak «**Udal Euskaltegiko II. Ipuin Lehiaketa**» antolatu du. Ipuinak euskarazkoak eta argitaratu gabeak izango dira. Lanek gutxienez bost orrialdeko luzera izan behar dute. Egilearen datuak jasoko dituen kartazalaren kanpoaldean ipuinaren izenburua idatziko da. **Sari bakarra, 40.000 pezetakoa (1.600 libera).** Lanak aurkezteko epea gaur amaituko da; epaiaren berri hilaren 26an.

PIZTIAK BILBON

Piztiak taldeak kontzertua eskainiko du gaur gauean Bilboko Kafe Antzokian. Rock doinuak entzun nahi duen-

Udaleko Kultur eta Gazteria sailak Portugaleteko X. Komiki Lehiaketa antolatu du. Sariketa honetan nahi duen pertsona orok har dezake parte. Gaia ere libre da. Lanak aurkezteko epea hilaren 12an amaituko da. Beraz, zerbait aurkeztu nahi izanez gero mugitu egin beharko duzu. Lanak Udaletxean aurkeztu behar dira (Casilda Iturrizar z/g). Argibide gehiago (94) 496 32 11 telefono zenbakian.

I H E S I

Pico San Vicente, tontor bikaina

Pico San Vicente (Cantabria) Hornijo karezko mendigune handiaren ekialdeko azken muturra da. Mendigune osoa bezala, tontor hau benetan da dotorea.

San Vicente izena, oinpean duen izen bereko auzo txikitik (Soba herriko auzoa, Ramales gertuago izan arren) datorkio mendiari. Ramales Ason eskualdeko hiriburua da; Ason, Gandara eta Calera ibaien topalekuan osatzen den bailara zabaLEAN kokatua.

Pico San Vicente karezko tontor harkaitzu eta arriskutsua da, baina bide arruntetik igoera arazorik gabekoa da. Ohiko bideak hegaldetik egiten du gora,

Manzanedako etxeetatik. Hasiera batean ezinezkoa dirudien tontorra 'harrapaztea' lortuko duzue.

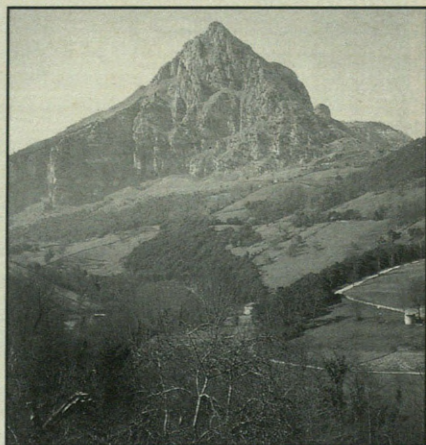
Irteera eta helmuga puntua Rozas herria (400 metro) izango duzue. Rozasera iristeko, bailara zeharkatzen duen errepidetik Casatablas baino goraxeago irteten den errepedeiri jarraituko beharko diogu. Gaingitu beharreko gainbehera 550 metrokoa da. Tontorrera iristeko pare bat ordu beharko dituzue.

Lehenik eta behin, Rozas zeharkatu beharko duzue, iparralderantz doan pista bat hartzeko. Bidebanatze batekin egingo duzue topo, eta eskuineko pista hartu.

Handik puska batera Rosario auzotik igaroko zarete. Pistak leun-leun gorantz jarraitzen du iparralderantzko norabidean, Manzaneda auzo txikian (500 metro) amaitzeko.

Bertako azken etxeak igarota, ezkerraldera igo behar duzue. Mendi-hegal belartsua igo eta, pintura zeinueni jarraituz, ekialderantz igoko beharko duzue harkaitzetan barrena. Zenbait unetan eskuen laguntza ere beharko duzue.

Tontorra baino lehen,

behera ematen duten mendi-zintzur beldurgarriekin egingo duzue topo. Pico San Vicente tontorrera (957 metro) iristeko, baina, ez duzue aparteko zailtasunik izango ■

nak, baldin eta lehenik planik egin ez baldin badu, badu gaurkoan aukerarik.

ANTZERKIA MIARRITZEN

Miarritzeko Casino Municipalen, gaur gaueko 21.00etatik aurrera, «Medee du 124» antzezlanaren taularatuko dute.

SALMERONEN ERAKUSKETA

Legazpiko Kultur Etxean ikusgai izan dugun **Gorka Salmeron argazkilari legazpiarraren «Leaxpi, industria paisaiak»** argazki erakusketak gaurko du azken eguna zabalik.

URTARRILAK
13
larunbata
**BERTSO SAIOA
GASTEIZEN**
«Geu Gasteiz» aldizkariaren hirugarren urteurrena dela eta, «Geure historiaren istorioak» izenburupean, bertso jaialdi

dotorea antolatu du Geu Elkartek gaur iluntzeko 20.00etarako Principal antzokian. Bertsolariak: **Xabier Amuriza, Jon Sarasua, Maddalen Lujanbio, Unai Iturriaga, Jon Lopategi eta Iñaki Murua.**

ERAKUSKETA GETXON

Algortako Kultur Etxean, **Javier Fernandez Aranaren olio erakusketa** izan dugu zabalik azken asteotan. Oraindik ikusi ez dutenek, baina, mugitu egin beharko dute, gaurkoa baitu azken eguna zabalik.

URTARRILAK
14
igandea
**BORDAXURI
DONAIXTIN**
Bordaxuri taldeak «**Clovis eta Marinette**» bere azken antzezlanaren taularatuko du Donaixtin arratsaldeko 16.00etan. Haize Berri kultur elkarteak antolatu du ekitaldia.

Urtarrilaren 12rako jaialdi ederra antolatu du Tolosan Galtzaundi Euskara Taldeak. Orioko Gozategi taldeak eta Euskal Herriko punta-puntako zenbait dantzarik —Edu Muruamendiaraz, J.M. Garate, Doltza Arkarazo, Esther Irisarri eta Aiert Oiarbide besteak beste— «Gozategi'z blai» ikuskizuna eskainiko dute Leidor zinema-aretoan, 22.30etan. Orain aste batzuk Arrasaten eskaini zuten ikuskizun bera, eta gerora Hego Amerikako Euskal Etxeetan aurkeztu dute. Sarrera 800 pezeta (32 libera), 500 bazkideentzat.

M O K O F I N A

Angula, gutizia garesti bezain gozoa

Jada Eguberriak atzean utzita, batzuek data horietan jandako gutizia bati ekingo diogu lerrootatik. San Sebastian eguna ere heltzeaz dugu, eta urtero legez, Gipuzkoako hiriburuan zenbait etxetan eta elkarte guztietan jango dira. Garesti daude, bai, baina euskal sukaldaritzako plater klasikoetako bat da: angulez mintzo gara, angulak kaxuelan.

Jada egosita daudela erostea komeni da. Freskoak eta jaso berriak direla jakiteko modurik onena da zuriak eta ongi askeak dauden ikustea.

Sei lagunentzako moduko jatordua proposatuko dizuegu. Angulak buztinezko plater txoetan zerbitzatu be-

har dira, hauek baitira sutarako onenak. Platera bakoitzean bina koilarakada olio jarri behar dira, beste bina baratzuri-bururekin, eta ipini su bizi-bizian. Behin baratzuriak gorritu direnean, kendu kaxuela sutatik eta utzi bere horretan olioaren epeldu artean. Une horretan banatu behar dira angulak kaxuelatan, pare bat pipermin xerraxorekin. Berritxo ere jarri su bizi-bizian, egurrezko sardeskaz angulak mugituz. Modu horretan lortuko dugu angula guztiak berotu eta olioaren bustitzea.

Galgara hasten direnean, erretiratu sutatik eta zerbitzatu berehala. Berobero zerbitzatu eta olioaren

zipriztinak ekiditeko, jarri kaxuelita platera batean eta estali beste platera batekin mahaira iritsi bitartean. Jan itzazue mahaira heldu bezain laster.

Eta faborez, ez izatzue

angulak berriro berotu, egin bezain laster gutizia diren angulak janezin bihurtzen baitira. Berez garesti daudenak, are gehiago garestitzea soilik lortuko genuke modu horretan ■

ANANDA DANSA BARAKALDON

Ananda Dansa dantza taldeak «Nointendo» ikuskaria taularatuko du gaur eta hilaren 17an Barakaldo antzokian. Sorkuntza eta zuzendaritza: Edison Valls eta Rosangeles Valls.

XIRRIXTI-MIRRIXTI ALDUDEN

Gaur arratsaldeko 16.00etan hasita, **Xirrixti-Mirrixti antzerki taldeak** «**India Beltzak**» lana aurkeztuko du Aldudenen. Antzezlan dotorea ikusi nahi izanez gero, beraz, badakizue nora jo.

URTARRILAK

15

astelehena

LEHIAKETA BASAURIN

Euskarabila Elkartearen logotipoa aukeratzeko lehiaketa antolatu dute Basaurin. Logotipoak kolore bi edota barrekkoa izan beharko du. Lanak Din

A-4 orrietan aurkeztuko dira. Lanean ez da egilearen daturik jarriko. Lanak ondoko helbidera bidali: Biok liburudenda, Euskarabila Elkartea Sorkuntza, Jose Garai 11, 48970 Basauri. Lanak aurkezteko **azken eguna hilaren 15a**.

IMANOL GARCIAREN ERAKUSKETA

Algortako erakustaretoan, gaur zabaldu eta hilaren 27a bitartean, **Imanol Garciaren argazki erakusketa** dugu ikusgai. Ordutegia: 9.00etatik 13.00etara eta 16.00etatik 20.00etara astegunetan, eta 9.00etatik 13.00etara larunbatetan.

URTARRILAK

16

asteartea

AMODIOZKO GUTUNEN LEHIAKETA

Amodiozko Gutunen IV. Berrigara Lehiaketan

Urtarrilaren 10ean hasi eta otsailaren 11ra arte, Luis Escobar espainiar argazkilariaren (1887-1963) lanak ditugu ikusgai Zarauzko Photomuseum Argazkien Euskal Museoa. Albaceteko argazkilariak 30.000tik gora plaka egin zituen, baina gutxi batzuk baino ez dira gorde. Erakusketan aurkeztu diren argazkiak, Espainiako gerratearen amaierara artekoak dira. Guztiak argazkilariak okularretik kamera beltzera eta plakara pasatzen uzten zituzten garaikoak.

E T X E Z U L O A N

Bazkolora edo poinsetia

Eguberri oste honetan jaion kondar edo arrastoren bat geldituko zitzaigun etxean: turroia, ihartutako arbola... edo urtez urte gero eta ohitura zabalduagoa bilakatzen ari den **Bazkolora**. Landarea hazkunde azkarrekoa, merkea eta ikusgarria eta gu eguberri-terralak eta soldata bikoitzak txoratuta izaki, ia etxe orotan aurki dezakegu landare hau. Gajoa!

Bazkolora Euforbia-zeoak familiakoa da (*Euphorbia pulcherrima*), eta bere ezaugarri nabarmenena, loreen azpialdean hauek babestu eta deigarriagotzen dituen braktea multzo ikusgarria da. Hostaje guztia berde iluna da, brakteak, ordea, gorri-gorriak, laruak, zuriak

edo arrosakolorekoak.

Bazkoloraren braktea deigarriak lore multzoen bueltan daude. Lore hauek ernaldutako gabe zapuzten direnean hostaje guztia eta brakteak erori eta landare osoa soiltzen da. Orduan, landarea galdu dela badirudi ere, bizirik dago, atsedendia bat besterik ez du hartu. Itsusi samarra gelditu da, bai, bainan horregatik ez bota, horixe litzateke galdu itxurakoa hiltzea.

Erabat soildu denean, landarea bere horretan jaso hilean behin ureztatuaz. Maiatza amaia aldera, luberri gozoa jarri lorapotean, arbak erdi parean inausi, leku argitsu batean jarri eta asteen bitan ureztatzen hasi.

Mirakulua gertatuko da. Puja berrietatik hostaje berde berdea garatuko du. Lorealdi berria, bere braktea gorriak eta guzti, ordea, ez dira haziko egunero 1º ordu baino gehiagoko ilunpea sentitzen ez duen bitartean. Hau landarea estaliz edo egunero gela ilun batean

sartuaz lortuko dugu.

Bazkolora urte osoan mardul, soildu gabe, irautea nahi badugu, beti argi asko dagoen tokian egon beharko du (gauez, farola baten argia hartzen duen leiho-koska batean, adibidez) ■

JAKOBA ERREKONDO

1981ean edo lehenago jaiotako orok har dezake parte. Lanek **euskarazkoak eta argitaratu gabeak** izan behar dute. Lanak gutun forman eta Din A-4 orrietan eskuz zein makinaz idatzia aurkeztu ahal dira. Ezin dute bi orrialdetik gorako luzera izan. Lanean ez da egilearen daturik jarriko, soilik lelo bat. Datuak sobre itxi batean sartuko dira eta sobrearen azalean laneko lelo bera jarri. Hau guztia sobre handiago batean sartu eta Bergarako Jardun elkartera igorri. **Azken eguna** da gaurkoa.

ATZOKOAK ABESBATZAREN EMANALDIA LEZON

Atzokoak abesbatzak emanaldia eskainiko du gaur iluntzeko 20.00etatik aurrera Irungo Amaia Kultur Aretoan. **Irungo kontserbatorioko orkestraren** laguntza izango dute Atzokoak-ekoek. Emanaldia abesbatzaren X. urteurrena dela eta eskainiko dute.

URTARRILAK 17 asteazkena ZINE-KLUBA GETXO ANTZOKIAN

Ekialdeko zinema zikloaren barruan, gaur arratsaldeko 19.00etatik aurrera, Getxo Antzokian, «**La cometa azul**» (azpitu-latutako jatorrizko bertsioan) filmean proiektio eta foruma eskainiko da. Sarrera 300 pezetakoa izango da.

URTARRILAK 18 osteguna ERAKUSKETA IRUÑEAN

Iruñeko Navarrerria kaleko kultur aretoan ikusgai izan dugun «**Acuerdate mirar hacia atrás**» erakusketak gaurko du azken eguna zabalik. Erakusketa do-tore hau oraindik ikusi ez duzuenok, beraz, mugitu egin beharko duzue, ez baituzue agian puska batean berriro erakusketa hau ikusteko aukerarik izango.

Urtarrilaren 13an eta 14an Irungo Legaleón-T antzerki konpainiak lan berria taularatuko du Irunen, Donostian estreinatu ostean. 7. muntaia hau, «Mujeres al rojo vivo» izenekoa, 18 atal laburretan luzatzen da, kezka ikuste-zinetarantz eginiko barne-bidaian barrena. Mila Espiga, Josune Monton eta Karnele San Martinek egingo dituzte interprete lanak, Edurne Rodriguezen zuzendaritzapean. Hiru interpreteek sarrera egiten diete emakume askori, ondoren denak emakume bakar batengan urtuz.

O S A S U N A

Hipertentsio arteriala: «Hiltzaile isila»

Horrelaxe esaten zaio hipertentsioari, «asasino edo hiltzaile isila», urtetan inolako minik ematen ez duelako, ondoren ondorio latzak ekarri. Hipertentsio arteriala, kolesterolarekin eta tabakoaren abusuarekin batera gaixotasun koronarioaren arrisku-faktore nagusietakoa da, populazioaren % 20tik gora jotzen dituen.

Zer da, berez, hipertentsio arteriala? Bihotzetik ateratzen den odolak bere gorputzeko ibilaldian, normalean baino erresistentzia gehiago aurkitzen duenean presioa, tentsioa alegia, normala baino altuago dagoela esaten da. Horixe da hipertentsioa. Hainbat neurri daude ge-

hiegizko presio edo tentsio hori gutxitzeko: pisua galtzea, alkohol-kontsumo gehiegizkoa ebitatzea, jatorduetan gatz-kopurua mugatzea, ariketa fisikoa egitea eta estresa alde batera uztea.

Adituek gaitz hau tratatzeko pisua kontrolatzea eta ariketa-apur bat egitea gomendatzen dute. Patologia hori, tabakoarekin eta kolesterol altuarekin batera miokardioko infartuaren arrisku-faktorerik garrantzitsuenak direlako. Eta zer egin horien aurrean? Gaixotasun kardiobaskularrak dira heriotza-arrazoari usua Espainian. Baina prebentzioa posible da. Hori da kardiologoek populazioari luzatu

nahi izan dioten mezua Bi-hotzaren XI. Astean.

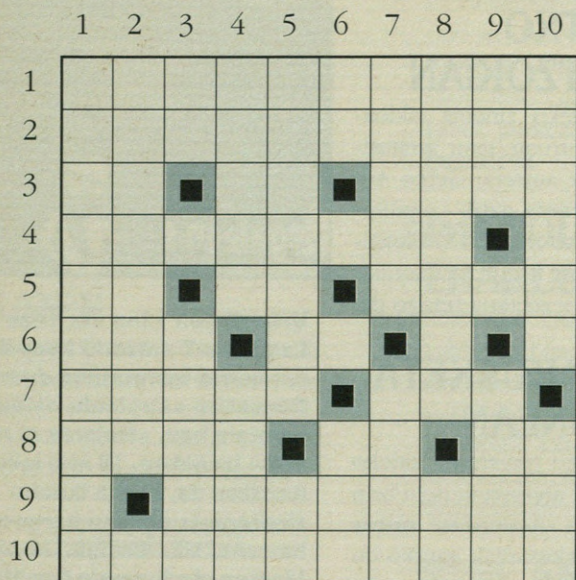
Gisa honetako ekitaldiekin gaixotasun kardiobaskularen berri eman nahi zaio jendeari, arazoak kontzientziatu dadin, bizimodu osasuntsuarekin eta kolesterola nahiz tentsio arteriala kontrolatuz asko egin baitaiteke.

Badakizu irakurle lagun. Zifra horiek altu samar badauzkazu zoaz medikuarengana eta kasu egin bere aholkuei, hipertentsioak beste gaitz batzuekin ez bezala, ez baitu abisatzen ezta sintoma nabarmenik ematen ere ■

JABIER AGIRRE

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Ziurtasun. 2.- Iparraldean, ugazabaren alaba. 3.- Selenioa. Ereduaren erdian. Deitura. 4.- Txango. Oxigenoa. 5.- Modu atzizkia. Ez eme. Nahastura trinkoa. 6.- Urtaro beroa. jainko egiptiarra. Bat. Potasioa. 7.- mamia. Irekigune. 8.- Nirea. Neoia. Arama izenaren kontsonanteak. 9.- Lehenengoa. Elementu kimikoa. 10.- Kaukasoa.

GOITIK BEHERA: 1.- Bastartak. 2.- Bi hizkuntza dakizkien pertsona. Bokala. 3.- Galioa. Bokala. Keinu. 4.- Morea. Toka, naiz. 5.- Detektagailua. Herri hizkeran, eta. 6.- Titanioa. Berrogeita hamar. Bokala. Alderantziz, nortasun. 7.- Hidrogenoa duen substantzia. Interjekzioa. 8.- Airean gora igorri eta eztanda egiten duen indar gutxiko lehergailua. Kasik. 9.- Momentu. Bokala. Denek. 10.- Gizon txikiak. Txinako iraultzailea.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Bekatari
Gipuzkoa
Langilea
Zingirak

4 letra

Adin
Adio
Aiar
Aire
Aker
Antz
Aupa
Baba
Badu
Bali
Bira
Dama

Digu
Dira
Ehia
Ekin
Ibia
Iran
Okin
Sara
Sare
Ukan
Ziba
Zila

7 letra

Abendua
Amerika
Barkatu
Bizkiak

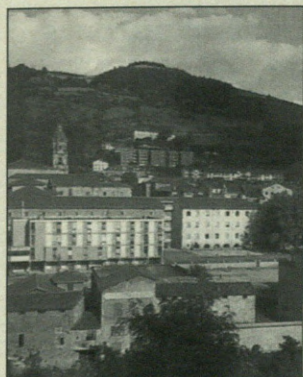
3 letra

Are
Idi
Ihi
Rik

2 letra

Au
Ia
Ib
Or
Ra
Re
Za
Ze

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den herriaren izena, Gipuzkoako herri baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

			tradokitzen dena	▼	Emakumea	▼	Txori mota	▼	Unatu
			Zoramena		Nahia		Euskal sindikatoa		
			▶		▼		▼		▼
							2		
Mugarriak	▼	Nafarroako herria	▼	Xumeak	▶				
Presidente		Hedapena		Naizen hau					
▶		▼		▼					
Bizkaiko herria	▶					Urania	▶	Kanpo	▶
Badago			3			Bilao		Areago	
				(Infin.) Kimatu	▶	▼		▼	Bokala
				Boroa				7	Gizon izena
Jainko egiptiarra	▶			Bilkura	▶	▼		▼	
Edari alkoholdun				Oxigenoa					Pozik
▶				▼					▼
				Abere mota	▶				
				Nortasun					
Espainiako alderdia	▶			Garrak	▶	▼		550	▶
Euskal atzizkia				Kontso. bikoitza				Hidrogenoa	
▶				▼				▼	
						Ohantzea	▶		
4						Kontso-nantea			5
						▼			
Hegazi mota	▶							Euriaren amaieran	▶
			6						

—Hieroglifiko a—

zi zi
zia zia

Nolako pelota atera du Retegik?

Aurreko asteko soluzioak

				E	L	O	R	R	I	O
				●	I	●	○	●	G	●
				T	R	A	P	U	A	K
				○	●	A	R	A	T	Z
				○	○	G	●	●	●	●
				E	R	G	E	L	K	E
				●	K	A	R	E	A	●
				S	A	R	E	●	I	K
				●	●	●	S	A	T	A
				●	T	H	●	L	D	U
				M	I	H	I	S	E	●
				●	L	O	●	K	A	S
				L	A	R	R	E	○	●
				●	K	J	R	A	T	S
				●	●	●	○	●	●	●

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Kiroldegia. 2. Ozena.

Zali, 3. Na, Guk, Rat, 4. Kroaziarra, 5.

Orrialdeak, 6. Raul, A. N. I. 7. D. Busti, ID

8. Urne, Selene. 9. Nian, Autoa. 10. Anker.

GÖTTIK BEHERA: 1. Konkorduna, 2. Izana

Min. 3. Re. Onibek. 4. Ongally. Ne. 5.

Lauza, SS. R. 6. D. Kilatea. 7. Ez. Ad. Ilug.

8 Garren Fra. 9 Ilurra Ioon. 10 Altakides

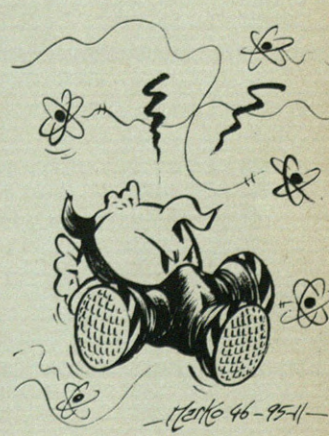
Kate hitzak

Z	I	B	A	E	G	O	N
A	I	D	A	A	A	P	A
D	E	I	T	U	R	A	A
I	N	A	K	A	B	E	R
N	E	S	A	N	R	I	Z
I	S	U	N	Z	O	T	Z
O	A	N	B	A	T	I	I
K	A	T	A	K	U	M	E
O	P	A	E	R	A	T	Z
N	A	R	E	U	X	A	K
N	R	I	G	A	D	E	I

Hieroglifikoa:

Iron

ERROBIKO PIRAÑAKO — Komikia

laz baino gutxiago, seguru

NEGUAN, batez ere opor eta jai egunetan, haurrak eta ez hain haurrak etxe xokoan jostaketan aritzen dira, partxisean dela, kartetan dela, errenkoan ere bai maiz. Errenkoan muttikoa, hiru fitxa edo botoiak lerro berean jartzeko horiek aha-lerinak ilobarenak! Tamalez, ez dituzte aha-lerin berak egiten hizkuntza politikari dagokionean Euskal Herria hirutan banatu diguten agintariek. Euskara kontuan, gehienetan, nor bere alde ari da, ari badira beti ere. Oraintxe elkarrekin azterketa soziolinguistiko hori, pozgarria. Horixe nahiko genuke helduen euskalduntze-alfabetatzean, hiru administrazioak bat lan horretan dihardutenekin Euskal Herriko Plangintza egiten. Baina hori, oraingoz, urrun dugu aurki ere.

NAFARROAKO gobernuaren alde-tik ez da borondaterik izan helduen euskalduntze-alfabetatzean deus egiteko, beti gizarte-ekimenaren atzetik ibili da, askoz atzerago. Garai batean, franquismo garaian, Diputazioak arautu gabeko laguntza ttikiren bat ematen zuen, gora behera poliki izaten zuen urtetik urtera. Gerro Amejoramentua eta Vascuenceren legea etori zitzaizkigun hurrenez hurren. Eta azkenik, 1988an, gau-eskola 'pribatuentzat' laguntzak arautzen dituen dekretua. Hori dela eta, orai bai, orai jakinen dugu zer-nolako diru laguntza izanen dugun! Horixe gure ustea. Hutsaren hurren-goa bada ere, badakigu zenbat eta noiz izanen dugun laguntza. Ustea ustela ordea, dekretuz berexitako ikasle-orduko moduloa aplikatzeko adina diru ez baitago, nork daki zenbat izanen dugun? Laz baino gutxiago seguru. Aurten ere, oporretatik itzultzean, joan den urtekoaren gisako eskutitza izanen dugu mahai gainean: '...dirurik aski ez dugunez dagokizuen diruaren % hainbeste besterik ez duzue izanen'. Olentzerok Gobernuak baino opari hoberik ekarri ez badigu ederki gaude alajainena! 1994ko azken hiruhilabeteko dirulaguntza %16 inguru jeitsi ziguten; 1995eko azkenekoan %45 edo.

SAGRARIO ALEMAN

Euskara irakaslea

NAFARROA Garaian Gobernuarenak edo bere menpeko euskaltegiak bost dira, hauetatik bi irakasleak eta funtzionarioak euskalduntzeko edo alfabetatzeko. Beste hiruk irekiak, bi Iruñean eta bat Tuteran. Nafarroako gainerako herrietan, taldeak osatzea askoz ere zailagoa denetan, irakaskuntza garestiago eta askotan didaktikoki ere baldintza okerragotan ari behar izaten den herrietan ez du euskaltegirik. Iruñea eta Tuteran ere, diskriminazioa egiten du ikasleen artean, batetik, nahi guztiak sartzerik ez dutelako, euskara ikasteko dagoen demanda guztiari erantzuteko tokirik aski ez baitu eskaintzen, eta bestetik, sartu ezin izan dutenek beren poltsikotik Gobernuaren euskaltegietan baino frankoz gehiago pagatu behar izaten dutelako guretan.

Nafarroa guzian ari diren IKA eta AEK 1988ko dekretupean daude. Haseran, urtetik urtera, ikasle-orduko subentzioa pe-zeta bakar batzuk igan zituzten; azken bost urtetan ordea bere horretan dago, inolako aldaketarik gabe, 76 pezetatan, teorikoki behinipehin, esan bezala modulo hori aplikatzeko hainbat diru ez baita

izan Nafarroako aurrekontuetako gau-eskoletako atalean, ez 1994an ez 95an ere. Nonbait kontuak ateratzen trebeak dira ikaragarri eta ohartu dira ikasle-orduko kostoa ezezik gure poltsikoak, irakasleena, ederki betetzeko ematen duela diru laguntza horrek. Zenbat kostatzen ote zaio Gobernuari bere funtzionario baten klase ordua edozein ikastaro motatan? Zenbat haur baten eskola ordua? Zenbat beren euskaltegietan?

NOLA sinetsiko dugu gobernuaren borondatean, euskararentzat 1996ko aurrekontuetan hauen % 5era ez bada iristen? Euskarak ez ditu hitz politikak bakarrik behar, bitartekoak nahita nahiezoak ditu.

Nafarroan, beste tokietan ez dakit, euskalduntze-alfabetatzean ari diren ikasle helduek, orokorrean, ez dute motibazio instrumentalagatik ikasten. Motibazio hau txarra denik ez diot inola ere, horregatik hurbilduko balitzaizkigu hori euskara beharrezkoa denaren adierazle bailitzateke, normalizazio bidean gaudenarena. Taller de Sociologiak egindako azterketa batek agerian uzten duen bezala gure ikasleak ez dute euskara lanpostua eskuratzeko ikasten karrikan erabiltzeko baizik. Ikasle kontzientzatuak eta motibatuak dira. Horregatik da arront garrantzitsua helduen alfabetatzea eta euskalduntzea Euskal Herriaren berreuskalduntzean. Ez dute ordea, hasten diren ikasle guziak ikasten, beste edozein hizkuntza ikasteko bezalaxe denbora eta dirua behar baitute. Dirua oztupo izan ez dadin ahalik eta gutxien kobratzen saiatzen gara, horrela euskaltegiek nekez biziz bere bi diru iturri nagusiak, administrazio eta ikasleagoa horren urriak direlarik. Ikasle gehienek denbora faltagatik uzten omen dute, lehen aipatu inkesta horren arabera, gogorra baita zortzi orduz lanean ari ondoren, etxeko lanak egin, sindikatu edota kultur taldetan ari eta bestez gain bi ordu ematea egunero euskara ikasten, klaseak atseginak izan daitezen ahalegindu arren. Oztopoak ez baino laguntza behar duten/dugulakoan gaude.

ZURE KLASIKOEN BILDUMA

Igandero eta asteartero, urte bukaera arte, egunkariarekin batera EGINek 3-disko konpaktoz osatutako bilduma bikaina eskainiko du. Musika klasikoko jenero desberdin eta autore onenak heldu dira, esate baterako, beste batzuen artean, Vivaldi, Haendel, Mahler eta Debussy.

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea,
☎ 37 03 04